

كتاب التوحيد

الذي هو حق الله على العبيد

اللغة الأمهرية (أثيوبيا)

شيخ الإسلام

محمد بن عبد الوهاب

إصدار

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالمعذر وأم الحمام
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد

ت: ٤٨٢٦٤٦٦ فاكس: ٤٨٢٧٤٨٩ ص.ب: ٣١٠٢١، الرياض: ١١٤٩٧

ኪታቡ ተወሒድ

ቅንብር ሸይኹል ኢስጋም
መሐመድ ቢን ዓብዱልወሃብ

ሂላል ሊሚቲድ

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office for call and Guidance
to Communities at Al Ma'azar & Um Al-Hammam
Under the Supervision of the Ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel: 4826466 - Fax: 4827489 - P.O.Box: 31021 Riyadh: 11497

ኪታቡ ተውሃዷ

ቅንብር
ሸይኹል ኢስሳም
መሐመድ ቢን አብዱልወሐብ

ተርጓሚና አሳታሚ

ሐሳስ ሲሚትድ

የመጀመሪያ ዕትም ግንቦት 1990
ሁለተኛ ዕትም ታሕሳስ 1991

160239

አዲስ አበባ

መገቢቱ በሕግ የተጠበቀ ነው

ርዕስ

ገጽ

1. መቅደም	1
2. ሸይኸል ኢሰላም መሐመድ ቢን አብዱልዋሐብ አጭር የህይወት ታሪክ.....	2
3. ተውሒድ	7
4. የተውሒድ ጠቀሜታና የሚያሰሪያቸው ኃጢአቶች.....	12
5. ተውሒድን (ከብክለት) የጠበቀ ጀነትን ይጎናፀፋል.....	15
6. ሸርክን መጠንቀቅ	19
7. ወደ «ላኢላህ ኢሰላህ» ጥሪ ማድረግ	21
8. የተውሒድና የላኢላህ ኢሰላህ ትርጓሜ.....	25
9. ጉዳትን ለመከላከል ወይም ለማስቀረት ቀለበትን ማጥለቅ፣ ክርን ማንጠልጠል ወዘተ ከሸርክ ይፈረጃል.....	28
10. ስለ መጠበቂያ (ሩቃ) እና ተማኢም (ሂርዝ) የተነገሩ የሀዲስ ዘገባዎች	30
11. በዛፍ፣ በድንጋይና መሰል ግዑዛን መባረክ	32
12. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት ስለማረድ	35
13. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት መስዋዕት በሚቀርብበት ቦታ ለአላህ መስዋዕት አይቀርብም	38
14. ከአላህ ውጭ ላለ አካል መሳል ሸርክ ነው.....	40
15. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ጥበቃ መሻት ሸርክ ነው.....	41
16. ከአላህ ሌላ ያሉ ኃይላትን መንፈሳዊ እገዛ መሻት (ኢስቲጋሳ) ወይም እነርሱን መማፀን (ዱዓእ) ሸርክ ነው... ..	42
17. ፍጡራን ሊመለከቱ አይገባም	45
18. መለኮታዊ መልዕክት	48
19. ምልጃ (ሸፋኦ)	51
20. አላህ የሚፈልገውን ሰው ወደ ቀጥተኛ መንገድ ይመራል.. ..	54
21. ለሰው ልጆች ክህደትና ዲናቸውን መተው ምክንያቱ ለደጋግ ሰዎች ያላቸው የተጋነነ አመለካከት ነው.....	56
22. የአንድን ደግ ሰው መቃብር ማምለክ ይቅርና ከዚያ ሰው ቀብር ላይ አላህን ማምለክ እንኳ በጥብቅ ተወግዟል.....	60

23. ለደጋግ ሰዎች ያለን ፅንፈኛ አመለካከት መቃብሮቻቸውን ወደ ሚመለኩ ጣኦታት ይለውጣቸዋል..... 64

24. ነብዩ (ሱ.ዐ.ወ) ተውሂድን ከብክለት ተከላክለዋል፤ ለሸርክ የሚያበቁ መንገዶችን ሁሉ ዘግተዋል..... 66

25. ከዚህ «ኡምማ» ከፊሉ ጣኦት እስከ ማምለክ ይዘቅጣል..... 68

26. ድግምት 72

27. የድግምት ዓይነቶች 74

28. ጠንቋዮችና መስሎቻቸው 76

29. ድግምትን ስለመሻር (ኑሽረህ)..... 78

30. በገድ ማመን (ተጠዩር)..... 79

31. ኮከብ ቆጠራ (አስተሮሎጅ)..... 82

32. በጨረቃ እንቅስቃሴ ዝናብን ስለመሻት (አንዋእ)..... 83

33. የአላህ ፍቅር 86

34. አላህን ብቻ መፍራት 89

35. አላህን ብቻ መመካት 91

36. ከአላህ ቅጣት መዘናጋት ከተውሒድ ጋር ይቃረናል..... 93

37. የአላህን ውሳኔ (ቀደር) በትዕግሥት ማስተናገድ (ሰብር) የኢማን አካል ስለመሆኑ 94

38. አንድን ተግባር ለታይታ መፈፀም (ሪያእ) ክልክል ስለመሆኑ 96

39. አንድ ሰው በመልካም ተግባሩ የዚህችን ዓለም ፀጋ መሻቱ ከሸርክ ይፈረጃል 98

40. ዑለሞችንና መሪዎችን አላህ ሐላል ያደረገውን ነገር ሐራም፣ ሐራም ያደረገውን ደግሞ ሐላል ሲያደርጉ መከተል እነርሱን አላህ (ረብ) አድርጎ መያዝ ነው..... 100

41. ከአላህና ከመልዕክተኛው ዳኝነት ውጭ የሌሎችን ዳኝነት መሻት መናፍቅነት ነው 102

42. የአላህን ስሞችና ባህሪያት ስለመካድ..... 104

43. የአላህን ፀጋዎች መካድ ከፍር ነው 106

44. ለአላህ ባላንጣዎችን አለማበጀት 107

45. በአላህ ተምሎ የተነገረውን ያልተቀበለ 109

46. «በአላህና በአንተበጎ ፈቃድ» በማለት ስለመናገር..... 110

47. ጊዜን መራገም አላህን ማወክ ነው 112

ርዕስ

48. «የጻኞች ሁሉ የበላይ ጻኛ» በሚሉና መሰል ስያሜዎች መጠራት 113

49. የአላህን ስሞች ስለማላቅና ለዚሁ ሲባል ስምን ስለመቀየር. 114

50. በአላህ፣ በመልዕክተኛው ወይም በቁርዓን መቀለድ 115

51. «ይህን ገንዘብ ያገኘሁት በጉልበቴና በእውቀቴ ነው» ማለት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል..... 117

52. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ማምለክን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ስሞች የተወገዙ ናቸው..... 121

53. ለአላህ መልካም ስሞችና ባህሪያት አሉት 123

54. ለአላህ ሰላምታ ማቅረብ የተከለከለ ነው..... 124

55. «አላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትን ለግሰኝ» ማለት የተከለከለ ስለመሆኑ 125

56. «የኔ አገልጋይ» ወይም «ባሪያዬ» ማለት የተከለከለ ስለመሆኑ 126

57. በአላህ ስም የጠየቀ ተቀባይነት ሊያገኝ እንደሚገባው..... 127

58. በአላህ ፊት (ክብር) የሚጠየቀው ጀነት ብቻ ስለመሆኑ 128

59. ቁጭት 129

60. ንፋስን መሳደብ ስለ መከላከል 130

61. አላህን በክፉ መጠርጠር ስለመከላከል 131

62. የአላህን ዕቅድና ኘላን (ቀደር) መካድ 133

63. ሳዓልያን የሚጠብቃቸው አስከፊ ቅጣት 136

64. መሐላን ማብዛት ስለመከላከል 138

65. ስለአላህና መልዕክተኛው የጥበቃ ቃል ኪዳን (ዚመሀ)..... 140

66. ከአላህ መብት ጋር የተያያዘ መሐላ..... 143

67. አላህ ወደ ፍጡራኑ ባማላጅነት (ሸፈዐ) አይላክም 144

68. ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ) ለተውሂድ ጥብቅና መቆማቸውና የሸርክን መንገዶች ሁሉ መዘጋታቸው..... 145

69. ለአላህ ተገቢውን ክብር አልሰጡም 147

መቅደም

ኪታቡ ተውሒድ በታላቁ ዳዒ እና የተሐድሶ አራማጅ (ሙጀዲድ) በሸይኸ-ል ኢስላም ሙሐመድ ኢብን አብዱል ዋሐብ ከምዕተ ዓመታት በፊት ተከትቦ ለንባብ የዋለ እውቅ የተውሒድ መጽሐፍ ነው። በየዘመናቱ በመላው ዓለም ተቀባይነትን አግኝቷል። የበርካታ ሠዎችን ህይወት ለውጧል። እምነትና አመለካከታቸውን ፈር አስይዟል። በሚሊዮኖች ላይ ተጽእኖውን አሳድሯል። አሁንም የብዙዎችን ህይወት በመለወጥ ላይ ነው።

አቂዳ (ተውሒድ) አብይ የኢስላም ክፍል እንደመሆኑ እምነትና አመለካከትን ቁርዓንና ሐዲስ በሚሹት መልኩ ለመቅረጽና የሠለፎችን የአስተሳሰብና የአኗኗር ስልት በመከተል በዚህችም ሆነ በቀጣዩ አለም ለስኬት ለመብቃት የእኒህ ታላቅ ዳዒ እውቅ መጽሐፍ የሆነው «ኪታቡ ተውሒድ» ጠቃሚነቱ አጠያያቂ አይደለም።

መጽሐፉ ካለው ጠቀሜታና በአገራችን እያገኘ ከመጣው እውቅና አንፃር ወደ አማርኛ መልሠነው ህዝባችንን የእኒህ ታላቅ የተውሒድ ሠው የእውቀት ማዕድ ተቋዳሽ ብናደርግ የላቀ ፋይዳ እንደሚኖረው ተሰማን። እናም ለትርጉም አበቃነው።

የአረብኛ መጽሐፍትን ወደ አማርኛ መመለስ እጅግ አስቸጋሪና ፈታኝ ተግባር ነው። ቢሆንም ግን የፀሐፊውን ስሜት፣ መልዕክትና አመለካከት ሳናዛባ እንዳለ ለአንባቢያን ለማቅረብ የምንችለውን ሁሉ አድርገናል።

ስራችን ከስህተት የራቀ፣ ከግድፈት ያተጠበቀ ነው ለማለት አንደፍርም ። የማይላሳት አላህ ብቻ ነውና።

ስህተቶችን ፈፅመን ሊሆን ይችላል። እናም የአንባቢያን የእርምት አስተያየት በእጅጉ ያስፈልገናል። ወደፊት ለንባብ የምናውላቸውን ሥራዎቻችንን በተሻለ ጥራት ለማቅረብ ይረዳናል።

አስጀምሮ ላስጨረሰን አላህ ምስጋና ይገባው።

ሒሳብ ሲሚትድ

ሸይኹል ኢስላም መሐመድ ቢን አብዱል ዋሐብ ዕውቅ ሐዳሲ

ውልደት

ሸይኹል ኢስላም መሐመድ ቢን አብዱልዋሐብ በ1115 ሐ.ጅሪያ ከሪያድ 70 ኪሎ ሜትር ርቃ በምትገኘው ኡያይናህ ከተማ ተወለዱ። ቤተሠቦቻቸው የተከበሩና በዓልም እውቀታቸው ታዋቂ ነበሩ። አባታቸው ሸይኹ አብዱልዋሐብ ቢን ሱለይማን በጥልቅ የእውቀት ምንጭነታቸው፣ በመልካምና ሰናይ ምግባራቸው፣ በማራኪ ባህርያቸው፣ ለኢስላም በሚከፍሉት መስዋዕትነት የታወቁ ነበሩ።

ትምህርት

ሸይኹል-ኢስላም የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርታቸውን በመንደራቸው ከአባታቸው ያገኙ ሲሆን በ10 ዓመታቸው ቁርዓንን መሐፈዝ ችለዋል። ከዚህ ጎን ገና በዚያ ለጋ እድሜያቸው በተለያዩ ዓሊሞች የተጻፉትን የተፍሲር፣ የሐዲስ እና ፊቅህ ሥራዎችን ያጠኑ፣ ያገናዝቡ ነበር።

ከቀደምት ምሁራን የሸይኹል ኢስላም ኢብን ተይሚያህና ተማሪያቸው አልላመህ ኢብኑል ቀይም ስራዎች የበለጠ ተፅእኖ አሳድረውባቸዋል።

ለአቅመአዳም ሲደርሱ ወደ መካ በመሔድ ሐጅ አደረጉ። በዚህ የመካ ቆይታቸው በቦታው ከሚገኙ ዓሊሞች አያሌ ዕውቀቶችን ቀስመዋል። ጉዞአቸውን በመቀጠል መዲናንም ጎብኝተዋል። በታዋቂዎቹ ሸይኹ አብደላህ ቢን ኢብራሒም ቢን ሰዒድ ነጅዲና ሸይኹ መሐመድ ሐያት ሲንዲ ስር ለረጅም ጊዜ ተምረዋል። ለዕውቀት የነበራቸውን ጥማት ለማርካት ባለመቻሉ አስቸጋሪው የበረሐ ጉዞ እያንገላተቸው ወደ ኢራቅና በስራ ተጉዘው ከከተሞቹ የዓልም (የዕውቀት) ምንጭ ተጎንጭተዋል።

የነጅድ ሁኔታ

በዚያ ዘመን የነጅድ ሀዘቦች ከኢስላም ውጭ የሆኑ ተግባራት ውስጥ ተዘፍቀዋል። ኢስላም ለሀዘቦቹ የፈነጠቀውን ፀሀ ያልተበረዘ አሐዳዊ እምነት በተለያዩ ሠብዓዊ እጆች ተከልሷል። መቃብሮች፣ ዛፎች፣ ድንጋዮች፣ ዋሻዎች የሙት መንፈሶች የማይገባቸውን አምልኮ ተጎናፅፈዋል። መሠረተ-ቢስ ተረቶችና ፈጠራዎች የነዚህን አካላት ማንነት ለማጎን ይፈጠራሉ፤ ይነዛሉ፤ ከትውልድ ትውልድ ይወራረሳሉ። ጠንቋዮች እና አስማተኞች በሀብረተሰቡ ላይ ይህ ነው የማይባል ተፅእኖ አሳድረዋል።

በተራው ሀዘብ ላይ የዘረጉትን ድር ለመበጣጠስ ደፍሮ የሚነሣ አንዳችም ሠው አልነበረም። በመካ፣ መዲና፣ የመንም ተንሰራፍቶ የነበረው ሁኔታ ከላይ ከተጠቀሰው የተለየ አልነበረም።

የዳዕዋው ተልዕኮ

የሙስሊሙን ኡማ አሳዛኝ ሁኔታ የተረዱትና ያንገፈገፋቸው ሽይኽ ሀዘቡን ወደ ቀጥተኛው ጎዳና ለመመለስ ቆርጠው ተነሱ። ይህንን ዓላማ ይዞ መነሣት ማለት በተንሠራፋው ፈሳድ ውስጥ እጃቸውን ያለበትንና የጥቅሙ ተቋዳሽ ከሆኑት አካላት ጋር ፍጥጫና ትግል መፍጠር መሆኑን ጠንቅቀው ተረድተዋል። ሽይኽ ሙሐመድ አብዱልዋሐብ ከፊት ለፊታቸው ከተጋረጡት ሐይሎች የሚደርስባቸው ጥቃት ምን ያህል ሊሆን እንደሚችል ያለ አንዳች ጥርጥር ገብቷቸዋል። ነገር ግን ሽይኹ ይህንን ታላቅ ኃላፊነት ለመሸከም ቆርጠው ተነስተዋልና ወደኋላ የሚመልሳቸው ሐይል ከቶም ሊኖር አልቻለም።

ተልዕኳዎቻቸውን ጀመሩ። ሰዎችን ወደ ተውሒድ መጥራት። ሰዎች ወደ ቁርዓንና ሱና ፊታቸውን እንዲያዞሩ ጥሪ ማድረግን ተያያዙት። የሙስሊሙ ማህበረሰብ ቁርዓንና ሱናን ወደ ጎን ትቶ ዓሊሞችን በጭፍኑ መከተልን እንዲያቆም ምክራቸውን ለገሱ። የአላህ መፅሐፍና የረሱል ሱና ተገቢውን ቦታ ዳግም እንዲጎናፀፍ ታገሉ አታገሉ። ሽይኹ በከፍተኛ ጉጉትና ፅናት ነበር ትምህርት የሚለግሱት። ከብዙ ምሁራን ጋር ግንኙነት ፈጠሩ። በኃራ ለመስራትም ጋበዟቸው፤ በወቅቱ ተንሰራፍቶ የነበረውን ሽርክና ቢድእ ጠራርጎ ለማጥፋት። ከመካ፣ ከመዲናና ከየመን

በርካታ ምሁራን ጥሪያቸውን በመቀበል ድጋፋቸውን ለገሷቸው። ለግላዊ ስሜትና አመለካከት ተገዢ በመሆን ድጋፍ የነፈገቸው። ብሎም በፅኑ የተቃወሟቸው ምሁራንም ነበሩ። ይህ ሁሉ ሆኖ ሸይኹ ዳክዋቸውን ስህተት ውስጥ ለተዘፈቀው ማኅበረሰብ ለማዳረስ ከቦታ ቦታ በትጋት ይንቀሳቀሱ ነበር። በርካታ ቦታዎችን ካሰሱ በኋላ በመጨረሻ ዑድይነህ ደረሱ።

ዑድይነህ መግባታቸው

በጊዜው የዑድይነህ ገዢ ዑስማን ቢንሐምድ ቢንማማር ነበር። ሸይኹን በመልካም ሁኔታ ተቀበላቸው። ለዚህ ኢስላማዊ ዳክዋ እንቅስቃሴያቸው የቻለውን ድጋፍ ሁሉ እንደሚያደርግ ቃል ገባላቸው።

ሸይኹ ባገኙት ድጋፍ በመበረታታት የእንቅስቃሴ አድማሳቸውን እያሠፉ ሔዱ። ሌት ተቀን ሳይሉ ጥረው ግረው ተውሒድን መልሶ ለማቆም ሠሩ። የስራቸው ውጤት መታየት ሲጀምር ብዙም አልቆየም። በሺህዎች የሚቆጠሩ ሰዎች ከየአቅጣጫው በንፁህ ኢስላማዊ ትምህርቶች ልባቸው መማረክ ጀመረ። ዳዕዋው ፍሬ መስጠት ጀመረ። ከአያይና ርቀው በሚገኙ አካባቢዎችም ፀረ-ኢስላም ዝንባሌዎች እንደ ገለባ እየተጠራረጉ ሔዱ።

ኩያይናህ ወደ ዳሪያህ ስደት

የአል አህላና አካባቢዋ ገዢ ሱለይማን ቢን ኡራይደር ስለ ሸይኹ ተወዳጅነትና ዕውቅና ማደግ ሲሰማ እንቅስቃሴውን በእንጭጨ ለመቅጨት ቆርጦ ተነሣ። በመሆኑም አሚር ኡስማን ሸይኹን እንዲገለው ትዕዛዝ ያስተላልፋል። አሚር ኡስማን የሱለይማንን ሐያልነት በመፍራት ጉዳዩን ለሸይኹ ያዋያቸዋል። ሸይኹ ወደ ዳሪያህ እንዲሰደዱ ይስማማሉ በስተመጨረሻ።

የዳሪያህ ገዢ አሚር መሃመድ ቢን ሳዑድ ና የግዛቱ ህዝብ ለሸይኹ ከፍተኛ አቀባባል አደረጉላቸው። የሙስሊሙን ህብረተሰብ ባህላዊ ሽርክ በማሠብና ቁርዓንና ሐዲስን መልሶ ወደ ህዝቡ ህይወት በማስረግ ምኞት ይብሰላሰሉ የነበሩት አሚር ሳዑድ አጋጣሚው አስደሰታቸው። ስለኢስላም መርሆዎች በሠፊው ተወያዩ። የረሱልን የዳዕዋ ስልት አንስተው አካሄዳቸውን ቀየሱ።

የእውነትን የበላይነት ለማረጋገጥ ጅሃድን ለመጀመር ወሰነ። በጋራ የሺርክ ሠራዊትን ጠራርጎ ለመጣል በአላህ ፊት ቃል ተገባቡ።

ዳሪያህ-የዳዕዋ ማዕከል

ሸይኩ በዳሪያህ ባገኙት ሠላምና መረጋጋት አመቺ ሁኔታ በመጠቀም ኢስላምን ለህዝቡ ማስተማራቸውን ተያያዙት። ህዝብ ይጎርፋል። ከዳሪያ በአራቱም አቅጣጫ በየቀኑ ለትምህርት የሚደርሰው ህዝብ ከተማዋን አጨናነቃት። አሚርሙሐመድ ኢብን ሳዑድም ከቤተሰቦቻቸው ጋራ በመሆን ከተማሪዎቹ አንዱ ነበሩ። ሸይኩ ደከመኝ ታከተኝ ሳይሉ ዳዕዋውን እስከ አለም ጥግ ለማድረስ ሌት ተቀን ሠሩ። በተለያዩ የኢስላም ቅርንጫፎች ወዘተ... ላይ ትምህርታቸውን በጥልቅ ሰጡ። ዳሪያህ የመማሪያና የዳዕዋ ማዕከል ሆነች።

ህዝቦች ሲታለሉበት የነበረው ዝንባሌ እርግፍ አድርገው ልባቸውን ለሸይኩ መርሆዎች ከፍተው ማስረከባቸው፣ ለሸይኩ ከፍተኛ ፍቅር ማዳበራቸው፣ የሸይኩ ጠላቶች ጥላቻቸው እያደገ እንዲሄድ አደረገ። የቅናት ዛር በብዙዎች ላይ ሠፈረ። አስማተኛ፣ ዜንዲቅ፣ ወዘተ በሚል ስማቸውን ለማጥፋት ተሞክረ።

ከተቃዋሚዎች የሚደርሰባቸውን ዘለፋ ግን ሸይኩ ይመልሱት የነበረው ትህትና በተሞላበትና ግራሞትን በሚያጭር ሰናይ ባህሪ ነበር። በርግጥም ይህ አቀራረብ በተለያዩ አጋጣሚዎች ጥሩ ውጤት ማፍራት ችሏል።

ወደ ዳሪያህ በመምጣት ከሸይኩ የጠለቁ ዓልም ቀስመው የተመለሱ ዳዒዎች ወደ የክልላቸው በመሔድ ዳዕዋውን በዕናት ማራመድ ጀመሩ። ዳዕዋው እንደ ሠደድ እሳት በአረቢያ ምድር ተዛመተ። በተወሰኑ አካባቢዎች በሚገኙት የሸክር ይዞታዎች ላይ የጅሐድ ጦርነት እንዲከፈት የሚፈለገው ግፊት ጠነከረ።

ከገዢዎች ጋር የሐሳብ ስውውጥ

ወቅቱ እየገፋ ሔደ። የሸይኩል- ኢስላም ልፋት ፍሬ እየሠጠ መጣ። በየክልሉ በየአቅጣጫው የተሰባጠሩት ገዛቶች መሪዎችና ዓሊሞች ህዝቡ የተዘፈቀበትን ሽርክ ትኩረት እንዲሰጡት ማድረግ ቻሉ- ሸይክ መሃመድ አብዱል ዋሐብ።

ለዚህም ሳይሆን አይቀርም በየአቅጣጫው መልዕክቶችን መላክ የጀመሩት። በነጅድ፣ ሪያድ፣ ኸርጅ፣ ቃሌም፣ ሐይል፣ ዋሽንግተን ቲንግቶን እና በሌሎችም አካባቢ ለሚገኙ ሠዎች ደብዳቤዎችን ልከዋል። ከአረብያ ሠላጤ ውጭ ለሚገኙ ኩለማዎች ደብዳቤ ልከዋል፤ ለኢራቅ፣ ሶርያ፣ ህንድ፣ የመን ወዘተ።

የሸይኹ መልዕክት በየአቅጣጫው ተስፋፋ። በህንድ፣ ኢንዶኔዥያ፣ አፍጋኒስታን፣ አፍሪካ፣ ሞሮኮ፣ ግብጽ፣ ሶርያ፣.... አካባቢ የሚገኙ ዓሊሞች በሸይኹ ትምህርቶች በጥልቅ ተማረኩ። ህዝቦቻቸውን ወደ ቁርዓንና ወደሱና ብቻ ጠሩ።

ህልፈት

ሸይኹ ህይወታቸውን ሙሉ በሙሉ ለዳዕቀው መሳካት ሰጥተው ኖረዋል። ከዳሪያህ ገዢዎች ከሙሐመድ ብን ሳዑድ እና ከልጁ አብዱልአዚዝ ባገኙት እርዳታ በመታገዝ እስከመጨረሻ እስትንፋሳቸው ታገሉ። በ1206 (1792) ሒጅሪያ በወርሃ ዙል ቂዕዳ ለሁሉም ፍጡራን የተወሰነለትን የሞት ጽዋ ተጎነጩ። አላህ ይዘንላቸው።

ምዕራፍ ስንድ ተወ-ጢድ

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

«ጋኔንንና ሰውንም ሊገዙኝ እንድ ለሌላ አልፈጠር ኗቸውም።» (አል-ዛሪያት :56)

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾

«በየህዝቡ ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ፤ ጣኦታትንም ራቁ በማለት መልዕክተኞችን ልከናል።» (አል-ኑህል:36)

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَيَالِ الَّذِينَ إِحْسَنًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٍ وَلَا نَهْرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۝

صَبِيرًا ﴿١٦﴾

«ጌታህም (እንዲህ ሲል) አዘዙ:- እርሱን እንዲ ሌላን አትገዙ፤ በወላጆቻችሁም መልካምን ሥሩ፤ በአንተ ዘንድ ሆነው አንዳቸው ወይም ሁለታቸው እርድናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው፤ አትገላምጣቸው፤ መልካምን ቃል ተናገራቸው። ለሁለቱም ከእዝነትህ የመዋረድን ክንፍ ዝቅ አድርግላቸው፤ ጌታዬ ሆይ በሀፃንነቱ (በርህራሄ) እንዳሳደጉኝ እዘንላቸውም በል።» (አል-ኢብራክ:23- 24)

﴿ وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ﴾

«አላህንም ተገዙ፤ በርሱ ምንም አታጋሩ፤» (አል-ኒላአ:36)

﴿ قُلْ تَمَالَوْا أَنْتُمْ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِنَّهَا هُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَٰلِكُمْ وَصَنَّمَكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَقُولُونَ ۝ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ

أَحْسَنُ حَقِّ يَبْلُغُ أَشَدَّهُمْ وَأَوْفُوا أَلَكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا تَكْلُفُ نَفْسًا إِلَّا
 وَسْمَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَأَعِدُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَٰلِكُمْ
 وَصَنَعْتُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝ وَأَنَّ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا
 السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَٰلِكُمْ وَصَنَعْتُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

«ኑ፤ በእናንተ ላይ እርም ያደረገውን ነገር (በእርሱ ያዘዛችሁን) ላንብብላችሁ በላቸው፤ በእርሱም (በአላህ) ምንንም ነገር አታጋሩ፤ በወላጆችም በጉን ሥራ ሥሩ፤ ልጆቻችሁንም ከድሀነት ፍራቻ አትግደሉ፤ እኛ እናንተንም እነርሱንም እንመግባችኋለንና፤ መጥፎ ሥራዎችንም ከእርሷ የተገለጸውንም የተደበቀውንም ሁሉ አትቅረቡ፤ ያችንም አላህ እርም ያደረጋትን ነፍስ በሐግ ቢሆን እንጂ አትግደሉ፤ ይህችሁ፤ ታውቁ ዘንድ (አላህ) በእርሱ አዘዛችሁ። የየቲምንም ገንዘብ ብርታቱን (አካለ መጠን) እስኪደርስ ድረስ በዚያች እርሷ መልካም በኾነች ኩኔታ እንጅ አትቅረቡ፤ ሰፍርንና ሚዛንንም በትክክሉ መሉ፤ ነፍስን ችሉታዋን እንጂ አናስገድድም፤ በተናገራችሁም ጊዜ በዘመዶቻችሁ ላይ ቢሆንም እንኳ (እውነትን በመናገር) አስተካክሉ። በአላህም ቃል ኪዳን ምሉ። ይኻችሁ ትገሡ ዘንድ በርሱ አዘዛችሁ።» (አልአንዓም: 151-153) ኢብኑ መስዑድ እንዲህ ሲሉ መናገራቸው ተዘግቧል፡-

«مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظَرَ إِلَىٰ وَصِيَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ الَّتِي عَلَيْهَا خَاتَمُهُ فَلْيَقْرَأْ قَوْلَهُ تَعَالَىٰ: ﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ عَلَيْكُمْ عَلَىٰ آثَارِكُمْ بِإِشْرَافِكُمْ بِهِ شَيْئًا﴾ - إِلَىٰ قَوْلِهِ - وَأَنَّ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»

«ማህተማቸው ያረፈበትን የሙሐመድን (ሱ.ዐ.ወ) የኑዛዜ ቃል መመልከት የፈለጉ፡- ኑ፤ በእናንተ ላይ እርም ያደረገውን ነገር (በእርሱም ያዘዛችሁን) ላንብብላችሁ በላቸው፤ በእርሱም (በአላህ) ምንንም ነገር አታጋሩ...» (አል አንዓም: 151-153) የሚለውን ቃል ያንብቡ።»

ሙአዝ ኢብን ጀበል (ረዐ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-
 «كُنْتُ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى حِمَارٍ فَقَالَ لِي، يَا مَعَاذُ! أَنْذَرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذَّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ

شَيْئًا. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَفَلَا أُبَشِّرُ النَّاسَ؟ قَالَ: لَا تُبَشِّرُهُمْ فَيَتَكَبَّرُوا».

«ከነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ጋር በአንድ አሀድ ላይ ከበስተኋላ ተሳፍራ ተቀምጧል። «መ-አዝ ሆይ! አላህ በባሮቹ ላይ ሰዎች ደግሞ በአላህ ላይ ስላላቸው መብት ታውቃለህን?» ሲሉ ጠየቁ። «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ» አልኳቸው። «አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት እርሱን ብቻ ሊያመልኩና በርሱ ላይ ምንንም ኃይል ላያጋሩ ነው! ሰዎች በአላህ ላይ ያላቸው መብት ደግሞ በእርሱ ላይ ሌላን ኃይል ከማሻረክ ሃጢአት የፀዱ እስከሆኑ ድረስ ላይቀጣቸው ነው» አሉ። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! የዚህን መልካም ዜና ብስራት ለሰዎች ልንግራቸው?» አልኳቸው። «ብስራት አትንገራቸው! ይሳነፋሉና» አሉኝ።» (ቡ-ኻሪና ሙ-ሰሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሰው ልጅና አጋንንት የተፈጠሩለት አላማ ተገልጿል።
2. አምልኮት (ኢባዳ) ተውሒድ ነው። ሰዎች ከፍተኛ ተቃውሞ የሚገጥማቸው በተውሒድ፣ ማለትም ተውሒድን ሲኖሩት ሲሞክሩ ነውና።
3. ተውሒድ የሌለው ሰው አላህን ፈፅሞ አላመለከም።

﴿وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا عَبَدُ﴾

«እኔ የምገዛውን ተገዥዎች አይደላችሁም።» (አል ካፊሩን :3)

የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጓሜ ይኸው ነው።

4. መልዕክተኛው (ሰ.ዐ.ወ) የመላካቸው ጥበብ፣ አላማና ግብ ተብራርቷል።
5. እያንዳንዱ ህዝብ (Nation/ አ-መሀ) መለኮታዊ መልዕክት ደርሶታል።
6. የነቢያት ሁሉ ዲን አንድና አንድ ብቻ ነው።
7. በጣሉት መካድ እስካልተረጋገጠ ድረስ አላህን ማምለክ(ኢባዳ) እውን ሊሆን አይችልም።

﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ﴾

«በጣኦታት የሚከድና በአላህ የሚያምን ሰው ለእርሷ መበጠስ የሌላትን ጠንካራ ዘለበት በእርግጥ ጨበጠ።» (አል-በቀራህ፥ 256)

የሚለው ቁርአናዊ ቃል ይህንኑ በጉልህ ያሳያል። እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው።

8. ከአላህ ሌላ ያለ ማንኛውም የሚመለከ ኃይል ሁሉ ጣኦት ይባላል።

9. ከአልአንጻም ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሱ ሦስት የማያሻሙ (ሙሕከማት) የቁርአን አናቀፅ ከሰለፎች ዘንድ እጅግ የላቀ ትኩረት ይቸራቸው ነበር። አሥር ጠቃሚ ነጥቦችን አዝለዋል። የመጀመሪያውና ዋናው ሽርክን ማቀብ ነው።

10. በአል ኢስራዕ ምዕራፍ ላይ የሰፈሩ «ሙሕከማት» የቁርአን አንቀጾች ሊጤኑ ይገባል። 18 ጠቃሚ ነጥቦችን አካተዋል። አላህ፡-

﴿ لَا يَجْعَلُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقَدَّمَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا ﴾

«ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ አታድርግ፤ የተወቀሰክ ትሆናለህና» (አል-ኢስራዕ :22)
በማለት ጀምሮ

﴿ وَلَا يَجْعَلُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَلْقَى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَذْحُورًا ﴾

«ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ አታድርግ፤ የተወቀሰክ ፥ የተባረርክ ሆነህ በገሃነም ውስጥ ትጣላለህና።» (አል-ኢስራዕ :39)

ሲል ቋጭቷቸዋል።

የነኝህን ነጥቦች ክብደትና የላቀ ጠቀሜታ ሲገልፁ፡-

﴿ ذَٰلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ ﴾

«ይህ ጌታህ ከጥበብ ወደ አንተ ካወረደው ነገር ነው።» (አል-ኢስራዕ :39) ብሏል።

11. በአል ኒሳዕ ምዕራፍ ላይ የሰፈሩት አስር አናቅፅ ትኩረት ሊቸራቸው ይገባል። አሥሮቹ የመብት አናቀፅ (አያተል ሁቁቅ አል-ዐሽረህ) በመባል ይታወቃሉ።

﴿ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ﴾

«አላህን ብቻ አምልኩ፤ በርሱ ላይ ምንም አታጋሩ።»
(አልጊሳዕ: 36)

በሚል ይወጠናሉ።

12. የአላህ መልዕክተኛ ለሀልፈት በተቃረቡበት ወቅት ያሰትላለፏቸው ኑዛዜዎች።

13. አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት።

14. ሰዎች የአላህን መብት እስካከበሩ ድረስ በአላህ ላይ ሊኖራቸው የሚችለው መብት።

15. የመጨረሻውን እጅግ ጠቃሚ ነጥብ አብዛኛዎቹ የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦች አያውቁትም ነበር።

16. ጠቃሚ ለሆነ ዓላማ ዕውቀትን መደበቅ ይፈቀዳል።

17. በሙስሊሞች ልቦና ውስጥ ደስታን መርጨት ሊሰጠው የሚገባው ከፍተኛ ክብደት።

18. የአላህን ወደር የለሽ እዝነትና ርኅራሄ በመተማመን ከተግባር መዘናጋት (ኢትቲካል) አግባብ አይደለም።

19. አንድ ሰው ስለማያውቀው ነገር ሲጠየቅ አላህን መልዕክተኛው ያውቃሉ በማለት መመለሱ ተገቢው ነው።

20. አንድን የዕውቀት ዓይነት ለተወሰኑ ሰዎች ብቻ ለይቶ መስጠት ይፈቀዳል።

21. የመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ትህትና የተሞላበት ባህሪ፤ ከባልደረቦቻቸው ጋር በአንድ አህያ ላይ ተፈናጠው ይጓዙ ነበር።

22. ከብትን ከአንድ በላይ ሆኖ መጋለብ ይፈቀዳል።

23. እነኚህ ነጥቦች እጅግ የላቀ ክብደት የሚሰጣቸው ናቸው።

ምዕራፍ ሁለት

የተውኪድ ጠቀሜታና የሚያስረድቸው ኃጢአቶች

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ﴾

«እነዚያ ያመኑትና እምነታቸውን በበደል (ሽርክ) ያልበከሱ ለነርሱ ሰላም አላቸው፤ እነርሱ የተመሩ ናቸው፡፡» (አል-አንሃም :82)

ዐባዳት ኢብን ሲሚት (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْفَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ.»

«አላህ አጋር የለሽ ብቸኛ እምላክ መሆኑንና ሙሐመድ ደግሞ መልዕክተኛውና ባሪያው መሆናቸውን የመሰከረ፤ ዲሳ የአላህ ባሪያና መልዕክተኛ፤ እንዲሁም ወደ መሬም የጣለው ቃሉና መንፈሱ መሆኑን ያፀደቀ፤ ጆነትና እሳት እውነት እንደሆኑ ያመነ፤ ሰናይ ምግባሩ የቱን ያህል ኢምንት ቢሆንም አላህ ጆነትን ይለግሰዋል፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ቡኻሪና ሙስሊም ዐ-ትባንን ጠቅሰው ባሰፈሩት ሌላ ዘገባ እንደተወሰደው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

«فَإِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَتَّبِعِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ.»

«የአላህን ውድቃ፤ ምንዳና ቀረቤታ በመሻት ላኢላሃ አለላህ ያለ ሰው አላህ ከእሳት ነፃ አውጥቶታል፡፡» ብለዋል፡፡

አቡ ሰዒድ አል ኸድሪይ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«قَالَ مُوسَى يَا رَبِّ عَلَّمَنِي شَيْئًا أَذْكُرُكَ وَأَدْعُوكَ بِهِ قَالَ يَا مُوسَى لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. قَالَ يَا رَبِّ! كُلُّ عِبَادِكَ يَقُولُونَ هَذَا قَالَ»

يَا مُوسَى: لَوْ أَنَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعَ وَعَامِرُهُنَّ غَيْرِي وَالْأَرْضِينَ
السَّبْعَ فِي كَفَّةٍ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فِي كَفَّةٍ مَالَتْ بِهِنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ».

«መ.ሳ (ዐሰ):- «ጌታዬ ሆይ! አንተን የማወሳበትንና የምማፀንበትን ቃል አስተምረኝ» ሲሉ አላህን ጠየቁ። «ላኢላህ ኢሉላህ በል» አላቸው። «ጌታዬ ሆይ! ይህማ ሁሉም ባርኞች ለሚሉት ነው፣ (ከዚህ የተለየ ነገር እሻለሁ)» አሉ። «ሰባቱ ሰማያትና ከውስጣቸው ያሉትም፣ ሰባቱ ምድሮችም በአንድ ሚዛን ላይ በቀመጡና ላኢላህ ኢሉላህ ደግሞ በሌላ ሚዛን ላይ በቀመጥ ላኢላህ ኢላላህ ሚዛን ደፍቶ ይገኛል።» አላቸው።» (ኢብ ሒ.ባንና ሐኪም ዘግበውታል። ሶሒ.ሕ መሆኑንም አፅድቀዋል።)

ቴርሚዚ ሐሰን በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አንድምጫለሁ በማለት አነሰ(ረዐ) አስተላልፏል።-

«قال الله عزَّ وجلَّ: يَا بَنَ آدَمَ لَوْ آتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا ثُمَّ لَقَيْتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا لَأَتَيْنَكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً».

«አላህ:- <የአዳም ልጅ ሆይ! ምድርን የሚሞላ ሐጢአት ተሸክመህ ከኔ ዘንድ ብትመጣ በኔ ላይ ሌላ ኃይልን እስካላጋራህ ድረስ ምድርን የሚሞላ ምህረት ይዢ እጠብቅሃለሁ» ሲል አውጇ።>

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህ እዝነትና ትሩፋት ስፋትና ጥልቀት።
2. የተውሒድ ምንዳ ከአላህ ዘንድ እጅግ የበዛ መሆኑ።
3. ተውሂድ በሽርክ እስካልተበከለ ድረስ ወንጀል ሁሉ የመማር ዕድል ይኖረዋል።
4. የአንቀፅ «አል-አንዓም :72» ትርጉም።
5. ዐባዳህ ካስተላለፉት የሐዲስ ዘገባ ውስጥ የሰፈሩት አምስት ጠቃሚ ነጥቦች።
6. ዐባዳህ ያስተላለፉትን ዘገባ ዐትባን ካስተላለፉትና ከዚያም በኋላ ከተወሰኑት ዘገባዎች ጋር በማጣመር የላኢላህ ኢሉላህን ትክክለኛ ትርጓሜ መረዳት ትችላለሁ። አንዳንድ የዋሆች ዐትባን ያስተላፉትን ዘገባ በመረዳቱ ረገድ የሚፈፀሙት የጎላ ስህተትም ግልጽ ይሆንልሃል።

7. በዑትባን ከተላለፈው ዘገባ ውስጥ የተጠቀሰው መስፈርት (ሸርጥ) ትኩረት ይሻል።

8. ነብያት የላኢላሃ ኢላላህን ጥቅምና ትሩፋት የሚያስታውላቸው አካል ይሻሉ።

9. የላኢላሃ ኢላላህ ክብደት ተወስቷል። ከፍጡራን ሁሉ ትልቃለች። አብዛኛዎቹ በአፋቸው የሚሏት ወገኖች ግን አቅልለው ይመለከቷታል።

10. ምድሮችም፣ ሰማያትም ቁጥራቸው ሰባት እንደሆነ ተወስቷል።

11. ሰባቱ ሰማያት ነዋሪዎች እንዳሏቸው ተወስቷል።

12. የአላህን ባህሪያት (ሲፋት) ቁርአን ውስጥ በተጠቀሱበት መልኩ ያለምንም ተጨማሪ ትርጉም እንዳሉ መቀበል ግዴታ ነው።

13. አነሰ (ረዐ) ያስተላለፉትን ዘገባ በሚገባ ከተረዳን ዑትባን ያስተላለፉት ሃዲስ መልዕክት ግልፅ ይሆንልናል። የአላህን ውዴታ፣ ምንዳና ቀረቤታ በመሻት «ላ ኢላሃ ኢላላህ» ያለ ሰው ከእሳት ነፃ እንደሚወጣ ይገልጻል በዑትባን የተላለፈው ዘገባ። በምላስ መናገሩ ብቻ በቂ አይደለም። ሽርክን እርግፍ አድርጎ መተውንም ይጠይቃል።

14. ኢሣ (ዐሰ) እና ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የአላህ ባሪያዎች ናቸው።

15. ኢሣ (ዐሰ) «የአላህ ቃል» የሚል የማዕረግ ስም ተችሯቸዋል።

16. «የአላህ መንፈስ» ተብለዋልም።

17. በጀነትና በእሳት መኖር ማመን የሚያስገኘው የላቀ ትሩፋት።

18. «ፅድቅ ተግባሩ የቱን ያህል ኢምንት ቢሆንም» የሚለው መስፈርት ትኩረት ተችሮታል።

19. የሚዛን ምንነትና ባህሪ፣ እንዲሁም ተግባር።

20. ፊት የሚል የአላህ ባህሪ መወሳቸ።

ምዕራፍ ሦስት
ተውህደን (ከብክሶት) የጠበቀ
ጸንትን ደገናፀፋለ

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿إِنَّا إِزْمِيرًا كَانَتْ أُمَّةً قَانِنَا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

«ኢብራሂም ለአላህ ታዛዥ፥ ወደ ቀጥተኛው ሃይማኖት ዘንጋይ ሀዝብ ነበር። ከአጋሪዎች አልነበረም።» (አል-ኒህል :120)

﴿وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ﴾

«እነዚያ እነሱ በጌታቸው የማያጋሩት።» (አል-ሙሐሚን: 59)

ሁሴን ኢብን አብድረሀማን ተከታዩን አስተላልፏል:-

«كُنْتُ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ: أَيُّكُمْ رَأَى الْكَوْكَبَ الَّذِي انْقَضَ الْبَارِحَةَ؟ فَقُلْتُ أَنَا ثُمَّ قُلْتُ: أَمَا إِنِّي لَمْ أَكُنْ فِي صَلَاةٍ وَلَكِنِّي لُدِغْتُ. قَالَ فَمَا صَنَعْتَ؟ قُلْتُ ارْتَقَيْتُ: قَالَ فَمَا حَمَلَكَ عَلَى ذَلِكَ؟ قُلْتُ: حَدِيثُ حَدَّثَنَا الشَّعْبِيُّ قَالَ مَا حَدَّثَكُمْ؟ قُلْتُ حَدَّثَنَا عَنْ بُرَيْدَةَ بْنِ الْحُصَيْبِ أَنَّهُ قَالَ لَا رُفِيَةَ إِلَّا مِنْ عَيْنٍ أَوْ حُمَةٍ. قَالَ: وَقَدْ أَحْسَنَ مَنْ انْتَهَى إِلَى مَا سَمِعَ وَلَكِنْ حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَمُ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ وَمَعَهُ الرَّهْطُ وَالنَّبِيُّ وَمَعَهُ الرَّجُلُ وَالرَّجُلَانِ وَالنَّبِيُّ وَلَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ. إِذْ رُفِعَ لِي سِوَادٌ عَظِيمٌ فَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ أُمَّتِي فَقِيلَ لِي هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ. فَنَظَرْتُ فَإِذَا سِوَادٌ عَظِيمٌ فَقِيلَ لِي هَذِهِ أُمَّتُكَ وَمَعَهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ. ثُمَّ نَهَضَ فَدَخَلَ مِثْرَلَهُ فَحَاضَ النَّاسُ فِي أَوْلَيْكَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ صَحِبُوا

رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ وُلِدُوا فِي الْإِسْلَامِ
 فَلَمْ يُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَذَكَرُوا أَسْیَاءَ فَخَرَجُ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
 فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ هُمُ الَّذِينَ لَا يَسْتَرِفُونَ وَلَا يَكْتَوُونَ وَلَا
 يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَامَ عُكَّاشَةُ بْنُ مِخْصِنٍ فَقَالَ أَدْعُ
 اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ أَدْعُ
 اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ .

ከሰዲድ አብን ጃብይር ጋር ነበርኩ። «ያለፈውን ሌሊት ያደመቁ ከዋክብትን የተመለከተ ማን ነው?» ሲሉ ጠየቁ። «እኔ ተመልክቻቸዋለሁ» አልኩ። «ሶላት ላይ አልነበርኩም፤ ግና በመርዛም ነፍሳት ተነድፏ ነበር።» ስልም አከልኩ። «ምን አደረክ?» ጠየቁኝ። «ቱፍታን ተጠቀምኩ» አልኳቸው። «እንዲያ እንድታደርግ ያነሳሳህ ምንድን ነው?» አሉኝ። «ሹዕቢይ ያስተላለፉልን ሀዲስ ነው።» መለስኩላቸው። «ምንድን ነው ያስተላለፉላችሁ ሀዲስ?» ጠየቁኝ። «ቡረይድን በመጥቀስ፣ ለአይነ ጥላና በነፍሳት መነደፍ እንዲሁም ለትኩሳት ሀመም እንጂ ለሌላ ቱፍታን መጠቀም አይፈቀድም፣ መባሉን ነግረውኛል።» ስል መለስኩ። «የደረሰውን ዕውቀት ወደ ተግባር ለመለወጥ ጥረት ያደረገ ሁሉ ሲመሰገን ይገባዋል። ግና ኢብን አባስ እንዳስተላለፉልን የአላህ መልዕክተኛ ተከታዩን ተናግረዋል፡- «ሕዝቦች ተገለጹልኝ፤ አንዱን ነቢይ ከጥቂት ተከታዮች ጋር፣ ሌላውን ነቢይ ከአንድ ወይም ሁለት ሰዎች ጋር ሌላኛውን ደግሞ አንድም ተከታይ የሌለው ሆኖ ብቻውን ተመለከትኩ። የኔ ተከታዮች እንደሆኑ ገመትኩ። «ይህ ሙሳና ተከታዮቹ ናቸው። ነገር ግን ወደ ሌላኛው አድማስ ተመልከት» ተባልኩ። በርካታ አባላትን ያቀፈ አንድ የሰዎች ስብስብ ተመለከትኩ። «እነኚህ ተከታዮችህ ናቸው። ከነርሱ መሀከል ያለምንም ጥያቄና ቅጣት ጀንነት የሚገቡ ሰዎች አሉ።» ተባልኩ።» ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ይህን እንደ ተናገሩ ተነስተው ወደ ቤታቸው ገቡ። ስለነዚያ ያለምንም ጥያቄና ቅጣት ጀንነት ስለሚገቡ ሰዎች ታዳሚው ይነጋገር ጀመር። ከፊሎቹ፡- «የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦች ሊሆኑ ይችላሉ» የሚል አስተያየት ሰጡ። ከፊሎቹ ደግሞ፡- «ምን አልባትም በዘመነ ኢስላም የተወለዱና በአላህ አንዳችንም ነገር ያላጋሩ»

ሊሆኑ እንደሚችሉ ገመቱ። ሌሎች ግምቶችም ተሰነዘሩ። በዚህ ወቅት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከነበሩበት ክፍል በመውጣት ፦ «ስለምን እየተነጋገራችሁ ነው?» ሲሉ ታዳሚዎችን ጠየቁ። የሚነጋገሩበትን ጉዳይ ነገሯቸው። «እነዚያ (ያለምን ጥያቄና ቅጣት ጀንነት የሚገቡ ሰባ ሺህ ሰዎች) የማይደግሙና የማያስደግሙ፣ በገድ የማያምኑና በአላህ ብቻ የሚመኩ ናቸው።» አሉ። ዑካሽህ ኢብን ሚህሰን፦ «ከነርሱ ያደርገኝ ዘንድ አላህን ይማፀኑልኝ» አላቸው። «አንተ ከነርሱ ነህ» አሉት። ሌላ ሰው ቆመና፦ «እኔንም ከነርሱ ያደርገኝ ዘንድ አላህን ይማፀኑልኝ» አላቸው። «ዑካሽህ ቀድሞሃል» አሉት። (ቡኻሪና ሙሰሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዎች ካላቸው ተውሂደ ጥንካሬና ድክመት አንፃር የሚኖራቸው የተለያዩ ደረጃ።
2. ተውሂድን ከሽርክ ብክለት ማፅዳት።
3. አላህ ኢብራሂምን፣ «ከአጋሪዎች አልነበረም» ሲል አወድሷቸዋል።
4. ታላላቅ የአላህ ወዳጆች «ከሽርክ የፀዱ» ተብለው መለኮታዊ እማኝነት ተችሯቸዋል።
5. «ሩቃ»ንና በገድ ማመንን መተው ተውሂድን ከብክለት የማዳን አካል ነው።
6. በአላህ መመካት (ተወኩል) ከሃዲሱ ውስጥ የተጠቀሱትን ውብ ባህሪያት ያካትታል።
7. የሶሀቦች ዕውቀት ጥልቀትና የግንዛቤ ብስለት በዘገባው ላይ ተንፀባርቋል። የተጠቀሰውን የላቀ ደረጃ በተግባር እንጂ እንዲሁ እንደማያገኙት በሚገባ ተገንዝበዋል።
8. ሶሃባዎች ለፅድቅ ክንውን የነበራቸው የላቀ ጉጉት።
9. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ኡምማ በጥራትም በብዛትም ከየትኛውም ነቢይ ኡምማ የተሻለ ነው።
10. የሙሣ ባልደረቦች የላቀ ደረጃ።
11. ነቢዩ(ሶ.ዐ.ወ) የተለያዩ ህዝቦች ሁኔታና እጣ ፈንታ ተገልጸላቸዋል።
12. እያንዳንዱ ኡምህ የሚቀሰቀሰው ከተላክለት ነቢይ ጋር ለየብቻ ነው።
13. ለነቢያት የተውሂድ ጥሪ አዎንታዊ ምላሽ የሰጡ ሰዎች ቁጥር አናሳነት።

14. ምንም ተከታይ ያላገኘ ነቢይ ብቻውን ይቀሰቀሳል።
15. የዕውቀት የላቀ ጠቀሜታ፣ በቁጥር ብዛት አለመታለልና በቁጥር አናሳነትም አለመከፋት።
16. ከዓይነ ጥላና በነፍሳት በመነደፍ ከሚፈጠር የህመም ስሜት ለመፈወስ «ሩቃ»ን መጠቀም ይፈቀዳል።
17. ሰዲድ ኢብን ጁቢ ፣ ያወቀውን በገቢር ለማዋል ጥረት ያደረገ ሊመሰገን እንደ ገባው በመግለፅ የተጠቀሰውን ሐዲስ አስተላለፉ። በሁለቱ ዘገባዎች መካከል ተቃርኖ አለመኖሩን በግልፅ አስቀመጡ። ይህም የሰለፎችን ዕውቀት ጥልቀትና የግንዛቤያቸውን ፅድቀት ያመለክታል።
18. ሠለፎች አንድን ሰው የሌለውን መልካም ባህሪ ከማላበስና ከማወደስ የተቆጠቡ ነበሩ።
19. «አንተ ከነሱው ነህ» በማለት ነቢዩ(ሶ.ዐ.ወ) ለዐ-ከሻ መናገራቸው የነቢያዊ ትንቢታቸው አካል ነው።
20. የዐ-ከሻ የላቀ ደረጃ።
21. ለበርካታ ትርጓሜዎች ክፍት የሆነን የአገላለፅ ስልት (መአሪድ) መጠቀም።
22. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ማራኪ ሰብዕና።

ምዕራፍ ስራት ሽርክን መጠንቀቅ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ﴾

«አላህ በርሱ ማጋራትን በፍፁም አይምርም፤ ከዚህ ሌላ ያለውን ሀጢአት ለሚሻው ሰው ይምራል።» (አል-ጊላኦ:48)

ነቢዩ ኢብራሂም (ዐ.ሰ.) እንዲህ ሲሉ አላህን መማፀናቸውን ቁርዓን ያስተምረናል፡-

﴿ وَأَجْنِبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴾

«እኔንም ልጆቼንም ጣኦታትን ከማምለክ ጠብቀን።» (ኢብራሂም:35)

«أخوفُ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشُّرْكَ الْأَضْعَرُ فَسُئِلَ عَنْهُ فَقَالَ:

الرِّبَاءُ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ)፡- «ለናንተ በእጅጉ የምፈራላችሁ መለስተኛውን ሽርክ ነው።» ሲሉ ተናገሩ። «መለስተኛው ሽርክ ምንድን ነው?» ተብለው ተጠየቁ። «ለታይታና ለይስሙልኝ አንድን ተግባር መፈፀም (ሪያኦ)» በማለት መለሱ።

ኢብኑ መስኦድ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

﴿ مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ نِدَاءَ دَخَلَ النَّارَ ﴾

«ከአላህ ውጭ ሌላን አካል በማምለክ ላይ እንዳለ የሞተ አላት ገባ።» (ቡኻሪ ዘግበውታል)

መ-ስሊም ጃቢርን ጠቅሰው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን ዘግበዋል ፡-

﴿ مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَقِيَهِ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ ﴾

«አላህን በሱ ላይ አንዳች ኃይልን ሳያጋራ የተገናኘ ጀነት ገባ፤ በርሱ ላይ ሌላ ሀይልን አጋርቶ ሳይቶብት የተገናኘው ግን አላት ገባ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሽርክን መጠንቀቅ ያሻል። እጅግ አደገኛ ወንጀል ነው።

2. አንድን ተግባር የሰዎችን እይታ ለመሳብና ውዳ ሴያቸውን በመሻት መፈፀም (ሪያኦ) ሽርክ ነው።

3. «ሪያኦ» ከመለስተኛዎቹ ሽርኮች ይፈረጃል።

4. የአላህ አገልጋዮች ሊፈፀሟቸው ከሚችሉ ጥፋቶች ሁሉ አደገኛው «ሪያኦ» ነው።

5. ጆነትና እሳት ሩቅ አይደሉም።

6. ሁለቱም በአንድ ሀዲስ ተቆራኝተው ቀርበዋል።

7. የሽርክ ተግባር እየፈፀመ ከአላህ ጋር የተገናኘ፥ የቱን ያህል አላህን አምላኪ ቢሆንም ከእሳት ቅጣት አይድንም።

8. ነቢ ኢብራሂም (ዐሰ) ለርሳቸውና ለልጆቻቸው አላህን የጠየቁት ነገር ከጣኦት አምልኮ እንዲጠብቃቸው ነበር። ይህም የሽርክን አስከፊነት ይጠቁማል።

9. አብዛኛዎቹ ሰዎች የሚገኙበትን አስከፊ ሁኔታ ማጤናቸው፤

﴿ رَبِّ إِنَّمَا أَضَلَّنَا كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ ﴾

«ጌታዬ ሆይ! እነርሱ (ጣኦታት) ከሰዎች ብዙዎችን አሳስተዋልና።» (ኢብራሂም :36)

በሚለው ቁርአናዊ ቃል ውስጥ አንደተመለከተው።

10. ቡኻሪ ባሰፈሩት ዘገባ ውስጥ የላኢላሃ ኢላላህ ትርጓሜ ተብራርቷል።

11. ከሽርክ የፀዳ ሰው ያለው የላቀ ደረጃ።

ምዕራፍ ስምስት
ወደ «ሳሲሳህ ሲሰሳህ» ጥሪ ማድረግ

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ

المشركين ﴾

«ይህኛ መንገድ ናት፤ ወደ አላህ እጠራለው፤ እኔም የተከተለኝም ሰው በግልፅ ማስረጃ ላይ ነን። ጥራት ለአላህ ይገባው። እኔም ከአጋሪዎቼ አይደለሁም። በል» (ዩሱፍ:108)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ሙአዝን ወደ የመን በላኩበት ወቅት ተከታዩን መመሪያ ሰጥተውታል:-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَ مَعَادَا إِلَى الْيَمَنِ قَالَ لَهُ: إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ شَهَادَةً أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

«ከአህሉል ከታብ የሆኑ ሰዎችን ታገኛለህ። የመጀመሪያ ጥሪህ ላኢላሃ አለላህ ይሁን።»

» إِلَى أَنْ يُوحِّدُوا اللَّهَ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ. فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَعْيَانِهِمْ فَتَرُدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَيَايَاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ.»

«አላህን በብቸኝነት እንዲያመልኩ ጥሪ አቅርብላቸው (የሚል ሰፍሯል።) «ይህን ጥሪህን ከተቀበሉህ አላህ በቀን ውስጥ 5 ወቅት ሰላቶችን በግዳጅነት እንዳፀናባቸው አስተምራቸው። ለዚህ ጥሪህ አዎንታዊ ምላሽ ከሰጡህ አላህ ከሀብታሞቻቸው ተይዛ ለድሆቻቸው የምትሰጥ ምፅዋት ግዴታ እንዳደረገባቸው አላውቃቸው። ይህንንም ከተቀበሉህ ከገንዘባቸው መልካሚን (በግዴታ ምፅዋትነት) እንዳትይዝ አደራ። የተበደለን ሰው ዱዓ

ተጠንቀቅ። በርሷና በአላህ መካከል ምንም ዓይነት ግርዶሽ የለምና።»(ቡኻሪና ሙስሊም) ላህል ኢብን ሰዒድ (ሬዐ)

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَوْمَ خَيْرٍ: لأَعْطِينَ الرَّايَةَ عَدَا رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ لَيْلَتَهُمْ أَتَيْتُمْ يُعْطَاهَا؟ فَلَمَّا أَصْبَحُوا عَدُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كُلُّهُمْ يَزُجُو أَنْ يُعْطَاهَا. فَقَالَ أَيْنَ عَلِي بن أَبِي طَالِبٍ؟ فَقِيلَ هُوَ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ فَأَرْسَلُوا إِلَيْهِ فَأُتِيَ بِهِ فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ فَبِرًّا كَانَ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ. فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ فَقَالَ انْفُذْ عَلَى رَسُولِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللَّهِ تَعَالَى فِيهِ. فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የኸይበር ዕለት፡- «ነገ ይህንን ሰንደቅ አላህንና መልዕክተኛውን ለሚወድና እነርሱም ለሚወዱት ሰው እስጣለሁ። አላህ በርሱ አማካኝነት ድልን ያገናፅፈናል።» ሲሉ ተናገሩ። ሰሃባዎች ፥ ሰንደቁን የሚረከበው ሰው ማን ይሆን? በሚለው ነጥብ ላይ ሲያስቡ፣ ሲያሰላስሉ፣ ሲወያዩ አደሩ። ሲነጋ ሁሉም ከአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) ዘንድ ቀረቡ። እያንዳንዱ ሰው ሰንደቁ ለሱ እንደሚሰጥ ተስፋ ነበረው። «አሊይ ኢብን አቢ ጧሊብ የት አለ?» በማለት መልዕክተኛው ጠየቀ። «አይኖቼን ታሟል» ሲሉ ባልደረቦቻቸው መለሱላቸው። ላኩበት። እንዲመጣ ተደረገ። ነቢዩ (ሶዐወ) አይነ ላይ ቱፍታ በማድረግ አላህን ተማፀነለት። ፍፁም የሆነ ፈውስ አገኘ። ሰንደቁን አስከረቡት። እንዲህ አሉትም፡- «ከመስካቸው ላይ እስክትደርስ ወደ ፊት ቀጥል። ከዚያ ስትደርስ ወደ ኢስላም ጥራቸው፤ ግዴታ ስለሚሆንባቸው የአላህ መብት ንገራቸው። አላህ በአንተ ሰብብ አንድን ሰው ወደ ቅን ጎዳና መምራቱ ላንተ ከቀይ ግመል ይበልጥ ዋጋ አለው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ወደ አላህ ጥሪ ማድረግ መልዕክተኛው (ሶዐወ) የተከተሉት ጎዳና ነው።

2. ቅንነትና ታማኝነት (ኢክላስ) የላቀ ትኩረት ሊቸረው ይገባል። አብዛኛው ሰው ወደ ሀቅ ጥሪ ማድረግ ቢችልም «ኢክላስ» ይጎድለዋል። የግል ስሜቱንና ፍላጎቱን ለማስፈፀም ሲማስን ይስተዋላል።

3. ግልፅ ማስረጃ እጅግ አስፈላጊና ግዴታም እንደሆነ ተወስኗል።

4. የአላህን ክብር ከማጉደፍ መቆጠብ ከተውሂድ አዎንታዊ ተፅዕኖዎች አንዱ ነው።

5. አላህን መሳደብና ክብሩን ማጉደፍ ከሽርክ አስከፊ ተፅዕኖዎች አንዱ ነው።

6. ሙስሊሞችን ከሙሽሪኮች ማራቅ ጠቀሜታ እንዳለው ዘገባው ያሳያል። ከነሱ እንዳይፈረጁ። የሽርክን ተግባር ባይፈፅሙ እንኳ ።

7. ተውሂድ ከምንም በፊት ቅድሚያ ሊሰጠው የሚገባ የላቀ ግዳጅ ነው።

8. ወደ ኢስላም ጥሪ የሚያደርግ ሰው መጀመር የሚገባው በተውሂድ እንደሆነ ተመልክቷል።

9. «አላህን በብቸኝነት ሊያመልኩ» የሚለው ሀረግ የላኢላሃ ኢላላህን አስኳል ትርጓሜ ጨብጧል።

10. አንድ ሰው የእምነቱን ትክክለኛ ባህሪ ባይረዳ ወይም ተረድቶ በገቢር ባያውለው እንኳ «አህሉል ኪታብ» ሊሰኝ ይችላል።

11. ትምህርት ደረጃ በደረጃ መሰጠት እንዳለበት ዘገባው ያመለክታል።

12. እያንዳንዱ የኢስላም ትምህርት እንደ የክብደቱና አስፈላጊነቱ በየደረጃው ትኩረት ይቸረዋል።

13. ዘካ የሚሰጣቸው የህብረተሰብ ክፍሎች ዘገባው ውስጥ ተወስተዋል።

14. አንድ መምህር ለተማሪዎቹ አሻሚ የሆኑ ሀሳቦችን የማብራራት ኃላፊነት አለበት።

15. ዘካ ሰብሳቢ ከዘካ ሰጪው ንብረቶች እጅግ ውድ ዋጋ ያላቸውን መርጦ መቀበሉ አግባብ አይደለም።

16. የተበዳይን ዱዓ መጠንቀቅና መፍራት ያሻል።

17. የተበደለ ሰው ዱዓ ከአላህ ዘንድ ተቀባይነት አለው።

18. የነቢያት ፈርጥ በሆኑት ነቢይ በሙሐመድ (ሶወ) እና ባልደረቦቻቸው ላይ የደረሰው ረሀብ፣ ጥማት፣ ስቃይ... የተውሂዳቸውን ጥንካሬ ያመለክታል።

19. «ሰንደቁን እስጥሃለሁ» የሚለው አረፍተ ነገር ከነቢያት ምልክቶች አንዱ ነው።
20. ከአይኑ ላይ ቱፍታ በማድረግ እንዲፈወስ ማድረጋቸውም እንዲሁ ከነብይነታቸው ምልክቶች አንዱ ነው።
21. የአሊይ (ረዐ) ታላቅነት።
22. የሶሃቦች የላቀ ደረጃ። ሌሊቱን በሙሉ ሲያስቡና ሲያሰላስሉ አደሩ። የድሉ ብስራት እውን ሆኖ ለማየት በመጓጓት።
23. በቀደር ማመን። ሰንደቁን መቀበል የከጀሉ ሁሉ ሳያገኙት ሀሳቡ ያልነበራቸው አሊይ እንዲረከቡት ተደርጓል።
24. «ወደ ፊት ቀጥል» በማለት ነቢዩ (ሰዐወ) ለአሊይ የሰጡት ትዕዛዝ የነበራቸውን ከፍተኛ ዲሲፕሊን ያሳያል።
25. ከውጊያ በፊት ወደ ኢስላም ጥሪ ማድረግ ይቀድማል።
26. ወደ ኢስላም ጥሪ ቀርቦላቸው አሻፈረን ያሉ ወገኖችን መዋጋት ይፈቀዳል።
27. ዳዕዋ ከፍተኛ ጥበብን (ሒክማ) ይጠይቃል። «ግዴታ የሚሆንባቸውን ነገር አስተምራቸው።» የሚለው ነቢያዊ ቃል ይህንን ያመለክታል።
28. አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት።
29. አንድ ሰው በሱ አማካኝነት ቅንን መንገድ የያዘለት «ዳዒ» የሚያገኘው የላቀ ትሩፋት።
30. ለአንድ ነገር ብይን በሚሰጡበት ወቅት መማል እንደሚፈቀድ።

ምዕራፍ ስድስት

የተውሂድና የሳኢሳህ ሲሰሳህ ተርጓሚ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُمْ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا﴾

«እነዚያ እነሱ የሚገዟቸው ማንኛቸውም (ወደ አላህ) በጣም ቀራቢያቸው ወደ ጌታቸው መቀረቢያን ሥራ ይፈልጋሉ፤ እዝነቱንም ይከፈላሉ፤ ቅጣቱንም ይፈራሉ፤ የጌታህ ቅጣት የሚፈራ ነውና።» (አል-ሲሰራአ፡ 57)

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ○ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ○ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ ○ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

«ኢብራሂም ለአባቱና ለሀዝባቹ ባለ ጊዜ አስታውሱ። እኔ ከምትገዙት ሁሉ ንፁህ ነኝ። ከዚያ ከፈጠረኝ በስተቀር አልገዛም። በእርግጥ ይመራኛልና። በዝርዦቹም ዘንድ ይመለሱ ዘንድ በአምላክ ማመንን ቀሪ ቃል አደረጋት።» (አልዙ-ኹ-ና-ፍ፡ 26-28)

﴿اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرَبَّهُمْ أَرْزِقًا بَاطِنًا دُونَ اللَّهِ﴾

«ሊቃውንቶቻቸውንና መነኩሳቶቻቸውን፤ የማርያምን ልጅ ኢሣ አልመሲህንም ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ።» (አል-ተውባህ ፡ 81)

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾

«ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ባላንጣዎችን (ጣኦታትን) አላህን እንደሚወዱ የሚወዷቸው ሆነው የሚይዙ አሉ። እነዚያ ያመኑት ለአላህ የበረታ ፍቅር አላቸው።» (አል-በቀረህ፡ 165)

የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን በ-ኻሪና መ-ሰሊም ዘግበዋል፡-

«مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَرَمَ مَالَهُ وَدَمَهُ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ.»

«አኢላሃ ኢላላህ ያለና ከአላህ ውጭ በሚመለከቱ ኃይላት የካደ ገንዘቡም ደሙም እርም ሆነ። ከዚያ በኋላ የሰውዬውን ምስክርነት እውነተኛነት የመፈተሹ ኃላፊነት ለአላህ የተተወ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

ባለፉት ርዕሶች ሦስት አበይት ቁም ነገሮች ተዳሰዋል። ከሁሉም አብይ ሊሰኝ የሚበቃው የሸሃዳዎች ትርጓሜ ነው። በማያሻማ ሁኔታ ተብራርቷል። ከአል ኢስራክ ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሰው አንቀፅ ደጋግ ሰዎችን የሚያመልኩ ሙሽሪኮችን ስህተትና ተግባራቸውም ከትልቁ ሺርክ የሚፈረጅ መሆኑን በግልፅ አስቀምጧል። ከአልተውባህ ምዕራፍ ላይ የተጠቀሰው አንቀፅ ደግሞ አህላል ኪታቦች ሊቃውንቶችንና መነኩሳቶቻቸውን አማልክት አድርገው መያዛቸውን ገልጾ አላህን በብቸኝነት እንዲያመልኩ እንጂ በዚህ እንዳልታዘዙ ያብራራል። ሊቃውንቶችን ማምለክ ማለት አላህን በመወንጀል ሲያዙ አሜን ብሎ መቀበል እንጂ ለእነርሱ «አ.ባዳ» ማድረግ አይደለም። የአንቀፁ ትክክለኛ ትርጓሜ ይኸው ነው። ነቢዩ ኢብራሃም፡-

﴿ إِنِّي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ۖ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي ﴾

«ከምትገዙት ነገር ሁሉ። ንፁህ ነኝ። ከዚያ ከፈጠረኝ በስተቀር»

በማለት ከአላህ ውጭ ሌላን ኃይል እንደማያመልኩ መግለጻቸው ተወስኗል። ይህ አይነቱ «በራክ» (ራስን ከሽርክ ተግባራትና ከሙሽሪኮች መገንጠል) የላኢላሃ ኢላላህ ትርጓሜ አካል እንደሆነ አላህ ሲገልፅ፡-

﴿ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ ۖ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾

«በዝርዮቹም ውስጥ ይመለሱ ዘንድ (በአንድ አምላክ ማመንን) ቀሪ ቃል አደረጋት» ብሏል።

አልበቀራህ ምዕራፍ ላይ የሰፈረው አንቀፅ፡-

﴿ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴾

«እነርሱ ከአላት ወጭዎች አይደሉም።»

የሚል መለኮታዊ ዛቻ ስለተሰነዘረባቸው ከሃዲያን ያወሳል። እነዚህ ከሃዲያን ጣቶቻቸውን አላህን እንደሚወዱ አድርገው ይወዳሉ። አላህን በጥልቅ እንደሚያፈቅሩ አንቀፁ ይጠቁማል። ግና

ከሙስሊሞች ወገን አልፈረጃቸውም። ጣኦቶቻቸውን ከአላህ ይበልጥ የሚያፈቅሩትንስ በሙስሊምነት እንቀበላለን? ጣኦቶቻቸውን እንጅ አላህን የማያፈቅሩትንስ?

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ቃልም ተጠቃሽ ነው። «ላኢላሃ ኢላላህ ያለና ከአላህ ሌላ ያሉ ተመላኪ ኃይላትን የካደ ገንዘቡም ደሙም የተጠበቀ ነው። የምስክርነቱን እውነተኛነት የመፈተሹ ኃላፊነት የአላህ ነው» ብለዋል። ላኢላሃ ኢላላህን በቃል መናገሩ ብቻ ደምንና ገንዘብን የተጠበቀ አያደርግም። ትርጉሟን በጥልቅ መረዳትና ከልብ መቀበል ያሻል። ከአላህ ውጭ ሌላ ኃይላትን አለማምለክም። ከዘገባው ላይ በግልፅ እንደሰፈረው። ከአላህ ሌላ ባሉ ኃይላትም መካድ ያስፈልጋል። አንድ ሰው በዚህ ላይ ቅንጣት ጥርጣሬ ካለበት (ካመነታ) ገንዘቡም ደሙም ጥብቅ አይሆኑም።

እጅግ የተብራራና በግልፅ የተቀመጠ ነጥብ ነው። ከፍተኛ ትኩረት ይሻል።

ምዕራፍ ሰባተ

ጉዳትን ስመከሳከሪ ወደም ሰማስቀረት ቀሰበትን
ማግስቀፍ፣ ክርን ማንጠሪጠሪ ወዘተ ከጂርክ ደፈረዳሰ

አላህ እንዲህ ብሏል:-
﴿قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ
ضُرَّتِهِ أَوْ أَرَادَنِيَ بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ
الْمُتَوَكِّلُونَ﴾

«ከአላህ ሌላ የምትገሂቸው ጣኦታትን አያቸውን? አላህ በጉዳት ቢፈልገኝ እነሱ ጉዳቱን ገላጭቸ ናቸውን? ወይስ በቸሮታው ቢፈቅደኝ እነርሱ ቸሮታውን አጋጆቸ ናቸውን? በላቸው አላህ በቀየ ነው፤ በርሱ ላይ ተመኪዎች ይመካሉ።»
(አል-ዙመር :38)

ኦምራን ኢብን ሁሳይን (ረዐ) እንዳስተላለፉት:-

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلًا فِي يَدِهِ حَلَقَةٌ مِنْ صُفْرِ فَقَالَ ﷺ مَا
هَذِهِ؟ قَالَ مِنَ الْوَاهِنَةِ فَقَالَ: أَنْزَعَهَا فَإِنَّهَا لَا تَزِيدُكَ إِلَّا وَهْنًا
فَإِنَّكَ لَوْ مِتُّ وَهِيَ عَلَيْكَ مَا أَقْلَخَتْ أَبَدًا».

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የመዳብ ቀለበት ያጠለቀ አንድ ሰው ተመለከቱ። «ይህ ምንድን ነው?» አሉት። «የእርጅናን ድካም ለመቋቋም ነው ያጠለቅኩት» አላቸው። «አውልቀው፤ ከድካም ውጭ የሚያክልልህ ነገር የለም። ከእጅህ ላይ እንዳለ ሞተህ ቢሆን ኖሮ ከዘላለማዊ እሳት አትድንም ነበር» አሉት። (አህመድ ብዙም ጠንካራ ባልሆነ ሰነድ ዘገበውታል)

አህመድ አቅበት ኢብን አሚርን ጠቅሰው «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት የአላህ ምልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል:-

«مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَلَا أْتَمَّ اللَّهُ لَهُ. وَمَنْ تَعَلَّقَ وَدَعَا فَلَا وَدَعَ اللَّهُ لَهُ».

«ተማኢም (ሂርዝ) ያንጠለጠለ አላህ (ጉዳዩን) አይሙላለት። ወዳእ ያንጠለጠለ አላህ ስክነትን አይለግሰው።»

በሌላ ዘገባ ደግሞ:-

«مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ».

«ሂርዝ ያንጠለጠለ የሽርክ ተግባር ፈፀመ» መባሉ ተወስኗል።

ኢብን ሃቲም ሁዘይፋን ጠቅሰው እንዳስተላለፉት፡-

«أَبَى رَأَى رَجُلًا فِي يَدِهِ خَيْطٌ مِّنَ الْحُمَى فَقَطَعَهُ وَتَلَا قَوْلَهُ ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُّشْرِكُونَ﴾»

ለትኩሳት መፈወሻ በሚል ከእጁ ላይ ክር ያንጠለጠለ አንድ ሰው ተመለከቱ። ክፍን በጠሰብት። ከዚያም፡- «አብዛኛዎቻቸው እነርሱ አጋሪዎች ሆነው እንጅ በአላህ አያምኑም» (የሱፍ: 106) የሚል ቁርአናዊ ቃል አነበቡ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከላይ ለተጠቀሱት አላማዎች ቀለበትን ማጥለቅ፣ ክርን ማንጠልጠል ወዘተ የከበደ የሃጢአት ድርጊት ነው።
2. ሶሃቢዩ ቀለበቱን እንዳንጠለጠለ ቢሞት ኖሮ ለዘላለማዊ የእሳት ቅጣት እንደሚዳረግ መገለፁ ፡- «መለስተኛው ሺርክ ከትልቁ ሽርክ ይበልጥ አጥፊ ነው» የሚለውን የሶሃቢዎች አባባል ትክክለኛነት ያረጋግጣል።
3. በእንዲህ ዓይነት መሠረታዊ ጉዳዮች ላይ አለማወቅ ምክንያት ሊሆን አይችልም።
4. ቀለበቱ ላሰበው አላማ አይጠቅመውም። ይልቁንም ይጎዳዋል። «ከድክመት ውጭ የሚያክልልህ ነገር የለም» የሚለው ነቢያዊ ቃል ይህንን ያመለክታል።
5. እንዲህ አይነቱን ተግባር የሚፈፅምን ሰው ኃይልና ቁጣ በተቀላቀለበት አኳኋን ከጥፋቱ ማረም ተገቢ ነው።
6. ከአላህ ውጭ ባለ ሌላ ኃይል የተመካ አላህ ለዚያ ኃይል እንደሚተወው በሀዲስ ተገልጿል።
7. ሂርዝ ማንጠልጠል የሽርክ ተግባር መፈፅም ነው።
8. ለሀመም (ትኩሳት/ንዳድ) ክርን ማንጠልጠልም ሽርክ ነው።
9. ሁዘይፋህ የተጠቀሰውን የቁርአን አንቀፅ ማንበባቸው ሰሃቦች ለትልቁ ሽርክ የተጠቀሱ አንቀጾችን ለመለስተኛው ሽርክም እንደሚያውቁ ያመለክታል። ኢብን አባስም ከአልበቀራህ ምዕራፍ ውስጥ አንድ አንቀፅ በመጥቀስ ይህንን ስልት ተጠቅመዋል።
10. ለሰው አይን (ለአይነ ጥላ) «ወዳዕ» ማንጠልጠል የሽርክ ተግባር ነው።
11. ሂርዝ ላንጠለጠለ ሰው አላህ ጉዳዩን እንዳይሞላለት፣ ወዳእ ላንጠለጠለ ሰው ደግሞ አላህ ስክነትን እንዳይለግሰው ነቢዩ (ሶወ) ዱዓእ አድርገዋል።

ምዕራፍ ስምንት
ስለመጠበቂያ (ረቃ) እና ተማሊም
(ሂርዝ) የተነገሩ የሀዲስ ዘገባዎች

በ-ኻሪና ሙስሊም እንደዘገቡት አቡበክር አል አንሲሪ (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፏል፡-

أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فَأَرْسَلَ رَسُولًا أَنْ لَا يَبْقَيْنَ فِي رِقَبَةٍ بَعِيرٍ قِلَادَةٌ مِنْ وَتَرٍ أَوْ قِلَادَةٌ إِلَّا قُطِعَتْ.

በአንድ ጉዞ ላይ ከአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ነበርኩ። «ከከብቶች አንገት ላይ የተንጠለጠሉ ክሮችን ወይም ደቃዎችን አንድም ሳታስቀር በጥስ» የሚል መልዕክት አስይዘው መልዕክተኛ ላኩ።

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ኢብን መስዑድ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«إِنَّ الرُّقَى وَالتَّمَائِمَ وَالتَّوَلَّةَ شِرْكٌ»

«ሩቃ፣ ሂርዝና ቲወላ ሽርክ ናቸው።» (አህመድና አቡዳውድ)

ተማሊም (ሂርዝ) ከዓይነ ጥላ ለመጠበቅ ከልጆች አንገት ላይ የሚንጠለጠል ነው። «የቁርአን አንቀጾች የተጻፉበት ከሆነ ይፈቀዳል።» ይላሉ ከሠለፎች ከፊሎቹ። ሌሎቹ ደግሞ- ኢብን መስዑድን ጨምሮ - መንገድ መክፈቱን አልወደዱትም። ሐራም እንደሆነ ይገልጻሉ።

«አሃሊም» በመባልም ይታወቃል ሩቃ። ሽርክ ያልሆነ እንዳለው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡- «ለአይነ ጥላና ለህመም (ትኩሳት/ንዳድ) ይፈቀዳል» ሲሉ ገልፀዋል።

«ቲወላህ» መስተፋቅር ነው። የባልና ሚስትን ፍቅር ይጨምራል ተብሎ ይታመናል- በአድራጊዎች ዘንድ።

አብደላህ ኢብን ኡሰይም መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وَكُلَّ إِلَيْهِ»

«አንዳች ነገር ያንጠለጠለ ለዛ ነገር ይተዋል» መባሉ ተወስኗል።(አህመድና ቲርሚዝ)

ፍወይፋዕ ተከታዩን ማስተላለፋቸውን አሀመድ ዘግበዋል።
የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) :-

«يَا رُوَيْفِعُ! لَعَلَّ الْحَيَاةَ سَتَطُولُ بِكَ فَأَخْبِرِ النَّاسَ أَنَّ مَنْ عَقَدَ
لِخَيْتِهِ أَوْ تَقَلَّدَ وَتَرَأَ أَوْ اسْتَجْبَى بِرَجِيعِ دَائِيَةِ أَوْ عَظْمٍ فَإِنَّ
مُحَمَّدًا بَرِيءٌ مِنْهُ».

«ፍወይፋዕ ሆይ! ምን አልባትም ረዥም ዕድሜ ልትኖር ትችላለህ። ዒሙን የቋጠረ፣ ክር ያንጠለጠለ፣ በእንስሳት ፍግ ወይም አጥንት ኢስቲንጃ ያደረገ ሙሐመድ ክርሱ የፀዱ መሆናቸውን ለሰዎች ንገር» አሉኝ።

ሰዓድ ኢብኑ ጁበይር እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«مَنْ قَطَعَ تَمِيمَةً مِنْ إِنْسَانٍ كَانَ كَعَذْلِ رَقَبَةٍ».

«ከአንድ ሰው (አንገት) ላይ ሂርዝን የበጠሰ ባሪያን ነፃ ከለቀቀ ቁጥር ነው።»

ኢብራህምን በመጥቀስ ወኪዕ እንዳስተላለፉት ሶሃቦች ሂርዝን የቁርአን አናቀፅ የተከተበበትም ይሁን ሌላ አጥብቀው ይጠሉ ነበር።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሩቃ (መጠበቂያ) እና የተማኢም (ሂርዝ) ትርጓሜ።
2. የቲወላህ ትርጓሜ።
3. ሁሉም ሽርክ ናቸው፤ ያለምንም ልዩነት።
4. ለአይነ ጥላና ለሀመም (ትኩሳት/ንዳድ) በቁርአን «ሩቃ» መጠቀም ሽርክ አይደለም።
5. ሂርዝ የቁርአን አንቀጾች የተከተቡበት ከሆነ ይፈቀዳል ወይስ አይፈቀድም በሚለው ነጥብ ላይ ኡለሞች ተወዛግበዋል።
6. ለአይነ ጥላ በሚል ከከብቶች አንገት ላይ ክርን ማንጠልጠል ሽርክ ነው።
7. ከከብቱ ወይም ከራሱ አንገት ላይ ክርን ላንጠልጠል የተሰነዘረ አስደንጋጭ ዛቻ።
8. ከአንድ ሰው አንገት ላይ ሂርዝን የበጠሰ የሚያገኘው የላቀ ምንዳ።
9. የኢብራሂም ንግግር የተጠቀሰውን የኡለሞች ውዝግብ የሚቃረን አይደለም። የአብደላህን ባልደረቦች አቋም ብቻ የሚያንፀባርቅ ነው።

ምዕራፍ ዘጠኝ

በዛፍ፣ በድንጋይና መሰሰ ግዑዛን መባረክ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْمُرَيْتَ ۚ وَمَنْزِلَةَ آلِ آخْرَىٰ﴾

«አልላትና አልሉሣን አያችሁን? ሦስተኛውንም አንስተኛዎን መናትም!» (አል-ፊዩም፡ 19-20)

አቡዋቂድ አለይስ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

﴿خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَىٰ حُنَيْنٍ وَنَحْنُ حُدَنَاءُ عَهْدٍ بِكُفْرٍ وَلِلْمُشْرِكِينَ سِدْرَةٌ يَعْكُفُونَ عِنْدَهَا وَيَنْوُطُونَ بِهَا أَسْلِحَتَهُمْ يُقَالُ لَهَا ذَاتُ أَنْوَاطٍ فَمَرَرْنَا بِسِدْرَةٍ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! اجْعَلْ لَنَا ذَاتَ أَنْوَاطٍ كَمَا لَهُمْ ذَاتَ أَنْوَاطٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اللَّهُ أَكْبَرُ إِنَّهَا السَّنَنُ قُلْتُمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَىٰ ﴿اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾ لَتَرْكَبَنَّ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ.

ከአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ለሁነይን ዘመቻ ተንቀሳቀስን። ኢስላምን ከተቀበልን ብዙም አልቆየንም። ሙሽሪኮች አንዲት ዛፍ ነበረቻቸው። ከአጠገቧ ይቀመጣሉ። ሰይፋቸውንም ያንጠለጥሉባታል። «ዛት አንዋጥ» የሚል ስያሜ ተሰጥቷታል። በዚያች ዛፍ አጠገብ አለፍን። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ+ለኛም እንደነሱ ዛቱአንዋጥ ያድርጉልን» በማለት ጠየቅናቸው። «አላሁ አክበር! ይህ የሌሎች ህዝቦች ፈለግ ነው። ነፍሴ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላለሁ። የጠየቃችሁት በኒ ኢስራኤል ለሙሣ፡- «ሙሣ ሆይ! ለነርሱ አማልክት እንዳሏቸው ለኛም አምላክ አድርግልን» (አል-አዕራፍ፡ 37) በማለት ያቀረቡት አይነት ጥያቄ ነው። ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦችን ፈለግ ትከተላላችሁ» አሉ። (ቲርሚዚ ዘግበውታል ፣ ሶሪህ ብለውታልም።)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የኤንቀፅ «አልነጅም 19-20» ትርጉም፡፡
2. ሶሀቦች ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ያቀረቡትን ጥያቄ እውነተኛ ምንነት መረዳት፡፡
3. ሶሃቦች ጥያቄውን አቀረቡ እንጂ አልፈፀሙትም፡፡
4. በዚህ ተግባር ወደ አላህ መቃረብን ነበር የፈለጉት፡፡ ይወደዋል በሚል ፅኑ እምነት፡፡
5. ሶሃቦች ይህንን መገንዘብ ከተሳናቸው ሌሎቹ እንዲህ አይነት ነገሮችን አሰመረዳታቸው የሚጠበቅ ነው፡፡
6. ሶሃቦች ከሌሎች በላቀ ሁኔታ አያሌ የመልካም ሥራ ምንዳ ክምችት፣ ከአላህ ዘንድም የምህረት ቃል ኪዳን አላቸው፡፡
7. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በዚህ ነጥብ ላይ ምንም ዓይነት ይቅርታ አላደረጉላቸውም፤ እንዲህ በማለት ነበር ተቃውሟቸውን የገለፁት፡- «አላሁ አክበር! ይህ የሌሎች ህዝቦች ፈለግ ነው፡፡ ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦችን የጥፋት ጎዳና ትከተላላችሁ፡፡»
8. ጥያቄአቸውን በኒ ኢስራኤሎች «አምላክ አድርግልን» በማለት ለሙላ ካቀረቡት ጥያቄ ጋር ማመሳሰላቸው አትኩሮት ሊሰጠው የሚገባ እጅግ ጠቃማ ነጥብ ነው፡፡
9. ይህ ሁሉ ከላኪላሃ ኢላህ ትርጓሜ ውስጥ ተካቷል፡፡ ለሶሃቦች በጉልህ ባይታያቸውም፡፡
10. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሰጡትን ብይን በመሃላ አፅድቀዋል፡፡ ጠቃሚ ለሆነ ነገር ካልሆነ በቀር አይምሉም ነበር፡፡
11. ሽርክ ትልቁና አነስተኛው ተብሎ በሁለት ሊከፈል ይችላል፡፡ ምክንያቱም ሶሃቦች በዚህ ጥያቄአቸው ከኢስላም ውጭ አልተዳረጉም፡፡
12. «እኛ ኢስላምን ከተቀበልን ቅርብ ጊዜአችን ነው» ማለታቸው ሌሎች ቀደም ብለው ኢስላምን የተቀበሉት ይህን ነገር እንደሚያውቁት ያመለክታል፡፡-
13. አስደናቂ ነገር ሲገጥም «ተክቢራ» ማድረግ፡፡
14. ለባሰ ጥፋት የሚዳርግን ትንሽ ቀዳዳ አለመክፈት፡፡
15. ከጃሂሊያ ሰዎች ጋር መመሳሰል የተከለከለ ነው፡፡
16. ትምህርት በሚሰጡበት ጊዜ ቁጣን መቀላቀል አስፈላጊ የሚሆንበት አጋጣሚ አለ፡፡
17. «ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦች ፈለግ ነው» የሚለው ሃረግ ስለሰው ልጆች የዕድገት እርከኖች አጠቃላይ መርህ ግንዛቤን ያስጨብጣል፡፡

18. ይህ ከነቢያዊ ምልክቶች አንዱ ነው። የተነበዩት በገቢር ውሎ ተገኘ። ህዝቡ ሙስሊም ያለፉ ህዝቦችን ፈለግ ተከተሉ።

19. አላህ ቁርአን ውስጥ የሁዳዎችንና ክርስቲያኖችን ያወገዘበት ነገር እኛንም ይመለከታል።

20. የኢባዳ ምንጭ መለኮታዊ ትዕዛዝ እንደሆነ አህለል ኪታብ በሚገባ ይረዳል።

21. የአህለል ኪታብ ጎዳና እንደ ሙሽሪኮች ጎዳና የተወገዘ ነው።

22. ከአንድ ባጢል (መጥፎ) እምነት፣ አመለካከት፣ ልምድና ባህል ተላቆ ወደ ኢስላም የመጣ ልቦናው ውስጥ የዚያ እምነት፣ ባህል ወይም አመለካከት ቅሪት በቀላሉ ላይፋቅለት ይችላል። ሶሃቦች ከዚህ ዘገባ ላይ «ኢስላምን የተቀበልነው በቅርብ ነው» ማለታቸው ይህንኑ ያመለክታል።

ምዕራፍ ስስር

ከሰላሳ ውጭ ሳሉ ኃይላት ስለሚረዱ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ لَا شَرِيكَ لَّهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴾

«ሰግደቱም፣ መገዛቱም፣ ሀይወቱም ሞቱም ለአለማት ጌታ ለአላህ ነው፣ በል። ለርሱ ተጋሪ የለውም። በዚህም በማጥራት ታዘዝኩ። እኔም የሙስሊሞች መጀመሪያ ነኝ (በል)።» (አል-አንጻም ፡ 162-163)

﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَخَّرَ ﴾

«ለጌታህ ሰገድ፣ (በሰሙ) ሰዋም።» (አል-ከውሰር ፡ 2)
 ዓሊ (ጊዕ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«حَدَّثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ. لَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَيْهِ. لَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَوَى مُخْدِتًا. لَعَنَ اللَّهُ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዮቹን አራት ጠቃሚ ቁም ነገሮች ነግረውኛል፡-

ከአላህ ውጭ ሳሉ ኃይላት የሚያርድን አላህ ረግሞታል። ወላጆቹን የረገመ አላህ ረግሞታል። ሸሪዓዊ የቅጣት ብይን የተወሰነበትን ሰው ያስጠጋንም አላህ ረግሞታል። የመሬት ይዞታ ምልክቱን የቀየረም አላህ ረግሞታል።

ጧረቅ ኢብን ሸሃብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«دَخَلَ الْجَنَّةَ رَجُلٌ فِي ذُبَابٍ وَدَخَلَ النَّارَ رَجُلٌ فِي ذُبَابٍ. قَالُوا وَكَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَرَّ رَجُلَانِ عَلَى قَوْمٍ لَهُمْ صَنْمٌ لَا يُجَاوِزُهُ أَحَدٌ حَتَّى يُقَرَّبَ لَهُ شَيْئًا فَقَالُوا لِأَحَدِهِمَا قَرَّبْ قَالَ لَيْسَ عِنْدِي شَيْءٌ أَقْرَبُ قَالُوا لَهُ قَرَّبْ وَلَوْ ذُبَابًا. فَقَرَّبَ ذُبَابًا فَخَلُّوا سَبِيلَهُ فَدَخَلَ النَّارَ. وَقَالُوا لِلْآخَرِ قَرَّبْ. فَقَالَ مَا كُنْتُ

لَأَقْرَبَ لِأَحَدٍ شَيْئًا دُونَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَصَرَّبُوا عُنُقَهُ فَدَخَلَ الْجَنَّةَ.

«አንድ ሰው በዝንብ ምክንያት ጀነትን ተጎናፅፏል። አንድ ሌላ ሰው ደግሞ በዝንብ ምክንያት ለእሳት ተዳርጓል» በማለት ተናገሩ። «ይህ እንዴት ሊሆን ቻለ?» በማለት ባልደረቦቻቸው ጠየቋቸው። «ነገሩ እንዲህ ነው

ሁለት ሰዎች በአንድ ክልል ያልፋሉ። ነዋሪዎቹ አንድ ጣኦት አላቸው። በዚህ ክልል ያለፈ ማንም ሰው ለዚያ ጣኦት አንዳች ነገር ሳያቀርብ እንዲያልፍ አይፈቀድለትም። ከሁለቱ መንገደኞች ለአንደኛው፡- «ለጣኦታችን መስዋዕት አቅርብ» ሲሉ ጠየቁት። «መስዋዕት የማቀርብው ነገር የለኝም።» አላቸው። «ዝንብም ቢሆን ማቅረብ ትችላለህ» አሉት። የዝንብ መስዋዕት አቀረበ። እንዲያልፍ ተፈቀደለት። በዚች ሰብብ ለእሳት ተዳረገ። ሌላኛውንም እንዲሁ «መስዋዕት አቅርብ» አሉት። « ልዑልና ኃያል ከሆነው አላህ ውጭ ለማንም መስዋዕት አላቀረብም» በማለት መለሰላቸው። አንገቱን መተው ገደሉት። ጀነትን ተጎናፀፈ።» (አህመድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀጽ «አል አንጻም 162-163» ትርጉም
2. የአንቀጽ «አል ከውሰር 2» ትርጉም።
3. ከተጠቀሰው የሐዲስ ዘገባ ላይ አላህ መርገምት ከሚያወርድባቸው ሦስት ሰዎች በቅድሚያ የተወላው ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት የሚያርደው ነው።
4. ወላጆቹን የተራገመ ሰው የአላህ እርግማን ይወርድ በታል። የሌሎችን ወላጆች በመርገም ለወላጆቹ መረገም ምክንያት የሆነም ከመርገምቱ አያመልጥም።
5. የአላህ ቅጣት ለተወሰነበት ሰው መጠጊያ የሆነም የአላህ እርግማን ይወርድበታል።
6. የመሬት ይዘታን ምልክት መቀየር፣ ማለትም በርሱና በጎረቤቱ መካከል ያለውን ድንበር ማፋለስም ለአላህ እርግማን ይዳርጋል።
7. ወንጀለኞችን በአጠቃላይ መራገም ይፈቀዳል። አንዱን ወንጀለኛ ለይቶ መራገም ግን ይፈቀዳል ወይስ አይፈቀድም? በሚለው ነጥብ ላይ የዑለማዎች ውዝግብ አለ።
8. እጅግ ጠቃሚ ታሪክ ተወስቷል- የዝንቧ ታሪክ።
9. ሰውዬው በአንዲት ዝንብ ሰብብ ለእሳት መዳረግ። አስባለት አልነበረም። ከጥቃታቸው ለመዳን ነበር የፈፀመው።

10. በሙእሚኖች ልቦና ውስጥ ሽርክ የተሰጠው ክብደት። አንዲት ዝንብ መስዋዕት በማቅረብ ፍላጎታቸውን ከማሟላት ሞትን መረጠ።

11. በዚህች በጥፋቱ ለእሳት የተዳረገው ሙስሊም ነው። ካፊር ቢሆን ኖሮ ለእሳት የመብቃቱን ሰብብ ሲገልፁ፡- «በአንዲት ዝንብ ሰብብ ለእሳት ተዳረገ» ባሉ ነበር።

12. ከላይ የተወሳው ዘገባ ተከታዩን ሶሊክ የሐዲስ ዘገባ ያጠናክራል፡- «ጅነት እና እሳት ከናንተ ለአንዳችሁ በጣም ቅርብ ናቸው።»

13. ውስጣዊ እምነት እጅግ አስፈላጊና ጠቃሚ ነው። ጣኦች አምላኪ ሙሽሪኮች እንኳ ይህን እውነታ በሚገባ ይረዱ ታል።

ምዕራፍ ስሥራ ስንድ

ከሰላም ውጭ ሳቡ ኃይላት መስዋዕት በሚቀርብበት ቦታ ሰላም መስዋዕት ስደቀርብም

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ لَا تَقْرَأْ فِيهِ أَبَدًا الْمَسْبُودَ أَتَسْسِرُ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوْلَىٰ يَوْمٍ آخِرٌ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَّخِذُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُتَّخِرِينَ ﴾

«በርሱ ውስጥ በፍፁም አትሰገድ፤ ከመጀመሪያ ቀን ይዞ በአላህ ፍራቻ ላይ የተመሠረተው (የቁጣ) መስጊድ በውስጡ ልትሰገድበት ይልቅ የተገባው ነው፤ በሱ ውስጥ መጥራራትን የሚወዱ ወንዶች አልሉ፤ አላህም ተጥራሪዎችን ይወዳል።»
(አል-ተውባህ: 108)

ሳቢት ኢብን ዲሂክ እንዳስተላለፉት:-

«نَذَرَ رَجُلٌ أَنْ يَتَّخِرَ إِبِلًا بِبُؤَانَةٍ فَسَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: هَلْ كَانَ فِيهَا وَثَنٌ مِنْ أَوْثَانِ الْجَاهِلِيَّةِ يُعْبَدُ؟ قَالُوا لَا. قَالَ؛ فَهَلْ كَانَ فِيهَا عِيدٌ مِنْ أَعْيَادِهِمْ؟ قَالُوا لَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَوْفِ بِتَذْرِكَ فَإِنَّهُ لَا وَفَاءَ لِنَذْرٍ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ. وَلَا فِيمَا لَا يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ.»

እንደ ሰው «ቡዋነህ» ከተባለ ሥፍራ ላይ ግመል ለማረድ ስለት (ነዝር) ገባ። «ከቦታው የሚመለከ የጻሂፊያ ጣኦት ነበረን?» ሲሉ መልዕክተኛው ጠየቁ። «አልነበረም» አሏቸው። «ከበአላቶቻቸው አንዱ ከዚያ ቦታ ላይ ይፈፀም ነበረን?» ጠየቁ። «በፍፁም» መለሱላቸው። «ስለትህን አድርስ። አላህን በመወንጀል ወይም በማይቻል ነገር ስለት አይሞልላም» አሉ። (አቡ-ዳውድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል-ተውባህ 108» ትርጉም።
2. ወንጀል ሃጢአቱ የተፈፀመበትን አካባቢ ይበክላል። ፅድቅ ተግባር ደግሞ በአካባቢው ላይ አዎንታዊ ተፅዕኖ ያሳድራል።
3. ያልተብራራ ነጥብ ግልፅና የተብራራ በሆነው ነጥብ መመዘን።

4. ሸሪአዊ ብይን የሚሰጥ ግለሰብ አስፈላጊ ሆኖ ካገኘው ዝርዝር ሁኔታዎችን ማጣራትና ማጥናት ይችላል።

5. ለእቀባ የሚያበቁ ምክንያቶች እስከሌሉ ድረስ ለስለት (ነዝር) የተለየን ቦት መምረጥ ይፈቀዳል።

6. ከአንድ ቦታ ላይ የሚመለከ የጃሂሊያ ጣኦት ካለ ወይም ከነበረ ያን ቦታ ለስለት መምረጥ የተከለከለ ነው።

7. ከጃሂሊያ በአላት አንዱ የሚከበርበት ከሆነም አንዲሁ ይከለከላል።

8. በእንዲህ ዓይነት ቦታዎች ላይ ሊፈፀም የታሰበ ስለት ውድቅ ነው። ወንጀል በመሆኑ።

9. ሆነ ብለን እንኳ ባይሆን ከሙሽሪኮች ጋር በበአላቶቻቸው መመሳሰል የተከለከለ ነው።

10. ወንጀል በሆነ ነገር ላይ ስለት የለም።

11. ከአቅም በላይ በሆነ ነገርም ስለት የለም።

ምዕራፍ ስሥራ ሁለት

ከሰባህ ውጭ ባለ ስካዕ መሳዕ ሽርክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يُؤْتُونَ بِالْتَّدْرِ وَيَأْتُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾

«(ዛሬ) በሰለታቸው ይሞላሉ፤ መከራው ተሰራጭ የሆነንም ቀን ይፈራሱ።» (አል-ደሪሀር: 7)

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ﴾

«ከምፅዋትም ማንኛውም የሰጣችሁትን፣ ወይም በሰለት የተሰጣችሁትን አላህ ያውቀዋል።» (አል-በቀራህ: 270)

አዲሻ (20) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ሀ.ወ) ፡-
 «مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعْهُ. وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَ اللَّهَ فَلَا

يَعْصِيهِ»
 «አላህን ሊያመልክ ስለት ያደረገ ስለቱን ይሙላ። አላህን ለመወንጀል ስለት ያደረገ ስለቱን አይፈፅም» ብለዋል። (ቡኻሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ስለትን መሙላት ግዴታ ነው።
2. አምልኮ መሆኑ የታወቀን አንድ ነገር ከአላህ ውጭ ላሉ ሃይላት መስጠት ሽርክ ይሆናል።
3. ወንጀል የሆነን ስለት መሙላት አይፈቀድም።

ምዕራፍ ስሥራ ሦስት
ከሰባህ ውጭ ያሉ ኃይላትን
ጥበቃ መሻት ሽርክ ነው

አላህ አንዲህ ብሏል:-

﴿ وَأَنْتَ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْكُفْرِ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴾

«እነሆ ከሰዎች የሆኑ ወንዶች በጋኔን ወንዶች ይጠበቁ ነበር! ኩራትንም ጨመሯቸው።» (አል-ጂን: 6)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ሽውላት ቢንት ሐኪም (ረዐ) አስተላልፈዋል:-

«مَنْ تَزَلَّ مَنزِلًا فَقَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْحَلَ مِنْ مَنزِلِهِ ذَلِكَ.»

«ወደ አንድ ቤት ሲገባ:- «ምሉዕ በሆነው የአላህ ቃል ከፍጡራን ሁሉ ክፋት እጠብቃለሁ» ያለ ቤቱን እስኪለቅ ድረስ የሚጎዳው ነገር አያገኘውም።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልጂን 6» ትርጉም።
2. ከአላህ ውጭ ያሉ-ኃይላትን ጥበቃ መሻት (ኢስቲጋሳ) ሽርክ ነው።
3. የአላህ ቃል ያልተፈጠረ ነው ለማለት ኡለሞች ይህንን ዘገባ እንደዋቢ ያቀርባሉ። የፍጡራንን ጥበቃ መሻት ሽርክ በመሆኑ።
4. ይህ ዱዓ አጭር ቢሆንም እጅግ የላቀ ፋይዳ አለው።
5. አንድ ነገር ዱንያዊ ጥቅም የሚያስገኝ ወይም ከጉዳት የሚጠበቅ መሆኑ ብቻ ሽርክ ላለመሆኑ በአስረጅነት ሊቀርብ አይችልም።

ምዕራፍ ስሥራ ስራተ
ከሰላህ ሴሳ ያሱ ኃይሳተን መንፈሳዊ ስገዛ
መሻት (ሲስቲጋሳ) ወደም ስነርሱን
መማፀን (ዱዓስ) ሸርክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنْ الظَّالِمِينَ ○ وَإِنْ يَسْتَسْكَ اللَّهُ يَضُرَّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِيدَكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴾

«ከአላህ በቀር የማይጠቅምንና የማይጎዳን አትገዛ፤ በትሰራም አንተ ያን ጊዜ ከበደለኞች ትሆናለህ (ተብያለሁ በላቸው...) አላህም ጉዳትን ቢያደርስህ ክርሱ ሌላ ለርሱ ገላጭ የለውም። በጉንም ነገር ቢሻል ለችሮታው መላሽ የለም፤ ከሳሮቹ የሚሻውን ይለይበታል፤ እርሱም መሐሪ አዛኝ ነው።» (ዩሱ፡106)

﴿ إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾

«እነዚያ ከአላህ ሌላ የምትገዙዎቸው ለናንተ ሲሳይን ሊሰጧቸው አይችሉም፤ ስለዚህ ሲሳይን ከአላህ ብቻ ፈልጉ፤ ተገዙትም፤ ለርሱም አመስግኑ፤ ወደርሱ ትመለሳላችሁ።» (አል-አንቡት:17)

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَن دُعَائِهِمْ غَفْلُونَ ○ وَإِذَا حَسَرَ النَّاسُ مَا كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴾

«እስከ ትንሳኤ ቀን ድረስም ለርሱ የማይመልስለትን ጣኦት ከአላህ ሌላ ከሚጠራ ሰው ይበልጥ የተሳሳተ ማን ነው? እነርሱም ከጥሪያቸው ዘንጊዎች ናቸው።» (አል-አሱቃፍ: 5)

﴿ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُم خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أُولَئِكَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴾

«ወይም ያ ችግራችን በለመነው ጊዜ የሚቀበል፤ መከራንም የሚያሰወግድ፤ በምድር ላይ ምትኮች የሚያደርጋቸው፤ ከአላህ ሌላ አምላክ አለን? ጥቂትም አትገለጹም?» (አል-ነምል: 62)

ጠበራኒ እንዳስተላለፉት:-

«إِنَّهُ كَانَ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُنَافِقٌ يُؤَدِّي الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: قَوْمُوا بِنَا نَسْتَعِينُ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ هَذَا الْمُنَافِقِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهُ لَا يُسْتَعَاثُ بِي وَإِنَّمَا يُسْتَعَاثُ بِاللَّهِ.»

በአላህ መልዕክተኛ ዘመን ሙሉሚኖችን የሚያውክ አንድ ሙናፊቅ ነበር። «ተነሱ፤ ከዚህ ሙናፊቅ ተንኮል ይገላግሉን ዘንድ የአላህን መልዕክተኛ እገዛ እንጠይቅ» አሉ ከሙሉሚኖች ከፊሎሎቹ። «እኔን እገዛ መጠየቅ አይፈቀድም። እገዛ የሚጠየቀው አላህ ብቻ ነው።» አሉ መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ)።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለተወሰነ ተግባር ብቻ የሚያገለግሉ ዱዳዎችን የአላህን ጥበቃ መማፀንን ከሚገልጹ አጠቃላይ ዱዳዎች ጋር መደመር ለተለየ ዓላማ የሚውሰውን አጠቃላይ ግልጋሎት ካለው ላይ ማከል ነው።
2. የአንቀፅ «ዩኑስ 106» ትርጉም።
3. «ኢስቲጋሳ» ትልቅ ሽርክ (ሽርኩል አክበር) ነው።
4. የሰው ልጆች ሁሉ ፈርጥ የሆኑት ነብይ እንኳ ሰዎችን ለማርካት ሲሉ ይህንን ዘግኖች ጥፋት ቢፈፀሙ ከበደለኞች እንደሚፈረጁ ተገልጿል።
5. የአንቀፅ «አልአንአም 17» ትርጉም።
6. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን መንፈሳዊ እገዛ (ኢስቲጋሳ) መጠየቅ ኩፍር ከመሆኑም ባሻገር በዚህች ዓለምም ቅንጣት ፋይዳ የለውም።
7. የአንቀፅ «አል አንከቡት 17» ትርጉም።
8. ጆነት የሚጠየቀው አላህን ብቻ እንደሆነ ሁሉ «ሪዝቅ» (ሲሳይን) መጠየቅ የሚፈቀደውም እሱን ብቻ ነው።
9. የአንቀፅ «አልአህቃፍ 5» ትርጉም።
10. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ከሚጠራ (ከሚያመልክ) ሰው ይበልጥ የዘቀጠ እንደሌለ ተመልክቷል።
11. ከአላህ ውጭ የሚጥጠሩ ኃይላት የጠሪዎችን ጥሪ የሚያደምጡ አይደሉም። መጠራታቸውንም አያውቁም።

12. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን መጥራት አምልኮ ነው። የሚጥጠሩ አካላት ጠሪዎችን እስከመጨረሻው እንዲጠሉና እንዲርቁ ምክንያት የሆናቸውም ይኸው ነው።

13. ጥሪ ፥ የሚጥጠሩ አካላትን ማምለክ ነው።

14. ድርጊቱ ከሽርክ ተፈርጿል።

15. ከሰው ሁሉ ይበልጥ የዘቀጠ (የጠመመ) እንዲሆን ምክንያት የሆነው ከአላህ ውጭ ያሉ አካላትን መጥራቱ ነው።

16. የአንቀፅ «አል ነምል 62» ትርጉም፤

17. ጣኦት አምላክያን በችግር ጊዜ ደራሽ አላህ ብቻ እንደሆነ በሚገባ ይረዳሉ። ይቀበሉታልም። ለዚህም ነው መከራ ሲያገኛቸው፣ ችግር ሲገጥማቸው አላህን ብቻ የሚጠሩት፤ የርሱን እገዛ ብቻ የሚሹት። ይህ እጅግ የሚያስደንቅ ነገር ነው።

18. የአላህ መልዕክተኛ በተውሂድ ላይ የነበራቸው ፅኑና ጥንቁቅ አቋም።

ምዕራፍ ስሥቴ ስምስት
(ፍጡሩን ሲመሰከሩ ስደገባም)

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ أَيَشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ○ وَلَا يَسْتَلْبِطُونَ لَمْ نَصْرًا وَلَا أَفْسَهُمْ
يَنْصُرُونَ ﴾

«ምንም የማይፈጥሩትንና እነርሱም የሚፈጠሩትን በአላህ ላይ ያጋራሉ? ለእነርሱም መርዳት የማይችሉትን? ነፍሶቻቸውንም የማይረዱትን?» (አል-አሰራፍ:191)

﴿ وَالَّذِينَ نَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ فِطْمِيرٍ ○ إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَا يُسْمِعُوا كَمَا سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ ○ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشِرِكِكُمْ ○ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴾

«እነዚያ ከርሱ ውጭ የምትገዟቸው የትምር ፍሬ ስፋን እንኳ አይኖራቸውም። ብትጠሩቸው ጥሪያቸውን አይሰሙም፤ ቢሰሙም ኖሮ ለእናንተ አይመልሱላችሁም፤ በትንሳኤ ቀን (እነርሱም በአላህ) ማጋራታችሁን ይከዳሉ፤ እንደ ውስጠ አዋቂው ማንም አይነግርህም።» (ፋጢር :13)

በሰሐሕ የሐዲስ ዘገባ እንደተመለከተው:-

﴿ شَجَّ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ وَكُسِرَتْ رِجَاعِيَّتُهُ، فَقَالَ كَيْفَ يُفْلِحُ قَوْمٌ شَجَّوْا نَبِيَّهُمْ فَتَزَلَّتْ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾ ﴾

ነዚያ (ሱ.ዐ.ወ) የኡሁድ ዕለት የመፈንከት አደጋ ደረሰባቸው። ጥርሳቸው ተሰበረ። «ነብያቸው የመፈንከት አደጋ የደረሰበት ሀዝቦች እንዴት ለድል ይበቃሉ አሉ።» ይሄኔ አላህ:- «ላንተ ዘነገሩ ምንም የለህም» (አል ሂምራን: 128) የሚለውን ቁርአናዊ ቃል አወረደ።

በሌላ ሰሐሕ ዘገባ እንደተወሳወሰ ኢብን ዑመር (ፈዐ) ተከታዩን አስተላልፏል:-

«أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ فِي الرُّكْعَةِ الْأَخِيرَةِ مِنَ الْفَجْرِ: اللَّهُمَّ الْعَنِ فَلَانًا وَفُلَانًا بَعْدَ مَا يَقُولُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنْ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከፈጅር የመጨረሻው ረከዓ ከፋኩፅ ሲነሱ:- «ሰሚዐላሁ ሊመን ሐሚደህ ረበና ለከል ሐምድ» ካሉ በኋላ:- «አላህ ሆይ በእገሌ፣ በእገሌ ላይ መርግምትህን አውርድ» በማለት ዱዓ ሲያደረጉ አድምጫለሁ:: አላህ:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚለውን የቁርአን አንቀፅ አወረደ::

በሌላ ዘገባ እንደተወሳው ደግሞ መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ):-
 ﴿يَدْعُو عَلَى صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ وَسَهَيْلَ بْنِ عَمْرٍو وَالْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ فَنَزَلَتْ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾.

በሱፍያን አብን ስመዮህ፣ በሱሃይል አብን ዑመርና በሐሪሥ አብን ሐሽም ላይ ዱዓ ያደርጉ ነበር:: አላህም:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ::

በሰሊሙን ዘገባ እንደተላለፈው አቡ-ሀይራ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል:-

﴿قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ أَنْزَلَ عَلَيْهِ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا: اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً. يَا عَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ! لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً. يَا صَفِيَّةَ عَمَةَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً. وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتَ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً﴾.

«የቁርብ ዘመዶችህን አስጠንቅቅ» የሚለው የቁርአን አንቀፅ የወረደ እለት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «ሀዘብ ቁረይሽ ሆይ ነፍሶቻችሁን ከጥፋት አድኑ! ከአላህ ዘንድ ቅንጣት የምፈይዳችሁ ነገር የለም:: አባሲ አብን አብዱል ሙጠልብ ሆይ ከአላህ ዘንድ የምፈይድህ ነገር የለም:: አክስቴ ሶፍያ ሆይ ከአላህ ዘንድ ቅንጣት የምፈይድሽ ነገር የለም:: የሙሐመድ ልጅ ፋጡማ ሆይ ከገንዘቤ ያሻሽን ጠይቂኝ:: ከአላህ ዘንድ ግን ቅንጣት የምፈይድሽ ነገር የለም::» የሚል የአዋጅ ቃል አሰሙ::

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልአሰራፍ 191» እና «የአንቀፅ ፋጢር 13» ትርጉም::
2. የሱሀድ ዘመቻ ታሪክ ቅንጫቤ::

3. የነቢያት ፈርጥ የሆኑት ነብይ ያደርጉት የነበረው ዱአ። ከበስተጀርባቸው የነበሩ ታላላቅ ሶሃቦች ሶላት ውስጥ ቆመው «አሚን» በማለት ዱአቸውን ይቀበሉ ነበር።

4. ዱዓ ይደረግባቸው የነበሩ ሰዎች ካፈሮች ናቸው።

5. እነኚህ ሰዎች አብዛኛዎቹ ካፈሮች የማይፈፀሙትን ወንጀል ፈፀመዋል። ነቢዩን ፈንክተዋል። የግድያ ሙከራዎችን አድርገውባቸዋል። የቅርብ ዘመዶቻቸው የሆኑ ታላላቅ ሶሃቦችን ሙት አካል በመቆራረጥ ጭራቃዊ ድርጊት ፈፀመዋል።

6. አላህ ይህን በማስመልከት፡- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚል ቁርአናዊ ቃል አወረደ።

7. «ወይ ተውበት ያደርጋሉ፤ አሊያም ይቀጣቸዋል።»

በሚል ነበር አላህ አንቀፁን ያሳረገው። ተውበት ያደረጉት ምህረት ተለግሷቸዋል።

8. አንዳች ችግር ሲገጥም «ቁኑት» ማድረግ በሽሪአው የተደነገገ ነው።

9. ዱዓ የሚደረግባቸውን ግለሰቦችና የወላጆቻቸውንም ስም ሶላት ውስጥ መጥቀስ ይፈቀዳል።

10. «ቁኑት» ላይ አንድን ግለሰብ ለይቶና በስም ጠርቶ መርገም ይፈቀዳል።

11. «የቅርብ ዘመዶችህን አስጠንቅቅ»

የሚለው የቁርአን አንቀፅ በወረደበት ወቅት የተከሰተው የነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ውሉ።

12. ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ለሩቅም ለቅርብ ዘመዶቻቸውም፡- «ከአላህ ዘንድ ቅንጣት አልፈይዳችሁም» ሲሉ ማወጃቸው ተወስኗል።

«የሙሐመድ ልጅ ፋጡማ ሆይ! ከአላህ ዘንድ ቅንጣት አልፈይድኸም» በማለት እቅጩን ተናግረዋል። እጅግ ታማኙና የነቢያት ሁሉ አለቃ የሆኑት ነቢይ (ሰ.ዐ.ወ) ለአለማት እንስቶች ፈርጥ ለፋጡማ (ረዐ) ይህንን መናገራቸውን በአሁኑ ሰዓት አንዳንድ የዋሆች ከሚፈፀሙት ተግባር ጋር ስናገናኝብ ተውሂድ ምን ያህል ችላ እንደተባለና ኢስላም ምን ያህል እንግዳ እንደሆነ እንረዳለን።

ምዕራፍ ስሥራ ስድስት መሰከታዊ መዕሰከት

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ حَتَّىٰ إِنفَأْفَعٌ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴾

«ከልቦቻቸው ላይ ድንጋጤ በተገለጠ ጊዜ (ተማላጆቹ) ጌታችሁ ምን አለ? ይላሉ፤ (አማላጆቹ) እውነትን አለ፤ እርሱም ከፍተኛውና ታላቁ ጌታ ነው።» (ሰበዕ: 23)

ቡኻሪ አቡሁረይራን (ፈዕ) ጠቅሰው እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል ፡-

إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سِلْسَلَةٌ عَلَىٰ صَفْوَانٍ يَنْفُذُهُمْ ذَلِكَ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ فَيَسْمَعُهَا مُسْتَرِقٌ السَّمْعِ. وَمُسْتَرِقٌ السَّمْعِ هَكَذَا بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ. وَصَفَهُ سَفِيَانٌ بِكُفِّهِ فَحَرَفَهَا وَبَدَّدَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ فَيَسْمَعُ الْكَلِمَةَ فَيُلْقِيهَا إِلَىٰ مَنْ تَحْتَهُ ثُمَّ يُلْقِيهَا الْآخَرَ إِلَىٰ مَنْ تَحْتَهُ حَتَّىٰ يُلْقِيهَا عَلَىٰ لِسَانِ السَّاحِرِ أَوْ الْكَاهِنِ فَرُبَّمَا أَدْرَكَهُ الشُّهَابُ قَبْلَ أَنْ يُلْقِيهَا. وَرُبَّمَا أَلْقَاهَا قَبْلَ أَنْ يُدْرَكَهُ فَيَكْذِبُ مَعَهَا مِائَةَ كَذِبَةٍ فَيَقَالُ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ لَنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَكَذَا وَكَذَا فَيَصْلُقُ بِتِلْكَ الْكَلِمَةِ الَّتِي سُمِعَتْ مِنَ السَّمَاءِ

«አላህ አንድ ውሳኔ በሚያስተላልፍበት ወቅት መላሊኮች በታዛዥነት ከንፋቸውን ይመታሉ። ውሳኔውንም በፀጋ ይቀበላሉ። ድንጋጤው ሲለቃቸው፡- «ጌታችሁ ምን አለ?» በማለት ይጠይቃሉ። «እውነትን ተናግሯል! ልዕልናው ታላቅ ነው።» የሚል ምላሽ ያገኛሉ። ሽይጧን ወይይታቸውን ያጻምጥና ለበታቹ ያቀብላዋል። ያኛው ለሚቀጥለው አያለ በመጨረሻ ጠንቋዩ ዘንድ ይደርሳል። ሽይጧኑ ወሬውን ከማቀበሉ በፊት ተወርዋሪ ከከብ አግኝቶ ሊመታው ወይም ሊስተውና ወሬውን ሊያቀብል ይችላል። ጠንቋዩ መቶ ውሸቶችን ጨማምሮባቸው ያወራል። «አንድ ቀን እንዲህ እንዲህ በማለት ነግሮን ነበር። ያለው አልሆነምን?»

ይባላል። ከሶማይ ባደመጣት አንዲት ንግግር ሰብብ ከሰዎች ዘንድ ተቀባይነትን ያገኛል።

ነዋስ ኢብን ሰምአን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል ፡-

«إِذَا أَرَادَ اللهُ تَعَالَى أَنْ يُوحِيَ بِالْأَمْرِ تَكَلَّمَ بِالْوَحْيِ أَخَذَتِ السَّمَاوَاتُ مِنْهُ رَجْفَةً أَوْ قَالَ رَعْدَةً خَوْفًا مِنَ اللهِ تَعَالَى. فَإِذَا سَمِعَ ذَلِكَ أَهْلُ السَّمَاوَاتِ صَبَعُوا وَخَرُّوا لِهَيْبَتِهِ سَجْدًا فَيَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَزْفَعُ رَأْسَهُ جِبْرِيلُ فَيَكَلِّمُهُ اللهُ مِنْ وَحْيِهِ بِمَا أَرَادَ. ثُمَّ يَمُرُّ جِبْرِيلُ عَلَى الْمَلَائِكَةِ كُلِّمَا مَرَّ بِسَمَاءٍ سَأَلَهُ مَلَائِكَتُهَا مَاذَا قَالَ رَبُّنَا يَا جِبْرِيلُ، فَيَقُولُ جِبْرِيلُ: قَالَ الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ. فَيَقُولُونَ كُلُّهُمْ مِثْلَ مَا قَالَ جِبْرِيلُ. فَيَنْتَهِي جِبْرِيلُ بِالْوَحْيِ إِلَى حَيْثُ أَمَرَهُ اللهُ تَعَالَى.»

«አላህ አንድን መልዕክት ማስተላለፍ በሚፈልግበት ወቅት ያንን ወሀይ (ራዕይ) ይናገራል። ሰማያት አላህን ከመፍራት የተነሳ ይርዳሉ። የሰማየሰማያት ነዋሪዎችም ይህንን ሲያደምጡ ይንቀጠቀጣሉ። ለአላህ ሱጁድ ይወርዳሉም። በመጀመሪያ ራሱን ከሱጁድ የሚያነሳው ጅብሪል ነው። አላህ ከወሀዩ የሚሻውን ይነግረዋል። ከዚያም ጅብሪል በመላኪኮች መሀከል ያልፋል። በሰማያት ባለፈ ቁጥር «ጅብሪል ሆይ! ጌታችን ምን አለ?» በማለት መላኪኮች ይጠይቁታል። «እውነትን ተናገረ። እጅግ የተላቀና ልዑል አምላክ ነው» ይላቸዋል። ሁሉም ጅብሪል የተናገረውን ያስተጋባሉ። ጅብሪል ወሀዩን ይዞ ከተፈለገው ቦታ ይደርሳል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «ሰበእ 23» ትርጉም
2. ሽርክን፣ በተለይም ከደጋግ ሰዎች ጋር ተያያዥነት ያለው ከሆነ፣ በማጋለጡ ረገድ ይህ አንቀፅ ጠንካራ ዋቢ ነው። የሽርክን ስረመሠረት ከልቦና ላይ አውጥቶ የሚጥል ኃይል አለው፣ ተብሎታል።
3. «እውነትን አለ! እርሱም ከፍተኛው ታላቁ ጌታ ነው» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም።
4. መላኪኮች ስለዚህ ቃል የመጠየቃቸው ሰብብ።

5. ጅብሪል ከጠየቁት በኋላ «እንዲሁ፣ እንዲሁ አለ» የሚል ምላሽ ይሰጣቸዋል።

6. መጀመሪያ ከሱጁድ ራሱን የሚያቀናው ጅብሪል እንደሆነ ተወስኗል።

7. ለሚጠይቁት የሰማየ ሰማያት ነዋሪዎች ሁሉ ምላሽ ይሰጣል።

8. ሁሉም የሰማየ ሰማያት ነዋሪዎች በፍርሃት ይርዳሉ።

9. ሰማያት በአላህ ንግግር መንቀጥቀጣቸው ተወስኗል።

10. ለሚፈለገው አካል ወሀይ የማድረሱ ተግባር የሚፈፀመው በጅብሪል አማካይነት ነው።

11. ሽይጧኖች ከሰማይ ወሬ ይቀዳሉ።

12. ሽይጧኖች እርስ በርስ እንዴት እንደሚደራረቡ።

13. ከዋክብት በወሬ ለቃሚ ሰይጣናት ላይ እንደሚወረወሩ።

14. አንዳንድ ጊዜ ሽይጧኖች ወሬ ከማቀበላቸው በፊት የከዋክብት ጥቃት ይደርስባቸዋል። አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ከአደጋው አምልጠው ለጅንና ለሰው ወዳጆቻቸው የለቃቀሙትን ወሬ ያቀብላሉ።

15. ጠንቋይ አንዳንድ ጊዜ እውነትን ሊናገር እንደሚችል።

16. ከአንዲት እውነት ጋር መቶ እብለቶችን እንደሚቀላቅል።

17. እብለቱ በሰዎች ዘንድ ተቀባይነት የሚያገኘው ከሰማይ በደረሰችው አንዲት እውነት ሳቢያ ነው።

18. የሰዎች ነፍሶች ከንቱ ነገሮችን (ባጢልን) ለመቀበል ያላቸው ዝግጁነት። ለአንዷ እውነት ትኩረት ሊቸሩ መቶ ሀሰቶችን ግን አያስተውሉም።

19. ሰዎች ከጠንቋይ የሰሟትን አንዲት እውነት እርስ በርስ እየተቀባበሉ ያደንቃሉ። ያችን እውነት ለጠንቋዩ ትክክለኛነት እንደዋቢ ይጠቀሙባቸዋል።

20. የአላህን ባህሪያት ማወቅ።

21. የፍጡራን በአላህ ፍርሃት መራድና መርገፍገፍ።

22. መላኪኮች ለአላህ ሱጁድ እንደሚወርዱ።

ምዕራፍ ስሥራ ሰባት

ምዕራፍ (ሸፍኑ)

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُخْشِرُوا إِلَىٰ رَيْبِهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنَ دُونِ اللَّهِ وَلَا شُفَعَاءَ لَهُمْ يَتَّقُونَ ﴾

«እነዚያን ክርሱ ሌላ ረዳትና አማላጅ የሌላቸው ቢሆኑ ወደ ጌታቸው መሰብሰብን የሚፈሩትን ይጠነቀቁ ዘንድ በርሱ (በቁርአን) አስፈራራ፡፡» (አል-አንጻም፡51)

﴿ قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا ﴾

«ምልጃ ሁሉም የአላህ ብቻ ነው» (አል-ዙመር : 44)

﴿ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ﴾

«ያ ከእርሱ ዘንድ በፍቃዱ ቢሆን እንዲ የሚያማልድ ማን ነው?» (አል-በቀራህ፡255)

﴿ وَكَرَّمْنَا لِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ ﴾

«በሰማያት ውስጥ ካሉ መላዕክትም ብዙዎቹ ሲማለዱት ለሚሻውና ለሚወደው ሰው ከፈቀደ በኋላ እንዲ ምልጃቸው ምንም አይጠቅምም፡፡» (አል- ነጅም : 26)

﴿ قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْقَالَ ذَرُّوْا فِي

السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهْرِ ۝ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ ۝

«እነዚያን ከአላህ ሌላ አማልክት ብላቸው የምትጠሯቸውን ጥሩ፤ በሰማያትም በምድርም ውስጥ የብናኝ ክብደት ያክል ምንም አይችሉም፡፡ ለነርሱ በሁለቱም ውስጥ ምንም ሽርክና የላቸውም፡፡ ከነርሱም ለርሱ ምንም አጋዥ የለውም፤ ብላቸው፡፡ ምልጃ እርሱ ለፈቀደለት ሰው ብቻ ቢሆን እንዲ ክርሱ ዘንድ ምንም አትጠቅምም፡፡» (ሰበዕ፡ 22-23)

አቡል አባስ እንደሚሉት ሙሽሪኮች ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላት ይፈፀሟቸዋል በሚል ተስፋ ያደረጉባቸውን ነገሮች ሁሉ ክርሱ ሌላ ያሉ አካላት ሊፈፀሟቸው አቅም እንደሌላቸው በግልፅ

ሰፍሯል። ከአላህ ውጭ ኃይልና ችሎታ ያለው አካል የለም። ረዳትም የለውም። ምልጃ ብቻ ነበር በዚህ መልኩ ሳይብራራ የቀረው። እርሱንም በፈቃዱ ብቻ እንደማይከናወን፡-

﴿وَلَا يَسْتَعِينُ إِلَّا لِمَنْ أَرْضَىٰ﴾

«ለወደደው ሰው እንጂ ለሌላ አያማልድም»

በማለት አብራርቷል። ሙሽሪኮች ተገቢያቸው እንደሆነች ተስፋ ያደረጓት ሸፈክ (ምልጃ) የቂያማ ቀን ትነፈጋቸዋለች። ቁርዓን እንደማትፈቅድላቸው ገልጿል።

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንደተናገሩት፡-

«أَنَّهُ يَأْتِي فَيَسْجُدُ لِرَبِّهِ وَيَخْمَدُهُ لَا يَبْدَأُ بِالشَّفَاعَةِ أَوْ لَا ثُمَّ يُقَالُ لَهُ: ارْتَفِعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعُ وَسَلْ تُعْطَىٰ وَاشْفَعْ تُشْفَعُ».

የቂያማ እለት ሸፈክ ከመጠየቃቸው በፊት ለአላህ ሱጁድ ይወርዳሉ። ያመስግኑታልም። «ራስህን ከሱጁድ አንሳ። ተናገር፤ ተሰሚነት ይኖርሃል። ጠይቅ ፣ ትሰጣለህ። ምልጃ ተማፀን፤ ይፈቀድልሃል» ይባላሉ።

አቡሁረይራ፡-

«مَنْ أَسْعَدَ النَّاسَ بِشَفَاعَتِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ».

«የእርስዎን ሸፈክ ለማግኘት የታደለ ሰው እንዴት አይነቱ ነው?» በማለት ጠየቋቸው። «ከልቡ በፍፁም ቅንነትና ታማኝነት (ኢኸላስ) ላኢላሃ ኢላላህን ያለ።» በማለት መለሱ።

በአላህ ፈቃድ በተውሂድ (ኢኸላስ) ላይ የፀኑት ብቻ ናቸው የነብዩን ምልጃ የሚያገኙት። ሙሽሪኮች ፈፅሞ ለዚህ ዕድል አይበቁም።

በአጭሩ ለማስቀመጥ ያህል ሸፈክን የሚፈቅደው አላህ ብቻ ሲሆን የሚፈቅደውም ለተውሂድ ሰዎች ብቻ ነው። ሊያልቀውና የተከበረን ደረጃ ሊያጎናፅፈው ይታደል ዘንድ በፈቀደለት ግለሰብ ዱዓ አማካይነት።

ቁርአን ተቀባይነት እንደሌለው የገለፀው ሽርክ የተቀላቀለበትን ትድግና(ሸፈክ) ነው። ለዚህም ነው በሌሎች አናቅፅ ላይ በአላህ ፈቃድ ተፈፃሚነት የሚኖረው ሸፈክ እንዳለ

ያስቀመጠው። ለእንዲህ አይነቱ ሽፈክ የታደሉት የተውሂድና የኢክላስ ባለሀብቶች ብቻ እንደሆኑ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከላይ የተጠቀሱ የቁርአን አንቀጾች ትርጓሜ።
2. ተቀባይነት እንደሌለው የተገለጸው የሽፈክ አይነት።
3. ተቀባይነቱ የፀደቀለት የሽፈክ ዓይነት።
4. ታላቁ የትድግና ክንውን (ሽፈክተልኩብራ) «መቃመል መስሙድ» ላይ እንደሚፈጸም።
5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በሽፈክ እንደማይጀምሩ፤ መጀመሪያ ሱጁድ ይወርዳሉ። ሲፈቀድላቸው ሽፈኩን ይጠይቃሉ።
6. ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ትድግና የታደለ የሰው አይነት።
7. በአላህ ላይ ያሻረኩ ሰዎች ይህን ታላቅ እድል አያገኙም።
8. የሽፈክ ምንነትና ባህሪ።

ምዕራፍ ስሥራ ስምንተ
ስላህ የሚፈሰገውን ሰው ወደቀጥተኛ
መንገድ ደመራሰ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾

«አንተ የወደድከውን ሰው ፈፀሞ አታቀናም፡፡ ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል፡፡ እርሱም ቅኖቹን አዋቂ ነው፡፡» (ሐረ-ቀሰስ፡56)

ቡኻሪና ሙስሊም እንደዘገቡት መሰየብ አባታቸውን ዋቢ በማድረግ ተከታዩን ዘገባ አስተላልፏል፡-

« قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُمَيَّةَ وَأَبُو جَهْلٍ فَقَالَ لَهُ يَا عَمُّ! قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَلِمَةَ أَحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ، فَقَالَ لَهُ أَتَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ؟ فَأَعَادَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَأَعَادَا فَكَانَ آخِرُ مَا قَالَ، هُوَ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَأَبِي أَنْ يَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَسْتَغْفِرُونَ لَكَ مَا لَمْ أَنَّهُ عَنكَ. فَانزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أَوْلِيَا قُرْبَى﴾. وَأَنْزَلَ اللَّهُ فِي أَبِي طَالِبٍ: ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾.

እቡ ጧሊብ ከሞት አፋፍ ላይ በነበሩበት ወቅት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከርሳቸው ዘንድ መጡ፡፡ አብደላህ ኢብን አቢ ኡመያህና አቡጆህል ከእቡ ጧሊብ ጋር ነበሩ፡፡ «አጎቱ ሆይ! ላኢላሃ ኢላላህ በል! ከአላህ ዘንድ በአስረጅነት የማቀርብልህ ቃል ናት፡፡» ሲሉ መልዕክተኛው አቡጧሊብን ጠየቋቸው፡፡ «ከአብዱል ሙጠሊብ መንገድ ታፈነግጣለህ?» አሉ አቡጆህልና አብደላህ ኢብን ኡመያህ፡፡ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በድጋሚ ተማፀኗቸው፡፡ ሁለቱም ግለሰቦች ያሉትን ደገሙ፡፡ አቡ ጧሊብ በመጨረሻ በአብዱል ሙጠሊብ መንገድ መፅናተቱን ተናገሩ፡፡ ላኢላሃ ኢላላህ በማለት

ፈቃደኛ አልሆኑም። «እስክሰላሰ ድረስ ከአላህ ዘንድ ምህረትን እማፀንልሃለሁ» አሉ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)። አላህም፡- «ለነቢዩና ለነዚያ ላመኑት ለአጋሪዎቹ የዝምድና ባለቤቶች ቢሆኑም እንኳ እነሱ ከሃዲዎች የእሳት ጓዶች መሆናቸው ከተገለጸላቸው በኋላ ምህረትን ሊለምኑ የሚገባ አልነበረም።» (አልተውባህ 113) የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ። አቡ-ጢሊብን አስመልክቶም ፡- «አንተ የወደድከውን ሰው ፈፅሞ አታቀናም፤ ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል። እርሱም ቅኖቹን አዋቂ ነው»(አል-ቀሶስ:26) የሚል መለኮታዊ ቃል አወረደ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልቀሶስ 26» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አልተውባህ 113» ትርጉም።
3. የላ ኢላሃ ኢላላህ ትክክለኛ ትርጓሜ ተገልጿል። አ-ለማዕ የሚባሉ ክፍሎች ይህንን ነጥብ በተዛባ መልኩ ሲረዱት ይስተዋላሉ። እጅግ ከፍተኛ ትኩረት ሊቸረው ይገባል።
4. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አቡ-ጢሊብን «ላ ኢላሃ ኢላላህ በል» እያሉ በሚማፀኑበት ወቅት አቡ-ጀህልና ባልደረቦቹ የዚህችን ቃል ትክክለኛ ምንነትና ትርጓሜ ይረዱ ነበር። የኢስላምን መሠረተ አስመልክቶ ከአቡ-ጀህል ያነሰ እውቀት ያለው ሰው እጅግ አሳፋሪ ከሆነ የድንቁርና ዝቅጠት ውስጥ ነው።
5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ኢስላምን በማድረሱ ረገድ የነበራቸው ብርታትና አጎታቸው ኢስላምን አንዲቀበሉ የነበራቸው ጉጉት።
6. አብዱል ሙጦሊብና አያት ቅድመ አያቶቻቸው ኢስላም ውስጥ እንደነበሩ ይነገራል። ሀሰት መሆኑን ከዚህ ዘገባ እንረዳለን።
7. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ለአጎታቸው አብዱል ሙጦሊብ ከአላህ ዘንድ ምህረትን ይማፀኑ ነበር። ተቀባይነት አላገኙም። ምህረት እንዳይለምኑ እቀባ ተደርጎባቸዋል።
8. መጥፎ ጓደኛ በሰዎች ላይ የሚያደርስው አስከፊ ጉዳት።
9. ለመሪዎችና ለቅድመ አያቶች ከተገቢው በላይ ክብር መቸር የሚያስከትለው ጥፋት።
10. ጃሂሊያው በዋቢነት የሚያቀርበው የመሪዎችንና የአያቶችን እምነትና ተግባር ነው።
11. የአንድ ተግባር ጠቀሜታ መቋጫው ላይ መሆኑን ከተጠቀሰው ዘገባ እንረዳለን። አብዱል ሙጦሊብ በሞጨረሻው የሀይወት እስትንፋሳቸውም እንኳ «ላኢላሃ ኢላላህ» ቢሉ ኖሮ ከእሳት ነፃ ይወጡ ነበር።

12. ይህ «ሹብሐ» ትክክለኛውን እምነት በሳቱ ሰዎች ልቦና ውስጥ የተቸረው ትልቅ ቦታ ትኩረትን ይስባል። አጥብቀው የተከራከሩበት ነጥብ ይህችው ብቻ እንደሆነች ታሪክ ያመለክታል። መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) እፅንኦት ሰጥተው በተደጋጋሚ ለማብራራት ሞክረዋል። ታላቅና ግልፅ በመሆኗ ነው ሊዘላቅ ያልፈለጉት።

ምዕራፍ ስሥቴ ዘጠኝ

ሰሐው ሰዳች ከህዳተና ዲናቸውን መተው ምክንያቱ

ሰዲጋግ ሰዎች ያሳቸው የተጋነነ ስመሰካከት ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ﴾

«እናንተ የመፅሐፍ ሰዎች ሆይ! በሀይማኖታችሁ ወሰንን አትለፉ! በአላህም ላይ እውነትን እንዲ አትናገሩ» (አል-ኒሳብ:171)

﴿وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا﴾

«የዑቀንም፣ ነስርንም አትተው» (ኑህ :23)

የሚለውን የቁርአን አንቀፅ ኢብን ሳባስ ሲያብራሩ ፡-

«هَذِهِ أَسْمَاءُ رَجَالٍ صَالِحِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ فَلَمَّا هَلَكُوا أُوْحَى الشَّيْطَانُ إِلَى قَوْمِهِمْ أَنْ أَنْصِبُوا إِلَى مَجَالِسِهِمْ الَّتِي كَانُوا يَجْلِسُونَ فِيهَا أَنْصَابًا وَسَمُّوْهَا بِأَسْمَائِهِمْ فَفَعَلُوا وَلَمْ تُعْبَدْ حَتَّى إِذَا هَلَكَ أَوْلَادُكَ وَنَسِيَ الْعِلْمُ عُبِدَتْ».

«እነኚህ በአንቀፁ ላይ የተጠቀሱ ሰዎች ከኑህ ሀዝቦች ውስጥ የደጋግ ሰዎች መጠሪያዎች ነበሩ። ሁሉም ለሀልፊት ሲበቁ ሸይጣን ለሀብረተሰባቸው ይቀመጡበት ከነበረው ሥፍራ ላይ ሀውልቶች ትክክሉ እና በየሰዎቻቸው ሰይሚቸው የሚል ረዕይ አስተላለፈ። ያላቸውን ፈፀሙ። ግን ሀውልቶችን አላመለኩም። ይህን ያደረገው ትውልድ አለፈ። እውቀት ጠፋ። ቀስ በቀስ ለመመለክ በቁ።»

ኢብን-ል ቀይም እንደሚሉት እነኚህ ደጋግ ሰዎች ሲሞቱ ሀብረተሰቡ ከመቃብራቸው ላይ ተቀመጠ። ሀውልቶችን ገነባም። ጊዜ እየረዘመ ሲሄደ ለመታሰቢያነት የታነፁ ሀውልቶች ለመመለክ በቁ።

ዑመር (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«لا تُظْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ. إِنَّمَا أَنَا عَبْدٌ فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ».

«ክርስቲያኖች የማርያምን ልጅ ኢሳን ከተገቢው በላይ እንዳላቁት፣ የኔንም ክብር ከሚገባው በላይ ክፍ አታድርጉ። እኔ የአላህ ባሪያ ነኝ የአላህ መልዕክተኛና ባሪያ ብቻ በሉኝ።» ብለዋል። (ቡኻሪና ሙስሊም)

እንዲህም ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«إِنَّا كُمْ وَالْعُلُوَّ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ الْعُلُوَّ».

«ፅንፈኝነትን አደራ ተጠንቀቁ። ከናንተ በፊት የነበሩ ሀዘቦችን ለጥፋት የዳረገው ፅንፈኝነት ነው።»

ሙስሊም ኢብኑ መስኩድን ጠቅሰው እንደዘገቡት አላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) ፡-

«هَلَكَ الْمُتَنَطِعُونَ» قالها ثلاثاً

«ፅንፈኞች ለጥፋት ተዳረጉ»

በማለት ሦስት ጊዜ ደጋግመው ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ይህንንና ተከታዮቹን ሁለት ምዕራፎች በአንክር ያስተዋለ ኢስላም ከሰዎች ልቦና ውስጥ ምን ያህል እንደተፋቀ ይረዳል። የአላህንም የሰዎችን ቀልብ የመቀያየር ችሎታ ያስተውላል።

2. ምድር ላይ የተከሰተው የመጀመሪያ ሽርክ ከደጋግ ሰዎች ጋር በተያያዘ መልኩ እንደሆነ ተወስቷል።

3. ነቢያት ከአላህ የተላኩ መሆናቸው እየታወቀ ያስተማሩት ዲን የተቀየረበት የመጀመሪያ ምክንያት።

4. ቢድአ ከሰው ልጆች ጋር የሚጋጭና ሽሪዓዊ መሠረትም የሌለው ከመሆኑ ጋር ሰፊ ተቀባይነትን ማግኘቱ።

5. የዚህ ሁሉ ምክንያት እውነትን ከሀሰት መለየት አለመቻሉ ነው። መጀመሪያ ደጋግ ሰዎችን ከልክ በላይ ማፍቀር ተከሰተ። በመቀጠልም አዋቂ የሚባሉ የሀብረተሰብ ክፍሎች ይበጃል በሚል በጎ ስሜትና በንፁህ ንያ ተነሳስተው የከወኑት ተግባር፣ ቀጣዩ ትውልድ የነርሱን በጎ አላማ ባለመረዳት ጥንስሳቸውን ለጥፋት አዋለው።

6. የአንቀፅ «ኑህ፣ 23» ትርጉም።

7. የሰው ልጅ ተፈጥሯዊ ባህሪ። ሀቅን ላለመቀበል ያንገራግራል። ባጢልን ግን በሙሉ ልብ ያስተናግዳል።

8. «ቢድኦ ለኩፍር ይዳርጋል» የሚለው የሰለፎች አባባል ጠንካራ መሠረት አለው።

9. ሽይጧን የቢድኦን የመጨረሻ ውጤት በጥልቅ ይረዳል። ቢድኦ የቱን ያህል በንፁህ ስሜትና መልካም «ንያ» ቢወጠንም መጨረሻው አስከፊ ነው።

10. ፅንፈኝነትን የሚያወግዝ አጠቃላይ መርህ ተሰጥቷል። ፅንፈኝነት የሚያስከትለውን አስከፊ ውጤት መረዳት ያሻል።

11. ለፅድቅ ክንውን እንኳ ቢሆን ቀብር ላይ ለረዥም ጊዜ መቆየት ጥፋት ሊያስከትል ይችላል።

12. ሀውልት ማነፅ የተከለከለ ነው። እንዲወገድ የመደረጉ ጥበብ ግልፅ ነው።

13. የተጠቀሰውን ታሪክ ማወቅና ዘወትር ማስታወስ ጠቃሚ ነው።

14. እጅግ የሚገርመውና የሚደንቀው ሰዎች ይህን ታሪክ ከቁርአን ተፍሲርና ከሐዲስ ኪታቦች ላይ ዘወትር እያነበቡና ትርጉሙንም በሚገባ እየተረዱ የኑህን ሕዝቦች የጥፋት ተግባር እንደ ፅድቅ የዲባዳ ክንውን መቁጠራቸው ነው። አላህና መልዕክተኛው የከለከሉት ግልፅ ኩፍርን ብቻ ነው ብለው ማሰባቸው ደግሞ ከዚህ በላይ ያስገርማል። አላህ ልቦናቸውን ከእውነት ጋር ይታይ።

15. እነርሱ የከጀሉት ሽፈትን እንጅ ሌላን እንዳልሆነ ግልፅ ነው።

16. የመጀመሪያ ሀውልቶችን የተከሉ ክፍሎች ያን ሲያደርጉ ምንም ዓይነት አላማ አልነበራቸውም ብለው ማሰባቸው።

17. «ከርስቲያኖች የማርያምን ልጅ ክብር አለቅጥ አንዳጎኑት እናንተም የኔን ክብር ከተገቢው በላይ አታዝልቁት» በማለት መልዕክተኛው የሰጡት ትምህርት እጅግ ከፍተኛ ቁም ነገርን አዝሏል። የአላህ ሰላትና ሰላም ይስፈንባቸው። መልዕክታቸውን በሚገባ አድርሰዋል።

18. ፅንፈኞች ለጥፋት እንደሚዳረጉ በመግለፅ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ጥሩ ምክር ለግለውናል።

19. የኑህ ህዝቦች ሀውልቶችን ማምለክ የጀመሩት እውቀት ሲጠፋ፣ መሐይምነት ሲስፋፋ ነበር። ይህ የዕውቀትን ጠቀሜታና የመሐይምነትን አስከፊነት በጉልህ ያሳያል።

20. «አ.ልም» እንዲከስም ምክንያቱ የዐለሞች ማለቅ ነው።

ምዕራፍ 4ያ

የሰንደን ደግ ሰው መቃብር ማምሰክ ደቅርና

ከዚያ ሰው ቀብር ላይ ስላህን ማምሰክ

ስንኳ በጥብቅ ተወግዟል

በሰሂሐል ቡኻሪ እንደተዘገበው አዲሻ (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَنِيْسَةً رَأَتْهَا بِأَرْضِ الْحَبْشَةِ وَمَا فِيهَا مِنَ الصُّوْرِ. فَقَالَ أَوْلِيكَ إِذَا مَاتَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ أَوْ الْعَبْدُ الصَّالِحُ بَنَوْا عَلَي قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوْرَ أَوْلِيكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ. فَهَؤُلَاءِ جَمَعُوا بَيْنَ فِتْنَتَيْنِ فِتْنَةُ الْقُبُورِ وَفِتْنَةُ التَّمَائِيلِ»

ኡ-መ-ሰለማህ ሀበሻ መሬት ላይ ስላየችው አንድ ቤተክርስቲያን፣ በውስጡ ስላሉ ሀውልቶችና ስዕላ ስዕሎች ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አጫወተችቸው። «እነርሱ ከአላህ ዘንድ በጣም የተጠሉ ሀዘቦች ናቸው። አንድ ደግ ሰው ወይም መልካም የአላህ ባሪያ በሚሞትበት ወቅት ከመቃብሩ ላይ መስጊድ ይገነባሉ፣ ከውስጡም ሀውልቶችን ያቆማሉ፣ ስዕላስዕሎችን ይስላሉ። እነኚህ ሰዎች በመካከ መቃብሩ ውስጥ ሁለት አይነት የከበዱ ጥፋቶችን ፈፀመዋል፤ ቀብር ላይ ማምሰክና ስዕላስዕሎችን መሳል።»

ቡኻሪና ሙስሊም አዲሻን ጠቅሰው እንደዘገቡት:-

«لَمَّا نُزِلَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ طَفِقَ يَطْرَحُ خَمِيصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَإِذَا اغْتَمَّ بِهَا كَشَفَهَا فَقَالَ وَهُوَ كَذَلِكَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُحْذَرُ مَا صَنَعُوا وَلَوْلَا ذَلِكَ أُبْرِزَ قَبْرُهُ غَيْرَ أَنَّهُ خَشِيَ أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጣእረ ሞት ላይ በነበሩበት ወቅት ፊታቸውን በጥቁር ጨርቅ ሸፈኑ፤ መተንፈስ እስኪሳናቸው ድረስ። ከዚያም ጨርቁን ከፊታቸው ላይ በማስወገድ :-

«የሁዳዎችና ክርስቲያኖች የአላህ መርገምት ይውረድባቸው። የነቢያቶቻቸውን መቃብሮች መስጊድ አድርገው ያዙ። የነሱን ፈለግ አትከተሉ» በማለት ተናገሩ። ይህ እቀባ ባይኖር ኖሮ ቀብራቸው ከሌሎች ለየት እንዲል ባማረ ሁኔታ ይታነፅ ነበር። ግና ሰዎች ቤተአምልኮ እንዳይደርጉት ሰጉ።

ጁንደብ ኢብን አብደላህ ተከታዩን ሐዲስ ማስተላለፋቸውን መሰሊም ዘግባዋል፡-

«سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ بِخَمْسٍ وَهُوَ يَقُولُ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ أَنْ يَكُونَ لِي مِنْكُمْ خَلِيلٌ، فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ اتَّخَذَنِي خَلِيلًا وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِي خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا. أَلَا وَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ مِنْ قُبُورِ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ فَإِنِّي أَنهَاكُمُ عَنْ ذَلِكَ».

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ከመሞታቸው አምስት ቀናት ቀደም ብለው ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ፡- «ከመካከላችሁ አንድንም ሰው ሽሊል (የልብ ወዳጅ) እንዳማልይዝ በአላህ ስም አውጃለሁ። አላህ ኢብራህምን ሽሊሉ እንዳደረጋቸው እኔንም አድርጎኛል። ከተከታዮቼ መካከል ሽሊል መያዝ የምችል ቢሆን ኖሮ አቡበካርን ነበር ሽሊል የማደርገው። አዋጅ! ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦች የነቢያቶቻቸውን መካነ መቃብሮች መስጊድ አድርገው ይይዙ ነበር። የቀብር ቦታዎችን መስጊድ አድርጋችሁ አትያዙ። በጥብቅ ከልክዎችኋለሁ።»

በሀይወታቸው የመጨረሻ ሰዓትም ይህንን እቀባ አስተላልፈዋል። ድርጊቱን የሚፅዕሙትን ተራግመዋል። ከቀብር ቦታዎች ላይ መስገድም - ግንብ ባይገነባም- ከዚህ እቀባ ውስጥ ይካተታል። «መስጊድ እንዳይደረግ ሰጉ» የሚለው አገላለፅ ይህንን ያመለክታል። ሰሃቦች (ረዐ) ከነብዩ ቀብር ዙሪያ ግንብ ለመገንባት ፈቃደኛ አልሆኑም። ማንኛውም ለሰላት ብቻ የታቀደ ሥፍራ እንደ መስጊድ ይቆጠራል። ከዚህም አልፎ ማንኛውም ሰላት የሚሰገድበት ቦታ ሁሉ- የአላህ መልዕክተኛ እንደተናገሩት- መስጊድ ሊባል ይችላል፡-

«جَعَلْتُ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهْرًا».

«ምድር መስጊድና ጠሐር ተደርጋልኛለች።»

አሁመድ ኢብን መስኩድን (ረዐ) ጠቅሰው መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት፡-

«إِنَّ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُذَرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءُ وَالَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ».

«ከሰዎች ሁሉ ከአላህ ዘንድ እጅግ የተጠሉት በሀይወት አያሉ ቂያማ የሚደርስባቸውና የቀብር ቦታዎችን መስጊድ አድርገው የሚይዙ ናቸው፡፡»

በማለት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) መናገራቸው ተወስቷል፡፡ (አቡ ሃቲም ሶሂቢ በሆነ ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከመካነ መቃብር ላይ በንፁህ «ንያ» ተነሳስቶም ቢሆን አላህ የሚመለከበትን መስጊድ ስለገነባ ሰው የተናገሩት እውነታ፡፡

2. ስዕላስዕሎች በጥብቅ የተወገዙ መሆናቸው፡፡

3. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ይህን ነጥብ ከፍተኛ ትኩረት ችረውታል፡፡ በመጀመሪያ በማያሻማ ሁኔታ አብራሩላቸው፡፡ ከመሞታቸው አምስት ቀናት ቀደም ብሎም አወሱት፡፡ ከሞት አፋፍ ላይ እያሉም አልዘነጉትም፡፡ ቀብራቸው ላይ መስጊድ እንዳይገነባ በጥብቅ አስጠንቅቀዋል፡፡

4. ከመሞታቸው በፊት መቃብራቸው ላይ ይህ የጥፋት ድርጊት እንዳይፈፀም መከልከላቸው፡፡

5. ይህ ድርጊት የሁዳዎችና ክርስቲያኖች በነቢያቶቻቸው መቃብሮች ላይ የሚፈፀሙት ነው፡፡

6. በዚህ አድራጎታቸው ነቢያዊ መርገምት ወርደባቸዋል፡፡

7. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፍላጎት በርላቸው ቀብር ላይም ይህንን ድርጊት እንዳንፈፅም እኛን ማስጠንቀቅ ነበር፡፡

8. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ቀብር ከሌሎች ጎልቶ እንዲታይ ያለመደረጉ ጥበብ፡፡

9. መካነ መቃብርን መስጊድ አድርጎ የመያዝ ትርጉም፡፡

10. ይህን ድርጊት የሚፈፀሙ ወገኖችን በሀይወት እያሉ ቂያማ ከሚደርስባቸው ሰዎች አጣምረው አወሱ፡፡ ለሽርክ የሚያበቁ ሰበቦችን ከመጨረሻ ውጤታቸው ጋር ገለፁ፡፡

11. ከመሞታቸው አምስት ቀናት ቀደም ብለው ባስደመጡት ንግግር ይህንኑ አውስተዋል፡፡ ከቢድአ ሰዎች ሁሉ ይበልጥ አስከፊ የሆኑትን ሁለት አንጃዎች ከንቱነት ይህ ዘገባ

ያጋልጣል፤ የራፊዲንና የጀህምዮችን አተያይ ብክለት። አንዳንድ ኡለሞች እነኚህ አንጃዎች ከ72ቱ የዚህ ኡማ ክፍሎች ውጭ ያደርጓቸዋል። በራፊዲ ጀማሪነት ነው ሽርክና የቀብር አምልኮ በሙስሊሞች ህይወት ውስጥ የሰረጸው። እነሱ ናቸው ቀብር ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ ግንብ ያነጹት።

12. በመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ላይ የደረሰው የጣዕረ ሞት ሁኔታ።

13. መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) የታላላቅ ሰብዕናዎችን ባልደረባነት የማግኘት እድል ገጥሟቸዋል።

14. ይህ ባልደረባነት ከፍቅር የላቀ ደረጃ ነው።

15. አቡበክር አልሲዲቅ ከሶሃቦች ሁሉ የላቀ ደረጃ ያላቸው እንደሆኑ ተመልክቷል።

16. ይህም የረሱል (ሶ.ዐ.ወ) ኸሊፋ የመሆን ብቃታቸውን አመልካች ነው።

ምዕራፍ 49 ስንድ
ሰደጋገ ሰዎች ያሰን ልንፎኛ ስመስካክት
መቃብሮቻቸውን ወደ ሚመስኮ
ጣሶታት ደስውጣቸዋል

ማሊክ «መውጠእ» ላይ እንዳሰፈሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) :-

«اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ قَبْرِي وَتَنَا يُعْبَدُ اِسْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى قَوْمِ
 اتَّخَذُوا قُبُورَ اَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ».

«አላህ ሆይ! መቃብሪን የሚመለከ ጣኦት አታድርግብኝ! የነብያቶቻቸውን መቃብሮች ጣኦት አድርገው በያዙ ህዝቦች ላይ የአላህ ቁጣ በረታ።» ሲሉ ተናግረዋል።

ኢብን ጆሪር ሱፍያንን ጠቅሰው እንደዘገቡት መጻሂድ፡-

﴿اَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتِ وَالْعَمَزِي﴾

«አል ላትንና አል ዑዛን አያችሁ?»
 የሚለውን ቁርአናዊ ቃል ሲያብራሩ፡-

«كَانَ يَلُكُّ لَهُمُ السَّوِيقَ فَمَاتَ فَعَكَفُوا عَلَى قَبْرِهِ».

«እርሱ (የተጠቀሱት ጣኦታት በስማቸው ከተሰየሙባቸው ሰዎች አንዱ) ሐጅ ለሚያደርጉ ሰዎች ምግብ ያዘጋጅ ነበር። ሞተ። ሰዎች መቃብሩ ላይ ለረዥም ጊዜ ተቀመጡ።»

ኢብን ዓባስም፡- «ለሐጃጆች ምግብ ያዘጋጅ ነበር» ማለታቸውን አቡል ጆውዛእ አስተላልፏል። ኢብን ዓባስ እንዲህ ብለዋል፡-

«لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَانِرَاتِ الْقُبُورِ وَالتَّخْذِينَ عَلَيْهَا الْمَسَاجِدَ
 وَالشُّرُجَ».

«የአላህ መልዕክተኛ፣ መቃብር የሚገቡኝ እንስቶችን፣ መቃብርን መስጊድ አድርገው የሚይዙትንና መቃብር ላይ መብራት የሚያበሩትን ተራግመዋል።» (አስሐብ ሱነን)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የጣኦት ትርጉም።

2. የአምልኮ (ዲባዳ) ትርጉም።
3. የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) ይከሰታል ብለው ከሚፈሩት ነገር ብቻ ነው የአላህን ጥበቃ ይጠይቁ የነበሩት።
4. የነቢያትን መቃብሮች መስጊድ አድርጎ መያዝን ከዚህ መፈረጃቸው።
5. አላህ ይህ ድርጊት በጣሙን እንደሚያስቀጣው ተወስኗል።
6. ትልቁ ጣኦት «ላት» የምትመለከበት የዲዳ አይነትና ባህሪ።
7. የደግ ሰው ቀብር እንደነበረች ተገልጿል።
8. የጣኦቷ ስያሜ ከዚያ መቃብር ከተቀበረው ሰው ስም የተወሰደ ነው።
10. ቀብር ላይ መብራት የሚያበሩ ሰዎች መረገማቸው።

ምዕራፍ 49 ሁለት

ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ተውሂዶን ከብክሶት ተከባክሰዋል፤
ሰሸርክ የሚያበቁ መንገዶችን ሁሉ ዘገተዋል

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ۝ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾

«ከጎላችሁ የሆነ፣ ችግራችሁ በርሱ ላይ ፅኑ የሆነ፣ በናንተ እምነት ላይ የሚጓጓ፣ ለምእመናን ሩገሩህና አዛኝ የሆነ መልዕክተኛ በእርግጥ መጣላችሁ። ቢያፈገፍጉም አላህ በቂዩ ነው፤ ከርሱ ሌላ አምላክ የለም፤ በርሱ ተመክሁ፤ እርሱም የታላቁ ዓርሽ ጌታ ነው፤ በል» (አል-ተውባህ: 128-130)

እቡ-ሁረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

﴿لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِن صَلَاتِكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ﴾

«ቤቶቻችሁን መካነ መቃብር አታድርጓቸው፤ መቃብራንም የባዕል (ዲድ) ማዕከል አታድርጉት፤ በኔ ላይ ሰለዋት አውርዱ፤ ይደርሰኛል።»

እቡ-ዳወድ ሐሰን በሆነ ሰነድ ሐሰን ኢብን አሊን ዋቢ አድርገው እንደዘገቡት :-

﴿أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا يَجِيءُ إِلَى فُرْجَةِ كَأَنَّ عِنْدَ قَبْرِ النَّبِيِّ ﷺ فَيَدْخُلُ فِيهَا فَيَدْعُو. فَتَهَاهُ وَقَالَ أَلَا أَحَدْتُمْ حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنْ أَبِي عَن جَدِّي عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: لَا تَتَّخِذُوا قَبْرِي عِيدًا وَلَا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِن تَسْلِمِكُمْ يَبْلُغُنِي أَيْنَ كُنْتُمْ﴾

ከነብዩ (ሱ.ዐ.ወ) መቃብር ዘንድ በነበረች እንዲት ክፍተት በኩል ሸልኮ የሚገባና ዱአ የሚያደርግ አንድ ሰው ተመለከቱ። ከለከሉት። እንዲህም አሉትም :- «አባቴ አያቴን ዋቢ አድርገው ሲያስተላልፉ ያደመጥኩትን ተከታዩን የነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ቃል አልነገርኳችሁምን? «መቃብራን የበዓል ቦታ አታድርጉት።»

ቤታችሁንም መቃብር አድርጋችሁ አትያዙ። ሰላምታችሁም የትም ሆናችሁ ብትልኩልኝ ይደርሰኛል።» ብለዋል።» (ሙኸታር ከተሰኘው ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውታል።)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ተውባህ 128-129» ትርጉም።
2. ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ተከታዮቻቸውን ከተጠቀሰው አደጋ ማራቃቸው።
3. ለተከታዮቻቸው እምነት ያላቸው ጉጉት፤ ምን ያህል እንደሚያዝኑላቸውና እንደሚራሩላቸው።
4. መቃብራቸውን መጎብኘት ፅድቅ ክንውን ከመሆኑ ጋር በተለየ መልኩ እንዲጎበኝ ግን አልፈቀዱም።
5. መቃብራቸውን በብዛት መጎብኘትን ከልክለዋል።
6. ሱንና ሶላቶች ከቤት ውስጥ እንዲሰገዱ ግፊት አድርገዋል።
7. ከመካነ መቃብር ላይ ሶላት እንደማይሰገድ በዘመነ ሶሃባ በግልፅ ይታወቅ ነበር።
8. የትም ቦታ ሆኖ ለነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) የሚደረግ ዱዓና የሚላክ ሰላምታ እንደሚደርሳቸው ተገልጿል።
9. የሚደረግላቸው ዱዓና ሰላምታ በመቃብር ዓለም ውስጥ ሆነውም ይደርሳቸዋል።

ምዕራፍ ፶፱ ሦስት

ከዚህ «ኩምማ» ከፊት ጣራት ስከከማምስክ

ደዘቀጣሪ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ وَأَلْفَتُوا
وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَذَا هَدَىٰ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيلًا ﴾

«ወደነዚያ ከመፅሐፉ እድልን ወደ ተሰጡት አላየህምን?
በድግመትና በጣራት ያምናሉ። ለነዚያ ለካዱት እናንተ
በመንገድ (በሃይማኖት) ከነዚያ ከተመሩት ይበልጥ የቀናችሁ
ናችሁ ይላሉ።» (አል-ኒላአ: 51)

﴿ قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّ مِّنْ ذَلِكَ مُنُوبَةً عِندَ اللَّهِ مَن لَعَنَهُ اللَّهُ وَعَصَىٰ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنَّمُ
الْقَرْدَةِ وَالْخَنَازِيرِ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ ﴾

«አላህ ዘንድ ቅጣቱ ከዚህ የከፋ ነገር ልንገራችሁን
በላቸው፤ እርሱም አላህ የረገመው ሰው፤ በርሱም ላይ
የተቆጣጠት፤ ከነርሱም ዝንጅሮዎችንና ከርከሮዎችን ያደረገው፤
ጣራትንም የተገዛው ሰው፤ ሃይማኖት ነው።» (አል-ማሊዳህ:
60)

﴿ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا ﴾

«እነዚያ በነገራቸው ላይ ያሸነፉ (ምእመናን) በነርሱ ላይ
መስጊድን እንሰራለን አሉ።» (አል-ከህፍ: 21)

እቡ ሰዲድ አል ሹድሪ እንዳስተላለፉት የአላህ
መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

﴿ لَتَسْبِعَنَّ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَذْوِ الْقُدَّةِ بِالْقُدَّةِ حَتَّىٰ لَوْ دَخَلُوا
جُحَرَ صَبَّ لَدَخَلْتُمُوهُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ؟
قَالَ: فَمَنْ؟ ﴾

«ከኛንተ በፊት የነበሩ ሀዘቦችን ፈለግ እርምጃ በርምጃ
ትከትላላችሁ። ነድብ ጉድጓድ ውስጥ ቢገቡ እንኳ ትገባላችሁ፤
በማለት ተናገሩ።» «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ ! የሁዳዎችንና

ክርስቲያኖችን ነው የምንከተለው?» ጠየቋቸው- (ሶሃቦች):: «ታዲያ ሌላ ማንን ሊሆን ይችላል?» ሲሉ መለሱ:: (ቡኻሪና ሙስሊም) ሙስሊም አቡ ሁረይራን (ረዐ) ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«أَنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا وَإِنَّ أُمَّتِي سَيَبْلُغُ مُلْكُهَا مَا زُوِيَ لِي مِنْهَا: وَأُعْطِيتُ الْكَنْزَيْنِ: الْأَخْمَرَ وَالْأَبْيَضَ وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يُهْلِكَهَا بِسَنَةِ بَعَامَةٍ وَأَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ رَبِّي قَالَ: يَا مُحَمَّدُ! إِذَا قَضَيْتُ قَضَاءَ فَإِنَّهُ لَا يُرَدُّ وَإِنِّي أُعْطَيْتُكَ لِأَمْتِكَ أَنْ لَا أَهْلِكَهُمْ بِسَنَةِ عَامَةٍ. وَأَنْ لَا أُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْنَهُمْ وَلَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ بِأَقْطَارِهَا. حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضًا وَيُسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا».

«አላህ ምድርን አቀረበልኝ:: ምስራቁንም፣ ምዕራቡንም ተመለከትኩ:: ወደ ፊት ተከታዮቼ የተመለከትኩትን ሁሉ ይቆጣጠራሉ:: ሁለት ድልዎች ተሰጡኝ፤ ቀይና ነጭ፤ የሮማ እና የፐርሺያን ኢምፓየሮች:: ተከታዮቼን በድርቅ እንዳያጠፋ፣ በበላይነት የሚቆጣጠራቸውና አመራሩን የሚነጥቃቸው ከራሳቸው ውጭ የሆነ ጠላት እንዳያጠቃቸው ፈጣሪዬን ተማፀንኩ::

«ሙሐመድ ሆይ! የእኔ ውሳኔ አንድ ጊዜ ከተላለፈ አይታጠፍም:: ተከታዮችህን በድርቅ ላላጠፋና ከነርሱ ውጭ የሆነ ጠላት እንዳያጠቃቸው ፈቃዴ ላይሆን ቃል እገባልሃለሁ:: የዓለም ህዝብ ሊያጠፋቸው ቢረባረብ እንኳ ሊያሸንፋቸው እንደማይችል ወስኛለሁ:: ግና ተከታዮችህ ከፊሉ ከፊሉን ያጠቃል:: በበላይነትም ይገዛል» ተባልኩ:: (አል በርቃኒ ዘግበውታል)

እንዲህ ሲሉም አክለዋል:-

«وَأَمَّا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْأَثَمَةَ الْمُضْلِينَ وَإِذَا وَقَعَ عَلَيْهِمُ السَّيْفُ لَمْ يُزْفَعُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَلَا تَقُومَ السَّاعَةُ حَتَّى يَلْحَقَ حَيٌّ مِنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ. وَحَتَّى تَعْبُدُ فَنَامَ مِنْ أُمَّتِي الْأَوْثَانَ. وَإِنَّهُ سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي كَذَّابُونَ ثَلَاثُونَ كُلُّهُمْ يَزْعَمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ وَأَنَا

حَاثَمُ النَّبِيِّ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَلَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَيَّ
 الْحَقُّ مَنْصُورَةٌ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ تَبَارَكَ
 وَتَعَالَى!

«ለተከታዮቹ እጅግ የምፈራላቸው ወደ ተሳሳተ ጎዳና የሚመሩ መሪዎችን ነው። ደም መፋሰስ ላይ ከወደቁ፣ እስከ ዕለተ ቂያማ ደም መፋሰሳቸው አይቆምም። ከተከታዮቹ ከፊሎች የሙሽሪኮችን ፈለግ ሳይከተሉና ጣኦት ሳያመልኩ ቂያማ አይከሰትም። ሰላሳ ሐሳዊ ነብያትም ከመካከላቸው ይነሳሉ። እኔ የነብያት መቋጫ ነኝ። ከኔ በኋላ ነብይ የለም። ግና ከተከታዮቹ የተወሰነ ክፍል በሐቅ ላይ እንደሆነ በድል አድራጊነት እስከመጨረሻው ይዘልቃል። የሌሎች ከጎኑ አለመሰለፍ ቅንጣት አይጎዳውም። ልዑልና ሐያል የሆነው አላህ (ለታሪክ ሂደት) ውሳኔውን እስኪያስተላልፍ ድረስ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኒሳአ 51» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አል ማኢዳህ 60» ትርጉም።
3. የአንቀፅ «አል ካህፍ 21» ትርጉም።
4. በድግምትና በጣኦት ማመን ትርጉሙ ተገልጿል። እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው። በልቦና ማመን ነው ወይስ ሐጢአት መሆኑን ከልብ ከመቀበል ጋር በወንጀሉ የተዘፈቁ ግለሰቦችን ድርጊት አለመቃወም?
5. ክህደታቸው በግልፅ የሚታወቅ ካፈሮች ከሙእሚኖች በተሻለ ፍኖት ላይ ናቸው መባሉ።
6. የዚህን ሉምማ እጣ ፈንታ አስመልክቶ አቡ ሰዒድ ባስተላለፉት ዘገባ የተወሳው እውነታ የሚከሰትበት አጋጣሚ እውን እንደሚሆን።
7. በዚሁ ሉምማ ውስጥ ጣኦት አምልኮ እንደሚከሰት መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ግልፅ አድርገዋል።
8. እንደ ሙኸታር ዓይነት ነብይ ነን የሚሉ ግለሰቦች ከዚህ ሉምማ መሐል እንደሚነሱ ተወስኗል። እጅግ የሚያስደንቅ ነው። ሙኸታር ቃለ-ተውሂድን ይናገራል። የዚህ ሉምማ አካል መሆኑንም ከመግለፅ ቦዝኖ አያውቅም። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እውነተኛ የአላህ መልዕክተኛ፣ ቁርአንም የአላህ ቃል መሆናቸውን ይቀበላል። ሙሐመድ የነቢያት መቋጫ መሆናቸው በማያሻማ

ሁኔታ ቁርአን ላይ ሰፍሯል። ይህ ሁሉ እንደረፋድ ፀሐይ ቁልጭ ያለ እውነታ እያለ የሙክታርን የ «ነብይ ነንና ተከተሉኝ» ጥሪ ሰዎች አምነው ተቀበሉ። በሶሃቦች የመጨረሻ ዘመን ነበር ሙክታር የተነሳው። በርካታ ሰዎች ተከትለውታል።

9. ሐቅ እንደበፊቱ ሙሉ በሙሉ እንደማይወገድና ከሐቅ ጋር የወገነ አካል ከአምላካዊ ውስጥ ምንጊዜም እንደማይጠፋ ከተጠቀሰው የሀዲስ ዘገባ ውስጥ ብስራት ተነግሯል።

10. እነኝህ የሐቅ ጠበቆች ቁጥራቸው ጥቂት ቢሆንም ከጎናቸው ያልተሰለፈ ወይም እነርሱን ተቃርኖ የተንቀሳቀሰ ሁሉ ቅንጣት አይጎዳቸውም። ይህ ታላቅ ተአምር ነው።

11. ይህ ሁኔታ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ ይቀጥላል።

12. ከዘገባው ውስጥ የተጠቀሱ ታላላቅ ተአምራት ፡-

- ምድርን ምስራቁንም፣ ምዕራቡንም እንዳቀረበላቸውና ትርጉሙንም ተናግረዋል። ያሉት እውን መሆኑን አረጋግጠናል። ይህ አምላካዊ ክብርና ደብዳቤ ይልቅ በጣም የተስፋፋ በምስራቅና ምዕራብ ነው።

- ሁለት ታላላቅ ድልዎች እንደተሰጧቸው ተናግረዋል።

- ለአመታቸው ሁለት ነገሮችን አላህን ተማፅነው ጥያቄያቸው ተቀባይነትን አግኝቷል።

- ሦስተኛውን ግን መከልከላቸውን ገልፀዋል።

- የደም መፋሰስ እንደሚከሰትና እስከ ዕለተ ቂያማ እንደማይበርድ አውስተዋል።

- ነብይ ነን የሚሉ ግለሰቦችና አማውን በክህደት ጎዳና የሚመሩ መሪዎች ከአምላካዊ ውስጥ እንደሚወጡም ተናግረዋል።

እነኝህ ሁሉ ትንቢቶች በጊዜው የማይታወኩ ቢመስሉም ተፈጻሚነትን አግኝተዋል።

13. በዚህ አምላካዊ ላይ በተለየ ሁኔታ እጅግ የፈሩት ስህተት ውስጥ ያሉ መሪዎችን ነበር።

14. የጣኦት አምልኮ ትርጉም አፅንኦት ተሰጥቶታል።

ምዕራፍ 4ያ ስራተ ድግምት

አላህ እንዲህ ብሏል :-

﴿وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ﴾

«የገዛውም ሰው ለርሱ በመጨረሻይቱ ሀገር ምንም ዕድል የሌለው መሆኑን በእርግጥ አወቁ!» (አል-በቀራህ:102)

﴿يُؤْمِنُونَ بِالْجَنَّةِ وَالطَّغُوتِ﴾

«በድግምትና በጣኦት ያምናሉ::» (አል ኒሳአ: 51)

ዐ-መር (ፈ) «ጁብት»ን ድግምት፣ ጣኦትን ደግሞ ሸይጧን ብለውታል:: ጃቢር ደግሞ:- «ጣኦት በየቦታው የሚገኙና ሸይጧን ወሀይ የሚያወርድላቸው ጠንቋዮች ናቸው::» ብለዋል::

አቡ ሁረይራ (ፈ) ተከታዩን አስተላልፏል:-

«اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَا هُنَّ؟ قَالَ الشُّرْكَ بالله. والسُّخْرُ. وقتل النفس التي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ. وأكل الربِّيا، وأكل مال اليتيم، والتولي يوم الزحف، وقذف المحصنات الغافلات المؤمنات.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) :- «ከሰባት አጥፊ ውንጀሎች ታቀቡ» በማለት ተናገሩ:: «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እነርሱ እነማን ናቸው?» ሲሉ ሶሃቦች ጠየቁቸው:: «በአላህ ላይ ማሻረክ፣ ድግምት፣ ያለ አግባብ አላህ እርም ያደረገውን የሰዎችን ነፍስ ማጥፋት፣ አራጣ፣ የሙት ልጅን ገንዘብ መብላት፣ ከተፋፋ መውጊያ ላይ ወደ ጎላ ማፈገፈግና የንፁሀን ሙስሊም ሴቶችን ስም በዝሙት ማጉደፍ» ሲሉ መለሱ::

ጁንዳብ «መርፋዕ» በሆነ «ሰነድ» እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) :-

«حَدِّ السَّاحِرِ ضَرْبُهُ بِالسَّيْفِ.»

«የድግምተኛ መቀጮ አንገቱን በሾተል መቀላት ነው::» ብለዋል:: (ቲርሚዚ ዘግበውታል)

ቡኻሪ እንደዘገቡት በጅለት ኢብን ዐብደህ ተከታዩን አስተላልፏል:-

«كَتَبَ عمر بن الخطاب رضي الله عنه: أنِ اقْتُلُوا كُلَّ سَاحِرٍ
 وَسَاحِرَةٍ قَالٍ فَقَتَلْنَا ثَلَاثَ سَوَاحِرٍ».

ዐ-መር ኢብንል ኸጣብ:- «ድግምተኛን ሁሉ ግደሉ» የሚል ትዕዛዝ አስተላለፉ። እናም ሦስት ድግምተኞችን ገደልን።

ሐፍሲ (ፈዕ) በርሷ ላይ ድግምት ያደረገችባትን ሴት እንድትገድል መታዘዛና መግደሏ ተዘግቧል። ጁንደብም ተመሳሳይ ድርጊት መፈፀማቸው ተወስኗል። ሌሎች ሦስት የመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦችም ድግምተኛን እንደገደሉ አሁንም ዘግበዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል በቀራህ 102» ትርጉም
2. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 51» ትርጉም።
3. የጁብት እና የጣኦት ትርጉም፣ እንዲሁም በሁለቱ መካከል ያለው ልዩነት።
4. ጣኦት ከጅንም ከሰውም ሊሆን ይችላል።
5. በጥብቅ የተከለከሉ ሰባት አጥፊ ወንጀሎች ተዘክረዋል።
6. ድግምተኛ ከኢስላም ውጭ ነው።
7. ለተውበት ጊዜ አይሰጠውም፤ ወዲያውኑ ይገደላል።
8. በዐ-መር (ፈዕ) ዘመነ ኺላፋ በሙስሊሞች መካከል ድግምተኛ ይኖር ነበር። ከዚያ በኋላ ባሉ ዘመናት መገኘቱ ብዙም የሚያስገርም አይሆንም።

ምዕራፍ 4ኛ ስምስት የድግምት ዓይነቶች

ኢብን ቀቢሶህ አባታቸውን ዋቢ አድርገው እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል:-

«إِنَّ الْعِيَافَةَ وَالطَّرْقَ وَالطَّيْرَةَ مِنَ الْجَنِبِ».

«ዲያፋ፣ ጦርቅ እና ገድ የድግምት ዓይነቶች ናቸው::»

ዓውፍ እንዳሉት «ዲያፋ» በበራሪ አዕዋፋት የሚፈጸም የድግምት ዓይነት ሲሆን:- «ጦርቅ» ከምድር ላይ በማስመር የሚፈጸም ነው:: ሐሰን ጁብትን :- «የሰይጣንን ድምፅ ማድመጥ» ሲሉ ገልጸውታለ:: (አቡዳውድ፣ ነሲአይና ኢብን ሒባን)

ኢብን ዓባስ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«مَنْ افْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ التُّجُومِ فَقَدْ افْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ السَّحْرِ زَادَ

مَا زَادَ»

«ሰለ ኮከብ ቆጠራ ጥቂት ያወቀ ከድግምት አውቀት ተቃምሷል:: እውቀቱ በጨመረ ቁጥር የደጋሚነት ችሎታውም ይጨምራል» ብለዋል:: (አህመድ ዘግበውታል)

ነሳኢ አቡሀረይራን በመጥቀስ ባሰፈሩት ዘገባ ነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«مَنْ عَقَدَ عُقْدَةً ثُمَّ نَفَثَ فِيهَا فَقَدْ سَحَرَ، وَمَنْ سَحَرَ فَقَدْ أَشْرَكَ،

وَمَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وَكَلَّ إِلَيْهِ».

«ክር ቋጥሮ ከዚያ ላይ የነፋ ድግምት ፈፀሟል:: ድግምት የፈፀመ ደግሞ በአላህ አሻርኳል:: በአንዳች ነገር የተመካ ሁለ-ነገሩ ለዚያ ነገር ይትተዋል::» ብለዋል::

ኢብን መስዑድ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«أَلَا هَلْ أَنْبَأُكُمْ مَا الْعَضَةُ؟ هِيَ التَّمِيمَةُ الْقَالَةُ بَيْنَ النَّاسِ».

«አድሃ ምን እንደሆነ ልንገራችሁ? ነገር ማሳበቅ ነው፤ በሰዎች መካከል አለመግባባቶችን የሚፈጥሩ ወሬዎችን ማሰራጨት::» ብለዋል:: (ሙስሊም ዘግበውታል)

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን ዑመርን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«إِنَّ مِنَ الْبَيَانَ لَسِحْرًا» .

«ማራኪ የአገላለፅ ስልት ድግምት አለው» ብለዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ዲያፋ፣ ጡሩቅ እና ገድ (ጢ.የረሀ) የድግምት ዓይነቶች ናቸው።
2. የዲያፋ እና የጡሩቅ ትርጉም ተወስኗል።
3. የኮከብ ቆጠራ ዕውቀት የድግምት ክፍል ነው።
4. ክር ቋጥሮ መተንፈስ (ዑቀድ) ድግምት ነው።
5. ነገር እያሳበቁ ሰዎችን ማጣላትም የድግምት አካል ነው።
6. ማራኪ የአገላለፅ ስልት ከድግምት ይፈረጃል።

ምዕራፍ 49 ስድስት ጠንቋዎችና መሰሎቻቸው

ሙስሊም ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልተቤቶች አንዷን በመጥቀስ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን ዘገባዋል፡-

«مَنْ أَتَى عَرَاةً فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ يَوْمًا».

«ጠንቋይ ዘንድ ሄዶ አንዳች ነገር የጠየቀና ጠንቋዩ የተናገረውን አምኖ የተቀበለ ሰላቱ ለአርባ ቀናት ያህል ተቀባይነት የለውም፡፡»

እቡ ሁረይራ (ረዐ) እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-
«مَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنزِلَ عَلَى

مُحَمَّدٍ ﷺ».

«ጠንቋይ ዘንድ የሄደና ጠንቋዩ የሚለውን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ የወረደውን መልዕክት ክዷል» ብለዋል፡፡

እራቱ የሐዲስ አውታሮችና ሐኪም እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

«مَنْ أَتَى عَرَاةً أَوْ كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

«ከጠንቋይ ወይም ድግምተኛ ዘንድ በመሄድ የሚናገሩትን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ በተወረደው (መልዕክት) ክዷል፡፡» ብለዋል፡፡

እቡ የዕላእ «መውቁፍ» በሆነ ሰነድ ኢብን መስዑድን ጠቅሰው ተመሳሳይ ዘገባ አስፍረዋል፡፡

ኢምራን ኢብን ሁሰይን «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ በማለት ተናገረዋል፡-

«لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تَطَيَّرَ لَهُ أَوْ تَكْهَنَ أَوْ تَكْهَنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ، وَمَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

«በገድ የተነበየ ወይም ያስተነበየ፣ የጠነቆላ ወይም ያስጠነቆላ፣ ድግምት የፈፀመ ወይም ያስፈፀመ፣ ጠንቋይ ዘንድ በመሄድ ጠንቋዩ የሚለውን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ የተወረደውን (መልዕክት) ክዷል።» (በዛር «ጀይድ» በሆነ ሰነድ ዘግበውታል)

ጠበራኒም «አውሰጥ» ከተሰኘው ጥራዛቸው ውስጥ «ሐሰን» በሆነ «ሰነድ» ኢብን ግባስን በመጥቀስ «የሄደ» ከሚለው ውጭ ተመሳሳይ ዘገባ አስፍረዋል።

በገደይ እንደሚሉት «ዓራፍ» የጠፋ ዕቃዎችና ከብቶች የሚገኙበትን ቦታና መሰል እውነታዎችን የጠፋበት ሰው የሚሰጠውን መረጃ በመንተራስ አውቃለሁ የሚል ነው። «ካሂን» በሚል ስያሜም ይታወቃል። «ካሂን» ወደፊት ስለሚከሰቱ ሚስጥራዊ ነገሮች የሚናገር ነው። ክልብ ውስጥ የተደበቁ ነገሮችን የሚናገር ነውም ተብሏል።

አቡል ግባስ ኢብን ተይሚየህ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«ዓራፍ ለጠንቋይ፣ ለከከብ ቆጣሪ፣ በጠጠር ለሚጠነቁልና ለሌሎችም በዚህ መንገድ የነገሮችን እውነታ እናውቃለን ለሚሉ ወገኖች የተሰጠ ስያሜ ነው።»

ኢብን ግባስ ስነ ከዋክብትን የሚያጠኑ ሰዎችንና ከከብ ቆጣሪዎችን አስመልክተው ሲናገሩ፡- «እንዲህ ግይነቱን ድርጊት የሚፈፀም ሰው ከአላህ ዘንድ መልካም ዕድል ይጠብቀዋል ብዬ አላምንም» ብለዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በቁርአን ማመን ጠንቋይ የሚናገረውን አምኖ ከመቀበል ጋር ተጣምሮ ሊገኝ ፈፅሞ አይችልም።
2. ጥንቆላ ኩፍር ነው! ከኢስላም መውጣት።
3. ጠንቋይ ዘንድ የሄደ።
4. በገድ የጠነቆላ።
5. ድግምት ያስደረገ።
6. ሥነ ከዋክብት (አስትሮሎጂ) የተማረ።
7. በ«ካሂን» እና በ«ዓራፍ» መካከል ያለው ልዩነት።

ምዕራፍ 4ኛ ሰባት ድግምትን ስለመሻር (ኑሽረህ)

ጳጢር (ረዐ) እንዳስተላለፉት፡-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُنِيَ عَنِ النَّسْرَةِ؟ فَقَالَ هِيَ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ «ኑሽረህ» ተጠይቀው ሲመልሱ፡- «የሰይጣን ተግባር ነው» ብለዋል፡፡

አህመድም ስለዚህ ጉዳይ ተጠይቀው ፡- «ኢብን መስዑድ ይህንን ሁሉ ይጠሱ ነበር» የሚል ምላሽ ሰጥተዋል፡፡ ቡኻሪ እንደዘገቡት ቀታዳህ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

ኢብን ሙሰዮብን፡- «አንድ ሰው ድግምት ቢፈፀምበት ወይም የወሲብ ስሜቱ ቢሞት ከበሽታው ለመፈወስ ኑሽረህን መጠቀም ይችላል ወይስ ሌላ የፈውስ መንገድ ይጠቀም?» ስል ጠየቅኳቸው፡፡ «ለበጎ ተግባር እስከዋለ ድረስ ይፈቀዳል፡፡ መልዕክተኛው የከለከሉት ጠቃሚ የሆነውን አይደለም» አሉኝ፡፡

ሐሰን፡- «ድግምት ሊፈታ የሚችለው በደጋሚ ብቻ ነው» ብለዋል፡፡ ኢብንል ቀይም እንደጻፉት፡- «ድግምትን መሻር «ኑሽራ» ይባላል፡፡ ሁለት የኑሽራ ዓይነቶች አሉ፡-

ሀ. ድግምትን በድግምት መሻር፡፡ ይህ የተከለከለ ነው፡፡ የሐሰን ንግግር የሚያመለክተው ይህንን ነው፡፡ ኑሽራ አድራጊውም፣ የሚደረግለትም ሰው ከሽይጧን ጋር የሚፈልገውን በመፈፀም መግባባት አለባቸው፡፡ ከዚያ በኋላ የድግምት ቋጠሮውን ይፈታላቸዋል፡፡

ለ. ሁለተኛው የ«ኑሽራ» ስልት የቁርአን አንቀጾችን በማንበብ፣ መድሐኒቶችን በመጠቀምና የተፈቀዱ ዱዓዎችን በማድረግ «ሩቃ» መጠቀመ ሲሆን፣ ይህ የተፈቀደ ነው፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «ኑሽራህ» መሻር የተከለከለ ነው፡፡
2. የተፈቀዱና ያልተፈቀዱ የ«ኑሽራ» ዓይነቶች፡፡

ምዕራፍ ፶፱ ስምንተ በገድ ማመን (ተጦዩር)

አላ ለንዲህ ብሏል:-

﴿أَلَا إِنَّمَا طَرَيْتُمْ عِندَ اللَّهِ وَلَكِن كَثُرْتُمْ لَا تَقْلَمُونَ﴾

«ንቁ! ገደቢስነታቸው ከአላህ ዘንድ ብቻ ነው፤ ግን አብዛኛዎቻቸው አያውቁም» (አል-አዕራፍ:131)

﴿قَالُوا عَلَيْهِمْ مَعَكُمْ أَيْنَ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّشْرِكُونَ﴾

«ገደ ቢስነታቸው ከናንተው ጋር ነው፤ ብትገስፁ ትስታላቸውን? በውነቱ እናንተ ወሰን አላፈዎች ናችሁ፤ አሏቸው» (ያሲን:131)

እቡ ሁረይራ (ፈፀ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«لَا عَذْوَى، وَلَا طَيْرَةً، وَلَا هَامَةً وَلَا صَفْرًا.»

«ዐድዋ፣ ጢዩሪህ (ገድ)፣ ሐማህም ሆነ ሰፊር የተከለከሉ ናቸው።» (ቡ-ካሪና ሙ-ስሊም) ሙ-ስሊም:-

«وَلَا نَوْءَ وَلَا غَوْلًا.»

«ነውእም፣ ጉወልም የለም፤»

የሚል አክለዋል።

ቡ-ካሪና ሙ-ስሊም አነሰን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«لَا عَذْوَى وَلَا طَيْرَةً وَيُعْجِبُنِي الْقَائِلُ. قَالُوا وَمَا الْقَائِلُ؟ قَالَ
الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ.»

«ዐድዋም ሆነ ጢዩሪህ (ገድ) የተፈቀዱ አይደሉም። ፈዕል (ተስፋኝነት) ግን ያስደስተኛል» በማለት ተናገሩ። «ፈዕል ምንድን ነው?» የሚል ጥያቄ ቀረበላቸው። «መልካም ንግግር» ሲሉ መለሱ።

ዐቅበት ኢብን ዓሚር ተከታዩን ማስተላለፋቸውን አቡዳውድ ሶሒክ በሆነ ሰነድ ዘገበዋል።

«ذُكِرَتِ الطَّيْرَةُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحْسَنُهَا الْقَالُ، وَلَا تَرُدُّ مُسْلِمًا فَإِذَا رَأَى أَحَدَكُمْ مَا يَكْرَهُ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ لَا يَأْتِي بِالْحَسَنَاتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا يَذْفَعُ السَّيِّئَاتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ».

ከአላህ መልዕክተኛ ዘንድ ስለ ገድ (ጢ.የረሀ) ተነሳ። «ከሁሉም የተሻለው ፈዕል (ተስፋኝነት) ነው። ሙስሊምን አትመልሱ። ከናንተ አንዳችሁ የሚጠላው ሁኔታ ሲገጥመው + አላህ ሆይ ! ከአንተ ውጭ መልካም ነገር እንዲከሰት የሚያደርግ፣ ክፉ ነገርንም የሚመልስ የለም። ብልሃትም፣ ሃይልም የለም፤ በአንተ ቢሆን እንጅ + ይበል» አሉ።

ኢብን መስዑድ መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«الطَّيْرَةُ شِرْكُ الطَّيْرَةِ شِرْكٌ وَمَا مِنَّا إِلَّا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُذْهِبُهُ
بِالتَّوَكُّلِ»

«በገድ ማመን ሽርክ» ነው። ሲሉ ተደምጠዋል። ኢብን መስዑድም፡- «ለኛ እንግዳ ነው። ቢከሰት እንኳ አላህ በተውኩል ያስወግደዋል» ብለዋል። (አቡ ዳወድና ቲርሚዚ)

አህመድ እንደዘገቡት በኢንብ ዑመር ከተላለፈ አንድ ዘገባ ውስጥ የሚከተለው ሰፍሯል፡-

«مَنْ رَدَّئُهُ الطَّيْرَةَ عَنْ حَاجَتِهِ فَقَدْ أَشْرَكَ قَالُوا فَمَا كَفَّارَةُ ذَلِكَ؟
قَالَ أَنْ تَقُولَ: اللَّهُمَّ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُكَ وَلَا طَيْرَ إِلَّا طَيْرُكَ وَلَا
إِلَهَ غَيْرُكَ».

«ገድ (ጢ.የረሀ) ከጉዳዩ እንዲመለስ ምክንያት የሆነው ሰው የሽርክ ተግባር ፈፅሟል» በማለት መልዕክተኛው ተናገሩ። «የእንዲህ ዓይነቱ ሐቢአት መካኝ (ክፋራ) ምንድን ነው?» ሲሉ ሰሃቦች ጠየቋቸው። «አንተ መልካም ካልከው ውጭ መልካም ነገር የለም። አንተ ከምታስገኘው ውጭ ገድ የለም። ከአንተ ውጭ ሌላ አምላክ የለም + ማለት ነው» በማለት መለሱ።

ፈድል ቢን አባስ (ፈ.ዐ.) የሚከተለውን መናገራቸው ተዘግቦል።

«إِنَّمَا الطَّيْرَةُ مَا امْنَصَاكَ أَوْ رَدَّكَ».

«ጢዮረህ ወደ ጉዳይህ እንድትሄድ ወይም ከጉዳይህ እንድትቀር ምክንያት የሆነህ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «ንቁ! ገደቢስነታቸው ከአላህ ዘንድ ብቻ ነው!» የሚለውን የቁርአን አንቀፅ :- «ገደቢስነታችሁ ከናንተው ጋር ነው» ከሚለው ጋር በማቀናጀት የሚፈጠረውን ፅንሰ ሃሳብ መረዳት።

2. የ«ዓዳዋ» ክልክልነት።

3. በገድ ማመን በጥብቅ የተወገዘ መሆኑ።

4. የ«ሐመሀ» ውጉዝነት።

5. የ«ሰፈረሀ» ውጉዝነት።

6. ፈዕል (ተስፈኝነት) ከነኝህ አይፈረጅም። ተወዳጅም ነው።

7. የፈዕል ትርጓሜ።

8. ከላይ ከተጠቀሰው አንዱ ከአንድ ሙስሊም ልቦና ውስጥ ቢከሰት አይጎዳውም። አላህ በ«ተወኩል» ያስወግድለታል።

9. ከነኝህ አንዱ ልቦና ውስጥ በሚከሰትበት ወቅት የሚደረግ ዱዓ።

10. በገድ ማመን (ጢዮረህ) ሽርክ መሆኑ በግልፅ ተመልክቷል።

11. የተወገዘው የ«ገድ» (ጢዮረህ) ዓይነት።

ምዕራፍ ፶፱ ዘጠኝ ኮከብ ቅጠራ (ስስተርሱጅ)

ቡኻሪ እንደዘገቡት ቀታዳህ ተከታዩን ተናግረዋል፡-
«አላህ ከዋክብትን የፈጠረው ለሦስት ዓላማዎች ነው፡-

1. ለሰማይ ጌጥና ውበት፤
2. ለሰይጣናት መቀጥቀጫዎችና
3. ለመንገደኞች የጉዞ ምልክት፡፡

«ከነኝህ ከሦስቱ ውጭ ለሌላ ግልጋሎት የተጠቀመባቸው ስህተት ፈፅሟል፡፡ እጣ ፈንትውን አርክሷል፡፡ የዕውቀት ወሰንንም አልፏል፡፡»

የጨረቃን እንቅስቃሴ መማርን ቀታዳህ ሲጠሉ፣ ኢብን ዑዩይኒህ አልፈቀዱም፡፡ አህመድና ኢስሐቅ ግን ፈቅደዋል፡፡ አቡ ሙሳ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ)፡-

«لَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ وَمُصَدِّقُ السَّخْرِ وَقَاطِعُ الرَّحِمِ»

«ሦስት ሰዎች ጅነት አይገቡም፤ የመጠጥ ሱሰኛ፤ በድግምት የሚያምን እና ዝምድናን ቆራጭ» ብለዋል፡፡(አህመድና ኢብን ሒብባን ዘግብውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከዋክብት የተፈጠሩበት ዓላማ፡፡
2. ከተጠቀሰው ውጭ ለሌላ ግልጋሎት ማዋል እንደማይገባ፡፡
3. የጨረቃን እንቅስቃሴ መማርን አስመልክቶ የዑለሞች የአመለካከት ልዩነት፡፡
4. ሐሰት መሆኑን አያወቀ እንኳ ቢሆን ከድግምት አንዳች ነገር ባመነ ሰው ላይ የተሰነዘረ ዛቻ፡፡

ምዕራፍ ሰኛ በዉረቃ ስንቅስቃሴ ዝናብን ስሰመሻት (ስንዋስ)

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَيَجْمَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنْكُمْ تَكْذِبُونَ﴾

«ሲሳያችሁንም (ዝናብን) እናንተ የምታስተላብሉ ታደርጋላችሁን?» (አል-ዋቂሀሀ : 82)

አቡ ማሊክ አል-አሸዐሪይ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«أَرَبْعُ فِي أُمَّتِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ لَا يَسْرُكُونَهُنَّ: الْفَخْرُ بِالْأَخْسَابِ، وَالطَّعْنُ فِي الْأَسَابِ، وَالِاسْتِسْقَاءُ بِالْجُجُومِ، وَالتَّيَاحَةُ. وَقَالَ: التَّيَاحَةُ إِذَا لَمْ تَتَّبِ قَبْلَ مَوْتِهَا تَقَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَيْهَا سِرْبَالٌ مِنْ قَطِرَانٍ وَدِرْعٌ مِنْ جَرَبٍ.»

«ከተካታዮቼ ውስጥ ከቅድመ ኢስላም የጻሂልያ ዘመን የተወረሱ አራት ልምዶች አሁንም ድረስ ይገኛሉ። እነርሱም በዘር መኩራራት፣ የሌሎች ዘሮችን ክብር ማጉደፍ፣ በከዋክብት ዝናብን መሻትና ሙሾ ማውረድ ናቸው።» (ሙስሊም ዘግበውታል)

ቡኻሪና ሙስሊም እንደዘገቡት ዘይድ ኢብን ኻሊድ ተከታዩን አስተላልፏል፡-

«صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَّةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ هَلْ تَذَرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: قَالَ: أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ. فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطْرِنًا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوَاكِبِ. وَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطْرِنًا بِنُوءٍ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوَاكِبِ.»

የአላህ መልዕክተኛ ሁደይቢያ ላይ ሌሊት ካፊያ ከጣለ በኋላ የሱብሂን ሰላት አሰገዱን። ሰግደው እንዳጠናቀቁ ፈታቸውን ወደ ሰዎች በማዘር፡- «ፈጣሪያችሁ ምን እንዳለ ታውቃላችሁን?» ሲሉ

ጠየቁ። «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ» የሚል ምላሽ ተሰጣቸው። «ከባሮቹ ከፊሎቶ በተመሳሳይ ጊዜ በኔ ላይ አማኞችም፣ ካፊሮችም ይሆናሉ። በአላህ እዝነትና ትሩፋት ዝናብ ለማግኘት በቃን፣ ያለ በኔ አምኖ በከዋክብት ክዷል። በእገሌ፣ በእገሌ ከዋክብት እንቅስቃሴ ዝናብ አገኘን፣ ያለ በኔ ክዶ በከዋክብት አምኗል፣ ብሏል» አሉ።

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን ዓባስን በመጥቀስ ተመሳሳይ መንፈስ ያለው ዘገባ አስተላልፈዋል።

በቅድመ ኢስላም የጃሂሊያ ዘመን አረቦች ዝናብ በሚዘንብ ጊዜ፣ በዚህ ኮከብ እንቅስቃሴ (ነውእ) ነው የዘነበልን፣ የሚል ዓይነት አባባል ነበራቸው። ይህን በማስመልከት አላህ ተከታዩን የቁርአን አንቀፅ አወረደ፡-

﴿ فَلَا أَسْأَلُ بِمَوْقِعِ التَّجْوِيرِ ۚ وَإِنَّهُ لَمَنْ قَسَدٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ۝ إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ۝ فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ ۝ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ۝ تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ۝ أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ ۝ وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ۝ ﴾

«በከዋክብት መጥለቂያዎች እምላላሁ፤ እርሱም ብታውቁ ታላቅ መሐላ ነው። እርሱ የከበረ ቁርአን ነው። በተጠበቀ መጽሐፍ ውስጥ ነው። የተጥራሩት እንጂ ሌላ አይነካውም። ከዓለማት ጌታ የተወረደ ነው። በዚህ ንግግር እናንተ ችልተኞች ናችሁን? ሲሳያችሁንም (ዝናብን) እናንተ የምታስተባብሉ ታደርጋላችሁን?» (አል-ዋቂሀሀ : 75-80)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ዋቂሀሀ 82» ትርጉም።
2. በቅድመ ኢስላም የጃሂሊያ ዘመን የነበሩ አራት ልምዶች ተወስተዋል።
3. ከነኝህ ልምዶች መሐከል ከፊሎቶ ለኩፍር ያበቃሉ።
4. ከኢስላም የሚያስወጣ የኩፍር ዓይነት።
5. አላህ፡- «ባሪያዬ በተመሳሳይ ጊዜ በኔ ያምናል፣ ይክዳልም» ማለቱ ተወስኗል። ስበቡም የሚለገሳቸው ፀጋ እንደሆነ ተመልክቷል።
6. በእንዲህ ዓይነት ሁኔታዎች ስር ኢማን የሚኖረውን ሚና መረዳት።

7. በእንዲህ ዓይነት ሁኔታዎች ስር ኩፍር የሚኖረውን ሚና መረዳት።

8. «በእገሌ በእገሌ ከዋክብት ዝናብ አገኘን» የሚለውን አባባል መረዳት።

9. አንድን የማይታወቅ እውነታ ጥያቄዎችን በማንሳት ማስተማር። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)፡- «ፈጣሪያችሁ ምን እንዳለ አውቃችሁ?» ሲሉ ሶሐቦችን ጠይቀዋል።

10. ሙሾ እያወረዱ ለሙታን ማልቀስ በጥብቅ የተወገዘ ተግባር ነው።

ምዕራፍ ሰባሳ ስንድ (የአላህ ፍቅር)

አላህ እንዲህ ይላል፡-

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّوهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ ﴾

«ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ጣኦታትን አላህን እንደሚወዱ አድርገው የሚወዷቸው ሆነው የሚይዙ አሉ።» (አል-በቀራህ :165)

﴿ قُلْ إِنْ كَانَ ءَابَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ
اٰقْرَبْتُمْوَهَا وَيُجْرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ
مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ وَاللَّهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴾

«አባቶቻችሁና ወንዶች ልጆቻችሁም፣ ሚስቶቻችሁም፣ ዘመዶቻችሁም፣ የሰበሰባችኋቸው ሐብቶችም፣ መከሰርዎን የምትፈሯት ንግድም፣ የመትወዳቸው መኖሪያዎችም ከናንተ ዘንድ ከአላህና ከመልዕክተኛው፣ በርሱ መንገድ ከመታገልም ይበልጥ የተወደዱ እንደሆኑ አላህ ትዕዛዙን እስከረዳላችሁ ድረስ ተጠባብቁ።» (አል-ተውባህ: 29)

አነሰ (ፈዕ) እንዳበተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ፣ (ሶ.ዐ.ወ) የሚከተለውን ተናግረዋል፡-

﴿ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أُوْكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ
أَجْمَعِينَ ﴾

«ከናንተ አንዳችሁ ከልጅ፣ ከወላጆቹና ከሰው ዘር ባጠቃላይ ከርሱ ዘንድ እኔ ይበልጥ ተወዳጅ እስካልሆንኩ ድረስ፣ አላመነም።» (ቡ-ኻሪና ሙ-ስሊም)

ቡ-ኻሪና ሙ-ስሊም አነሰን (ፈዕ) ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሚከተለው ተናግረዋል፡-

﴿ثَلَاثٌ مِّنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا
لِلَّهِ. وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ
أَنْ يُقْتَلَ فِي النَّارِ ﴾

«ሦስት ባህሪያት ያሉት ሰው የኢማንን ለዛ አጣጥሟል፤ ከማንም ይበልጥ አላህና መልዕክተኛው ከሱ ዘንድ ተወዳጅ መሆናቸው፤ አንድን ሰው ሲወደው ለአላህ ብሎ መሆኑና አላህ ከኩፍር ካዳነው በኋላ እንደገና ወደ ኩፍር መመለስን ከአላት ውስጥ የመጨመር ያህል ሲጠላ።»

በሌላ ዘገባ ደግሞ፡-

«لَا يَجِدُ أَحَدٌ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا اللَّهُ.»

«ከናንተ አንዳችሁ አንድን ሰው ሲወድ ለአላህ ብቻ ብሎ እስካልሆነ ድረስ የኢማንን ለዛ አያጣጥምም»

የሚል ተወስኗል።

የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) ተከታዩን መናገራቸውን ኢብን አባስ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«مَنْ أَحَبَّ فِي اللَّهِ وَأَبْغَضَ فِي اللَّهِ، وَوَالَى فِي اللَّهِ وَعَادَى فِي اللَّهِ فَإِنَّمَا تَنَالُ وِلَايَةَ اللَّهِ بِذَلِكَ، وَلَنْ يَجِدَ عَبْدٌ طَعْمَ الْإِيمَانِ وَإِنْ كَثُرَتْ صَلَاتُهُ وَصَوْمُهُ حَتَّى يَكُونَ كَذَلِكَ، وَقَدْ صَارَتْ عَامَّةُ مُوَاخَاةِ النَّاسِ عَلَى أَمْرِ الدُّنْيَا وَذَلِكَ لَا يُجِدِي عَلَى أَهْلِهِ.»

«ለአላህ ሲል የወደደና ለአላህ ሲል የጠላ፤ ለአላህ ሲል የተወዳጀና ለአላህ ሲል ወዳጅነቱን ያቋረጠ የአላህን ወዳጅነት ያተርፋል። አንድ ባሪያ ባህሪው እንዲህ እስካልሆነ ድረስ ሶላቱና ያሙ የቱን ያህል ቢበዙም የኢማንን ለዛ አያጣጥምም። አብዛኛዎቹን ሰዎች ከሌሎች ጋር የሚያወዳጃቸው አለማዊ ጉዳይ ነው። እንዲህ አይነቱ ወዳጅነት ደግሞ ቅንጣት አይፈይድም።» (ኢብን ጀሪር ዘግበውታል)

ኢብን አባስ፡- «በነርሱ (መካከል) ምክንያቶች በተቆረጡ ጊዜ» (አል-በቀራህ፡ 165) የሚለውን ቁርአናዊ ቃል «ፍቅር ነው» ሲሉ አብራርተውታል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልበቀራህ 105» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አልተውባህ 29» ትርጉም።
3. የአላህን መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከገንዘብም፣ ከቤተሰብም፣ ሌላው ቀርቶ ከራስም በላይ ማፍቀር ግዴታ ነው።

4. ዘገባው ላይ የተወሰነው «አያምንም» የሚል ቃል ከኢስላም ሙሉ በሙሉ መውጣትን አያመለክትም።

5. ኢማን ለዛና ጣዕም አለው። ሰዎች ሊያጣጥሙት ይችላሉ። የማያገኙት ሰዎችም አሉ።

6. አራት ባህሪያት ተጠቅሰዋል። ያለነርሱ የአላህን የቅርብ ወዳጅነት ማግኘትም ሆነ የኢማንን ለዛ ማጣጣም አይቻልም።

7. የሰዎች ወዳጅነት የታነፀባቸው መሠረቶች ዓለማዊ ጉዳዮች መሆናቸውን ሶሃቦች መገንዘባቸው የሚገኙበትን ተጨባጭ ሁኔታ ምን ያህል ጠልቀው ይረዱ እንደነበር ያሳያል።

8. የአንቀፅ «አልበቀራህ 166» ትርጉም።

9. ከሙሽሪኮች መካከል አላህን በጥብቅ የሚያፈቅሩ አንደሚገኙ ተመልክቷል።

10. ከአንቀፅ «አል ተውባህ 26» ላይ የተጠቀሱትን ስምንት ነገሮች ከአላህና ከመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) አብልጦ ማፍቀር በጥብቅ መወገድ።

11. አንድ ሰው አንድን አካል እንደ አላህ አድርጎ ካፈቀረ ይህ ድርጊቱ ታላቅ ሽርክ (ሺርኩል አክበር) ይሆናል።

ምዕራፍ ሰባሳ ሁለት አላህን ብቻ መፍራት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ إِنَّمَا إِلَهُكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ ۗ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا مِنِّي إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

«ይሃችሁ ሰይጣን ብቻ ነው። ወዳጆቹን ያስፈራቸዋል። አትፍሯቸውም፤ ምዕመናንም እንደሆናችሁ ፍሩኛ።» (አል-ኢምራን: 175)

﴿ إِنَّمَا يَسْتُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَن مَّامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى

الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴾

«የአላህን መስጊዶች የሚሠራው በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ፣ ሰላትንም በደንብ የሰገደ፣ ግዴታ ምዕዋትንም የሰጠ፣ ከአላህም ሌላ ማንንም ያልፈራ ሰው ብቻ ነው፤ እነዚያ ከተመሩት ጭምር መሆናቸው ተረጋገጠ።» (አል-ተውባህ: 78)

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَمَا ذَابَ اللَّهُ ﴾

«ከሰዎችም በአላህ አመንን የሚል ሰው አለ፤ ከአላህም ማዛወር በተሰቃዩ ጊዜ የሰዎችን ማሰቃየት እንደ አላህ ቅጣት ያደርጋል።» (አል-ዐንከቡት: 10)

አቡ-ሰዒድ «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

﴿إِنَّ مِنْ ضَعْفِ الْيَقِينِ أَنْ تُرْضِيَ النَّاسَ بِسَخَطِ اللَّهِ. وَأَنْ

تُخْمدَهُمْ عَلَى رِزْقِ اللَّهِ وَأَنْ تَدْهُمْ عَلَى مَا لَمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ. إِنَّ

رِزْقَ اللَّهِ لَا يَجْرُهُ حِرْصُ حَرِيصٍ لَا يَرُدُّهُ كَرَاهِيَةُ كَارِهِ.

«አላህ የማይፈቅደውን በመፈፀም ሰዎችን ማስደሰትህ፣ አላህ በለገሰህ ሪዘቅ (ሲሳይ) ሌሎችን ማወደስህና ሰዎችን አላህ በሰጣቸው ጉድለት መተቸትህ የእምነትህን ድክመት ያመለክታል። የአላህ ሪዘቅ በሰዎች ጉጉት የሚመጣ ወይም ሰዎች ስላልፈለጉ የሚቀር አይደለም።»

አዲሻ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«مَنْ التَّمَسَّ رِضَى اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَرْضَى عَنْهُ النَّاسُ. وَمَنْ التَّمَسَّ رِضَى النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ سَخَطَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَسَخَطَ عَلَيْهِ النَّاسُ»

«የአላህን ውዴታ በመሻት ሰዎችን ያስከፋ አላህ ይወደዋል፤ ሰዎችም እንዲወዱት ያደርጋል። አላህን በማስቆጣት የሰዎችን ውዴታ የከጀለ አላህ ይቆጣበታል፤ ሰዎች እንዲጠሉትም ያደርጋል።» (ኢብን ሒብባን ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አሊ-ዲምራን 175» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አል ተውባህ 18» ትርጉም።
3. የአንቀፅ «አል ዐንክቡት 10» ትርጉም።
4. እምነት (የቂን) ሊጠናከር ወይም ሊደክም ይችላል።
5. የእምነትን መዳከም ከሚያሳዩ ምልክቶች ሦስቱ ተወስተዋል።
6. አላህን ብቻ መፍራት ግዴታ ነው።
7. አላህን ብቻ የፈራ ሰው የሚያገኘው የላቀ ምንዳ።
8. አላህን ያልፈራ የሚጠብቀው አስከፊ ቅጣት።

ምዕራፍ ሰኛኛ ሦስት በአላህ ብቻ መመካት

አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿ وَعَلَى اللَّهِ فِتْوَاكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

«ምዕመናን እንደሆናችሁ በአላህ ላይ ተመኩ::» (አል-ማህ.ላህ :23)

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾

«ፍፁም ምዕመናን እነዚያ አላህ በተወሳ ጊዜ ልቦቻቸው የሚፈሩት፤ በነሱም ላይ አንቀዳች በተነበቡ ጊዜ እምነትን የሚጨምሩላቸው፤ በጌታቸው ላይ ብቻ የሚመኩ ናቸው::» (አል-አንፋል :2)

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴾

«አንተ ነብይ ሆይ ፤ በቂህ አላህ ነው፤ ለተከተሉህም ምዕመናን በቂያቸው ነው::» (አል-አንፋል : 64)

﴿ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ﴾

«በአላህም ላይ የሚጠጋ ሰው እርሱ በቂው ነው::» (አል-ጠላቅ:3)

ኢብን አብባስ (ፈፀ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

﴿ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴾ قَالَهَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ أَلْفِي فِي النَّارِ . وَقَالَهَا مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَالُوا لَهُ : ﴿ إِنَّ النَّاسَ قَعْدَ جَمَعُوا لَكُمْ فَأَخْشَوْهُمْ فزَادَهُمْ إِيمَانًا ﴾ .

«ሐሰቡን አላሁ ወኒዕመል ወኪል» (አላህ በቂያችን ነው፤ በርሱ መመካት ምን አማረ!) የሚለውን ቃል ነቢዩ ኢብራሂም እሳት ውስጥ በተጣሉ ዕለት ብለውቃል:: ነቢዩ ሙሐመድም :- «ሰዎች ጦር አከማችተውላችኋልና ፍሯቸው ባሏቸው ጊዜ

ሁኔታው ኢሳያስን ጨመረላቸው፤ ሐስቡንላህ ወኒዕመል ወኪል» አሉም።(ቡኻሪና ነሳኢ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ መመካት (ተወኩል) ግዴታ ነው።
2. «ተወኩል» የኢሳያስ ጥንካሬና ድክመት ከሚለካባቸው መመዘኛዎች አንዱ ነው።
3. የአንቀፅ «አል አንፋል 2» ትርጉም።
4. የአንቀፅ «አል አንፋል 64» ትርጉም።
5. የአንቀፅ «አል ጦላቅ 3» ትርጉም።
6. «ሐስቡንላህ ወኒዕመል ወኪል» የሚለው ቃል ክብደት፤ ኢብራሂምም፣ ሙሐመድም ፈታኝ ሁኔታዎች በገጠሟቸው ጊዜ ብለውታል።

ምዕራፍ ሰባኛ ስራት ከሰባህ ቅጣት መዘናጋት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል

· አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يُأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴾

«የአላህንም ማዘናጋት አይፈሩምን? የአላህንም ማዘናጋት ከከላሪዎች ሀዘቦች ውጭ የሚተማመን የለም::» (አል-አዕራፍ: 99)

﴿ قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَتِيَّ إِلَّا الصَّالُونَ ﴾

«ሰህተት ውስጥ ያሉት ቢሆኑ እንጂ ከጌታህ እዝነት ተስፋ የሚቆርጥ ማነው?» (አል-ሐድር: 15-56)

ኢብን ግብረስ (ረዕ) እንዳስተላለፉት:-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ عَنِ الْكِبَائِرِ فَقَالَ الشُّرْكَ بِاللَّهِ وَالْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ وَالْأَمْنُ مِنَ مَكْرِ اللَّهِ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ ታላላቅ ወንጀሎች ተጠይቀው ሲመልሱ:- «በአላህ ላይ ማሻሻክ፣ ከአላህ እዝነት ተስፋ መቁረጥና አላህ ከሚያመጣው ጥፋት መተማመን::» ብለዋል::

ኢብን መስዑድ (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«أَكْبَرُ الْكِبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَالْأَمْنُ مِنَ مَكْرِ اللَّهِ وَالْقَنُوطُ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ وَالْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ.»

«የታላላቅ ወንጀሎች ሁሉ ቁንጮ በአላህ ማሻሻክ፣ አላህ ከሚያመጣው ጥፋት መተማመንና ከአላህ እዝነት ተስፋ መቁረጥ ናቸው::» ብለዋል:: (አብዱረዛቅ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 99» ትርጉም::
2. የአንቀፅ «አል ሂድር 56» ትርጉም::
3. አላህ ከሚያመጣው ጥፋት ተማምኖ ለተቀመጠ የተሰነዘረ አስደንጋጭ ዛቻና ውግዘት::
4. ከአላህ «ራህመት» ተስፋ የቆረጠም ተወግዟል::

ግዕዝ ሰላሳ ስምስት
የሰላሳ ውሳኔ (ቀደር) በተሰጠህት ማስተናገድ
(ሱብር) የሲማን ስካር ስለመሆኑ

አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾

«በአላህም የሚያምን ሰው ልቡን ለተሰጠህት ይመራል። አላህም ነገሩን ሁሉ አዋቂ ነው።» (አል-ተጋቡን:11)

ዓቅለማህ:- «ይህ (ከአንቀፁ ላይ የተጠቀሰው) ሰው አንዳች ችግር ሲገጥመው ከአላህ መሆኑን በመረዳት፣ በእርካታ የሚያስተናግድ ነው» ብለዋል።

ሙስሊም አቡ-ሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«اِئْتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرًا: الطَّغْنُ فِي التَّسَبُّبِ وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ».

«ከሰዎች ላይ የሚታዩ ሁለት ባህሪያት የኩፍር መገለጫዎች ናቸው፤ የሌሎችን ዘር ክብር ማጉደፍና ለሙታን ሙሾ ማውረድ።»

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን መስዑድን በመጥቀስ «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«لَيْسَ مِثْلًا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

«በሃዘን ወቅት ፊቱን የሚመታ፣ ልብሱን የሚቀድና በቅድመ ኢስላም አረቦች ይፈፀም እንደነበረው አለቅጥ ድምፅን ከፍ በማድረግ ሙሾ የሚያወርድ ከኛ ውጭ ነው።»

አነስ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الْخَيْرَ عَجَّلَ لَهُ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الشَّرَّ أَمْسَكَ عَنْهُ بِذَنْبِهِ حَتَّى يُؤَافِيَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

«አላህ ለባሪያው ደግን ነገር ሲወስንለት ቅጣቱን በዚህች ዓለም ያደርግለታል። መጥፎ ሲወስንበት ደግሞ ሐጢአቱን ሁሉ በመያዝ ቅጣቱን እስከ ዕለተ ቁያማ ያዘገይበታል።»

እንዲህም ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ. وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ. فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السَّخَطُ.»

«ታላቅ ምንዳ ከታላቅ ፈተና ጋር ነው። አላህ ሰዎችን ሲወዳቸው ይፈትናቸዋል። የሚደርሱበትን ፈተና ሁሉ በትዕግሥ ያስተናገደ የአላህን እርካታ ይጎናፀፋል፡ የተበሳጨ የአላህን ቁጣ ያተርፋል።» (ተርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ተጋቡን 11» ትርጉም።
2. ይህ ባህሪ ኢማናዊ ነው።
3. የሌሎችን የዘር ክብር ማጉደፍ ክልክል መሆኑ ተወስኗል።
4. በሃዘን ወቅት ፈታቸውን የሚመቱ፣ ልብሶቻቸውን የሚቀዱና ሙሽ የሚያወርዱ በጥብቅ ተወግዘዋል።
5. አላህ ለባሪያው ሽይርን የመሻቱ ምልክት።
6. ክፉን ነገር የማቀዱ ምልክት።
7. አላህ ባሪያውን የመውደዱ ምልክት።
8. በአላህ ውሳኔዎች መበሳጨት ክልክል መሆኑ።
9. የሚደርሱበትን ፈተናዎች በፀጋና በትዕግሥት ያስተናገደ የሚያገኘው የላቀ ምንዳ።

ምዕራፍ ሰዓሳ ስድስት
ስንድን ተግባር ስታዲታ መፈፀም (ፈጽኦ)
ክስክስ ስሰመሆኑ

አላህ እንዲህ ብላል:-

﴿ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَىٰ أَنَّمَا إِلَهُمُ اللَّهُ وَحِدٌ ۖ فَنَ كَانُوا لِقَاءَ رَبِّهِمْ ۖ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِمْ ۚ إِنَّهُمْ عَلَىٰ كَيْدٍ مُّبِينٍ ﴾

«እኔ አምላካችሁ አንድ አምላክ ብቻ ነው ማለት ወደ እኔ የሚወረድልኝ ብጤያችሁ ሰው ብቻ ነኝ። የጌታውንም መገናኘት የሚፈልግ ሰው መልካም ሥራን ይሰራ፤ በጌታውም መገዛት አንድንም አያጋራ።» (አል-ካህፍ:110)

አቡ-ሁ-ደይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«أَنَا أَعْتَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشُّرْكِ مَن عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ مَعِيَ فِيهِ غَيْرِي تَرَكَتُهُ وَشْرَكَهُ»

«አላህ፣ ሽሪክ እንዲደረግብኝ ፈፀሞ አልሻም፤ ከኔ ጋር ሌላን አካል በማጋራት አንድን ተግባር የፈፀመ ከነሽርኩ እተወዋለሁ፣ ብሏል።» (ሙ-ስሊም ዘግበውታል)

አቡ-ሰዒድ መርፋዕ በሆነ ሰነድ ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَا هُوَ أَخْوَفُ عَلَيْكُمْ عِنْدِي مِنَ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ؟ قَالُوا بَلَىٰ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ الشُّرْكَ الحَفِيُّ يَقُومُ الرَّجُلُ فَيُصَلِّي فَيَزِينُ صَلَاتَهُ لِمَا يَرَىٰ مِنْ نَظَرِ رَجُلٍ»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :- «ከአል-መሲህ ደጃል የበለጠ ለናንተ የምፈራላችሁን ልንገራችሁን?» በማለት ጠየቁ። «አዎ! የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ይንገሩን።» አሏቸው- ሰሃቦች። «ድብቅ ሽርክን ነው። አንድ ሰው ሶላት ለመስገድ ይቆማል። ሌላ ሰው እየተመለከተው እንደሆነ ሲያውቅ ባማረ ሁኔታ ይሰግዳል» አሉ። (አህመድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ካህፍ 110» ትርጉም።

2. አላህ አንድን ተግባር ሙሉ በሙሉ በኢቭላስ ለርሱ ብቻ እስካልተፈፀመ ድረስ ውድቅ እንደሚያደርገው።

4. አላህ አንዲህ ዓይነቱን ተግባር የማይቀበልበት ሰበብ ተወስኗል።

5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) «ሪያእ»ን ለሶሃቦቻቸው አጥብቀው ይጠነቀቁና ይፈሩ ነበር።

6. ለ«ሪያእ» የሰጡት ትርጓሜ፤ አንድ ሰው ሶላት ይሰግዳል። ሌሎች እየተመለከቱት እንደሆነ ሲያውቅ ሶላቱን እጅግ ያሳምራል።

ምዕራፍ ሰባሳ ሰባት

አንድ ሰው በመሰከም ተገባረ የዚህችን ዓለም ወጋ መሻቱ ከሸርክ ይፈረዳል

አላህ አንዲህ ብሏል:-

﴿ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْنَاهُمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ
○ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطُلَّ مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾

«ቅርቢቱን ሀይወትና ጊጧን የሚሹ የሆኑትን ሰዎች ስራዎቻቸውን ምንዳዎን በርሷ ውስጥ ወደ እነርሱ እንምላላቸዋለን:: እነርሱም በርሷ ውስጥ ምንም አይጎድልባቸውም:: እነዚያ እነሱ በመጨረሻይቱ ዓለም ለእነርሱ ከእሳት በቀር የሌላቸው ናቸው:: የሰሩትም ስራ በርሷ ውስጥ ተበላሽ:: በቅርቢቱ ዓለም ይሰሩት የነበሩትም በጎ ሥራ ብልሹ ነው::»(ሁድ:15-16)

ቡኻሪ እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን አቡ ሁረይራ አስተላልፏል:-

«تَعَسَّ عَبْدُ الدِّيْنَارِ تَعَسَّ عَبْدُ الدَّرْهَمِ تَعَسَّ عَبْدُ الحَمِيصَةِ تَعَسَّ عَبْدُ الحَمِيْلَةِ، أَنْ أُعْطِيَ رَضِيَّ وَإِنْ لَمْ يُعْطَ سَخِطَ تَعَسَّ وَاَنْتَكِسَ وَإِذَا شَيْكَ فَلَا أَنْتَمِسَ طُوبَى لِعَبْدٍ أَخَذَ بِعَنَانٍ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَشَعَتْ رَأْسُهُ، مُغْبِرَةً قَدَمَاهُ إِنْ كَانَ فِي الحِرَاسَةِ كَانَ فِي الحِرَاسَةِ وَإِنْ كَانَ فِي السَّاقَةِ كَانَ فِي السَّاقَةِ إِنْ اسْتَأْذَنَ لَمْ يُؤْذَنَ لَهُ، وَإِنْ شَفَعَ لَمْ يُشَفَّعْ.»

«የገንዘብ ባሪያ ጠፋ (ከሰረ)፤ የልብሶች ባሪያ ጠፋ፤ ሲሰጠው ይደሰታል፤ ሲነፈገው ይበሳጫል:: ጠፋ፤ ለውድቀት ተዳረገም:: እሾህ ሲወጋው ማውጣት አይቻል:: መጨረሻው ያማረ አይሁን:: የፈረሱን ልገም ይዞ በአላህ መንገድ (ፈ ሲሊሊህ) የተንቀሳቀሰ፤ ፀጉሩ ተንጨባሮ፤ እግሩ በአባሯ ተሸፍኖ፤ በጥበቃ ስራ ላይ ሲሰማራ ነቅቶ ይጠብቃል:: በተራ ወታደርነት ሲመደብ ተግባሩን በሚገባ ያከናውናል:: ፈቃድ ቢጠይቅ አይፈቀድለትም::

ሰዎችን ለማሸማገል ቢቀርብ ሽምግልናው ተደማጭነት የለውም። እንዲህ ዓይነቱ ሰው እጅግ እድለኛ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዎች የአኼራን ተግባር ፈፅመው ዱንያን መከጀላቸው።

2. የአንቀፅ «ሁድ 15-16» ትርጉም።

3. አንድን ሙስሊም «የገንዘብ ባሪያ፣ የልብስ ባሪያ ወዘተ» በሚል ቅፅል መጥራት እንደሚፈቀድ።

4. «ሲሰጠው ይደሰታል፣ ሲነፈገው ይበሳጫል» የሚለው አገላለጽ።

5. ጠፋ፣ ለውድቀት ተዳረገም ማለታቸው።

6. «እሾህ ሲወጋው የማውጣት አቅሙ አይኑረው» በማለት መራገማቸው።

7. ከዘገባው ላይ የተጠቀሱ ውብ ባህሪያት ያሉትና በአላህ መንገድ ላይ የሚታገል ሰው የላቀ ክብር።

ምዕራፍ ሰባሳ ስምንት

ዑስሞቶንና መሪዎችን ስላህ ሐሳብ ያደረገውን ነገር ሐራም፣ ሐራም ያደረገውን ደገሞ ሐሳብ ሲያደርጉ መከተል ስነርሱን ስምሳክ (ራብ) ስድርጎ መያዝ ነው

ኢብን ግብረስ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

﴿يُوشَكَ أَنْ تَنْزَلَ عَلَيْكُمْ حَجَارَةٌ مِنَ السَّمَاءِ. أَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَتَقُولُونَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ﴾.

«እኔ፣ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል እያልኩ እናንተ አቡበክርና ዑመር እንዲህ አሉ ትሉኛላችሁ? ከሰማይ የድንጋይ ዶፍ ሊዘንብባችሁ ቀርቧል።»

ኢማም አህመድ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡- «የአንድን የሐዲስ ዘገባ ሰነድ ትክክለኛነት በሚገባ እያወቁ ለሱፊያን ግላዊ አመለካከት ቅድሚያ የሚሰጡ ሰዎች እጅግ ያስደንቁኛል። አላህ እንዲህ ሲል (ሙዕሚኖችን) አስጠንቅቋል፡-

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

«እነዚያ ትዕዛዙን የሚጥሱ መከራ እንዳትደርስባቸው ወይም አሳማሚ ቅጣት እንዳያገኛቸው ይጠንቀቁ።» (አል-ኑር :63)

ከአንቀፁ ላይ «መከራ» በሚል የተወሰነ ምን እንደሆነ ታውቃላችሁ? ሽርክ ነው። አንድን የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አስተምህሮች ውድቅ ማድረግ ቀልብን ለጥመት በመዳረግ ለጥፋት ያበቃል።

ዑደይ ኢብን ሐቲም እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

﴿أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ هَذِهِ الْآيَةَ:

﴿اتَّخَذُوا أَعْبَادَهُمْ وَرُءُسَهُمْ أَرْبَابًا بَيْنَ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

فَقُلْتُ لَهُ إِنَّا لَنَسَاءُ نَعْبُدُهُمْ، قَالَ: أَلَيْسَ يُحْرَمُونَ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فَتَحْرَمُونَهُ، وَيُحَلِّلُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَتَحِلُّونَهُ؟ فَقُلْتُ بَلَى. قَالَ: فَتِلْكَ عِبَادَتُهُمْ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን የቁርአን አንቀፅ ሲያነቡ አዳምጥኩ፤ «ሊቃውንቶቻቸውንና መነኩሳቶቻቸውን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ!» (አል-ተውባህ :31)

«አናመልካቸውም ነበር» አልኳቸው። «አላህ ሐላል ያደረገውን ሐራም፣ ሐራም ያደረገውን ሐላል ሲያደርጉ ያለ ተቃውሞ ትቀበሏቸው የለምን?» አሉ። «አዎ» አልኳቸው። «እነርሱን ማምለክ ማለት ይኸው ነው።» ሲሉ አብራሩልኝ። (አህመድና ቲርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኑር 63» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አል ተውባህ 31» ትርጉም።
3. የ«ዒባዳ» ትክክለኛ ትርጓሜ።
4. ኢብን ዓብባስ የአቡበክርንና የዑመርን፣ አህመድ ደግሞ የሱፍያንን ስም በመጥቀስ ምሳሌ መስጠታቸው።
5. ሁኔታዎች በሚያስደንቅ አኳኋን ተቀያይረዋል። የሐይማኖት ሰዎችን ማምለክ እንደ ትልቅ የዒባዳ ክንውን ይቆጠራል፤ «ዊላያ» በሚል ስያሜ። ሊቃውንትን ማምለክ እውቀት ሆኗል፤ ጥበብ። ነገሮች እጅግ ተለዋወጠው ከዚህ የከፋ ሁኔታም ተከሰተ። መጥፎ ሰዎችንና መሐይማንን ማምለክ ተጀመረ።

ምዕራፍ ሰባኛ ዘጠኝ

ከሰባኛና ከመዕዘኑ ድንጋጌ ድንጋጌ ውጭ

የሴቡቶን ድንጋጌ መሻት መናፍቀነት ነው

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَّكُمُوا إِلَى الظُّلُمَاتِ وَقَدْ أُسْرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ، وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ صَفْوًا بَعِيدًا ○ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتُ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ○ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابْتَهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا﴾

«ወደነዚያ እነርሱ በአንተ ላይ በተወረደውና ከአንተ በፊትም በተወረደው አምነናል ወደማሉት አላየህም? በእርሱ እንዲከዱ በእርግጥ የታዘዙ ሲሆኑ ወደ ጣኦት መፋፈድን ይፈልጋሉ:: ሰይጣንም (ከእውነት) የራቀን መሳሳት ሊያሳስታቸው ይፈልጋል::» (አል-ኒሳእ :60)

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ﴾

«ለእነርሱም በምድር ላይ አታበላሹ በተባሉ ጊዜ እኛ አሳማሪዎች ብቻ ነን ይላሉ::» (አል-በቀራህ :11)

﴿ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ

قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾

«በምድርም ውስጥ ከተበጀች በኋላ አታበላሹ:: ፈርታችሁና ከጅላችሁም ተገዙት:: የአላህ ችሮታ ከበጎ አድራጊዎች ጋር ነው::» (አል-አዕራፍ.:56)

﴿ أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾

«የመሃይምነትን ፍርድ ይፈልጋሉ? ለሚያረጋግጡ ሰዎች ከአላህ ይበልጥ ፍርድ ያማረ ማን ነው?» (አል-ሚአዳህ:50)

አብደላ ኢብን ዑመር (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.) :-

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ»

«ከናንተ አንዳችሁ፣ ስሜቱ እኔ ካመጣሁት መልዕክት ጋር እስካልተጣጣመ ድረስ አላመነም» ብለዋል። (ነውውይ ሶሊሐ ዘገባ መሆኑን አፅድቀዋል)

ሸዕብይ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

በአንድ የሁዳና በአንድ ሙናፊቅ መካከል ውዝግብ ተነሳ። የሁዳው፡- «ውዝግባችንን ሙሐመድ ይፍታልን» የሚል ሐሳብ አቀረበ። ጉቦ እንደማይተበሉ ጠንቅቆ ያውቃል። ሙናፊቁ ደግሞ «የየሁዳዎች ብይን ይሻለናል» አለ። ጉቦ እንደሚቀበሉ በመረዳቱ። ጁሐይና ውስጥ ይገኝ የነበረ አንድ ቁስ የሚሰጠውን ብይን ለመቀበል ተስማሙ። ይህን በማስመልከት «አል ኒሳእ 6» ወረደች።

በሌላ ዘገባ እንደተወሳው ደግሞ ይህች አንቀፅ የወረደችው ሁለት ሰዎችን በማስመልከት ነው።

አንደኛው፡- «ጉዳዮችንን ከነቢዩ ዘንድ እናቀርብ» ሲል፣ ሌላኛው «ከብዕብ ኢብነል አሸረፍ ዘንድ እናቀርብ» አለ። በመጨረሻም ከዑመር ዘንድ አቀረቡት። አንደኛው ታሪኩን አጫወታቸው። የመልዕክተኛውን ዳኝነት ለመቀበል ፈቃደኛ ላልሆነው፡- «የተባዘው እውነት ነውን?» ሲሉ ጠየቁት። «አዎ» አላቸው። አንገቱን በሰይፍ ቀልተው ገደሉት።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 60» ትርጉም። ስለ ጣኦት ጥሩ ግንዛቤ ያስጨብጣል።
2. የአንቀፅ «አል በቀራህ 11» ትርጉም።
3. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 56» ትርጉም።
4. የአንቀፅ «አል ማኢዳህ 50» ትርጉም።
5. «አል ኒሳእ 60» የወረደችበትን ሰበብ አስመልክቶ ሸዕብይ ያስተላለፉት ቁም ነገር።
6. የእውነተኛ እምነትና ትክክለኛ ያልሆነ እምነት መለያ ባህሪያት።
7. የዑመርና የሙናፊቁ ታሪክ።
8. አንድ ሰው ኢማን አለው ሊባል የሚችለው ስሜቱ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ካመጡት መልዕክት ጋር ሙሉ በሙሉ መጣጣም ሲችል ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስርባ

የሐሳብን ስሞችና ባህሪያት ስለመሳደድ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ ﴾

«እነሱ በአል ረሀማን የሚከዱ ሲሆኑ» (አል-ሒጅር :30)

ሶሒቲ አል ቡኻሪ ውስጥ እንደሰፈረው ዓሊይ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«حَدِّثُوا النَّاسَ بِمَا يَعْرِفُونَ أُرِيدُونَ أَنْ يُكَذِّبَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ؟»

«ሰዎችን በእውቀት ደረጃቸው ልክና በሚገባቸው መልኩ አስተምሩ፡፡ አላህንና መልዕክተኛውን እንዲያስተባብሱት ሻላችሁን?»

ኢብን አባስ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«أَنْتَ رَأَى رَجُلًا انْتَفَضَ لَمَّا سَمِعَ حَدِيثًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصِّفَاتِ اسْتِنَكَارًا لِذَلِكَ. فَقَالَ مَا فَرَّقَ هَؤُلَاءِ يَجِدُونَ رِفَةً عِنْدَ مُنْخَمِهِ وَيَهْلِكُونَ عِنْدَ مُتْسَابِهِ».

አንድ ሰው ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ አላህ ባህሪያት ሲናገሩ ያደመጠውን ላለመቀበል ሲያንገራግር ተመለከቱት፤ የሰማውን ባለማመን፡፡ «የነኝህ ሰዎች ችግር ምንድን ነው? አሻሚ ያልሆነ (ሙሕከም) የቁርአን አንቀፅ ሲነበብ በመስማማት ይቀበላሉ፡፡ አሻሚ ትርጉም ያላቸው (ሙተሻቢህ) የቁርአን አንቀፆች ሲደመጡ ላለመቀበል በማንገራገር ለጥፋት ይዳረጋሉ» ሲሉ ተናገሩ፡፡

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ረሀማን የሚል ቃል ሲያወሱ ሙሽሪኮች አስተባብሉ፡፡ አላህ፡-

﴿ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ ﴾

«በአል ረሀማን የካዱ ሲሆኑ»

የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከአላህ ስሞችና ባህሪያት አንዱንም አለመቀበል ከኢስላም ውጭ ያደርጋል፡፡

2. የአንቀፅ «አል ረዕድ 30» ትርጉም።
3. ታዳሚው ሊረዳው የማይችለውን ነገር ከመናገር መቆጠብ ተገቢ ነው።
4. የዚህ ምክንያቱ ተወስኗል። በማወቅም ይሁን ባለማወቅ የአላህንና የመልዕክተኛውን አስተምህሮቶች ለመካድ ጥፋት ሊዳርግ ስለሚችል።
5. የኢብን ግብግብ ገለጻ። አሻሚ የቁርአን አንቀጾች ካስተላለፉት መልዕክት አንዱንም ያስተባበለ ለጥፋት የተዳረገ መሆኑን በአፅንኦት ገልፀዋል።

ምዕራፍ ስርባ ስንድ

የሐሳብን ፀጋዎች መካድ ኩፍር ነው

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ﴾

«የአላህን ፀጋ ያውቃሉ፣ ከዚያም ይክዱታል። አብዛኛዎቻቸውም ከሐዲዎች ናቸው» (አል-ነሐል:83)

ሙጃሂድ ስለዚህ አንቀፅ ትርጉም ሲናገሩ:- «አንድ ሰው ይህ ከወላጆቹ የወረሰኩት ገንዘቤ ነው ማለቱ ከዚህ ውስጥ ይካተታል» ብለዋል።

እውን ኢብን ዐብደላህ ደግሞ:- « እገሌ ባይኖር ይህ አይሆንም ነበር፣ ይላሉ» ብለዋል።

ኢብን ቁተይባህ:- «ይህ የሆነው በአምላኮቻችን ትድግና ነው፣ ይለሉ» ሲሉ አብራርተውታል።

አላህ :- «ባሪያዬ በተመሳሳይ ወቅት በኔ ያምናል፣ ይክዳልም» እንዳለ ለተወሳበትና በዘይድ ኢብን ልኻሊድ ለተላለፈው ዘገባ አቡል ዓባስ እንዲህ ሲሉ ተጨማሪ ማብሪሪያ ሰጥተዋል:-

«አላህ ፀጋውን ከርሱ ውጭ ወደ ሌላ አካል በማስጠጋት ሽርክ የፈፀሙ ሰዎችን በጥብቅ ያወገዘባቸው የቁርአንና የሐዲስ ዘገባዎች በርካታ ናቸው።» ከሰለፎች ክፍሎቹ:- «ንፋሱ ጥሩ ነበር፣ ፓይለቱ የሚደነቅ ነው» እና መሰል በአብዛኛዎቹ ሰዎች ዘንድ የሚደመጡ አባባሎች በቀላሉ ለሽርክ እንደሚዳርጉ መናገራቸው ተመልክቷል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለአላህ ፀጋዎች እውቅና የመስጠትና አንድን የአላህ ፀጋ የመካድ ትርጉም።
2. በአብዛኛዎቹ ሰዎች ምላስ ዘወትር ሲነገር የሚደመጥ ነው።
3. እንዲህ ዓይነት አባባሎች የአላህን ፀጋ ከመካድ መቆጠራቸው።
4. በአንድ ሰው ልቦና ውስጥ ሁለት ፍፁም ተቃራኒ የሆኑ ነገሮች በአንድ ላይ ተስማምተው መኖር አይችሉም።

ምዕራፍ ስርዓ ሁለት በሰላህ ባሳገጣዎቻን ስለማበጃት

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾

«እናንተም (ፈጣሪነቱን) የምታውቁ ስትሆኑ ለአላህ ባላንጣዎቻን አታድርጉ፡፡» (አል-ብቀራህ:22)

ኢብን ግብረ ህይን «አዶ» በማስመልከት ሲናገሩ፡-
«الْأَنْدَادُ هُوَ الشَّرْكُ، أَخْفَى مِنْ دَيْبِ التَّمَلِّ عَلَى صِفَاةِ سَوْدَاءَ فِي ظِلْمَةِ اللَّيْلِ، وَهُوَ أَنْ تَقُولَ: وَاللَّهِ وَحَيَاتِكَ يَا فَلَانَ وَحَيَاتِي، وَتَقُولَ: لَوْلَا كَلْبِيَّةٌ هَذَا لِأَتَانَا اللَّصُوصُ، وَلَوْلَا الْبَطُّ فِي الدَّارِ لِأَتَى اللَّصُوصُ، وَقَوْلِ الرَّجُلِ لِصَاحِبِهِ: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتِ، وَقَوْلِ الرَّجُلِ: لَوْلَا اللَّهُ وَفُلَانٌ لَا تَجْعَلُ فِيهَا فُلَانًا، هَذَا كُلُّهُ بِهِ شَرْكَ.»

«ባላንጣ ሽርክ ነው፡፡ በድቅድቅ ጨለማ ከጥቁር ድንጋይ ላይ የምትንገዝ ጥቁር ጉንዳን ከምታሰማው ኮቴ ይበልጥ የተደበቀ ሽርክ፡፡ በቀላሉ ሽርክ ላይ ልትወድቅ ትችላላሁ፡፡ ለምሳሌ ለወንድምህ፣ በአላህና በአንተ ህይወት ወይም በህይወቴ ፣ ማለትህ ሽርክ ነው ፡፡ ይህ ውሻ ወይም ይህ ዳክዬ ባይኖር ሌባ ዘርፎን ነበር ማለትህም ሽርክ ነው፡፡ አንድ ሰው ለባልደረባው በአላህና በአንተ ፍላጎት ወይም አላህና እገሌ ባይኖሩ ማለቱ እና መሰል አባባሎች ሽርክ ናቸው፡፡» (ኢብን አቡ ሐቲም ዘግበውታል፡፡)

ዑመር ኢብን አል ኸጢብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ.»

«ከአላህ ሌላ ባሉ አካላት የማለ ክህደት ወይም ሽርክ ፈፅሟል፡፡» (ቲርሚዚ ዘግበውታል፡፡)

ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲናገሩ ተደምጠዋል፡-

«لَأَنْ أَخْلِفَ بِاللَّهِ كَاذِبًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَخْلِفَ بِغَيْرِهِ صَادِقًا.»

«ከአላህ ውጭ ባሉ አካላት በእውነት ከምምል በአላህ በሐሰት መማልን እመርጣለሁ።»

ሁዚይፊህ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ):-

«لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فَلَانٌ وَلَكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ
شَاءَ فَلَانٌ.»

«በአላህና በእገሌ በጉ ፈቅድ አትበሉ። በአላህ በዚያም በእገሌ በጉ ፈቃድ ብቻ በሉ።» ብለዋል። (አቡዳወድ ሶሒሕ በሆነ ሰነድ ዘግበውታል) «በአላህና በአንተ እጠበቃለሁ» የሚለውን አባባል አጥብቀው ይጠሉ እንደነበር ተዘግቧል። ኢብራሂም ኑኸዕይ «በአላህና ከዚያም በአንተ» ማለትን ግን ፈቅደዋል። «አላህ ከዚያም እገሌ ባይኖር» በሉ እንጂ «አላህና እገሌ ባይኖሩ አትበሉ» ሲሉም ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል በቀራህ 22» ትርጉም።
2. ሶሃቦች ታላላቅ ሽርኮችን የሚያስጠነቅቁ የቁርአን አንቀጾች መለስተኛዎቹንም እንደሚያካትቱ ይረዱ ነበር።
3. ከአላህ ውጭ ባለ ሌላ አካል መማል ሽርክ ነው።
4. ከአላህ ውጭ ባሉ አካላት በእውነት መማል፣ በአላህ በሐሰት ከመማል የበለጠ ወንጀል ነው።
5. ከላይ ከተጠቀሱት አባባሎች ውስጥ በ«ወ» እና በ«ሱምመ» መካከል ያለው ልዩነት።

ምዕራፍ ስርዓ ሦስት በሰላሳ ተምሱ የተነገረውን ያልተቀበለ

ኢብን ዑመር አንደስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«لَا تَخْلِفُوا بِآبَائِكُمْ مَنْ حَلَفَ بِاللَّهِ فَلْيَصْذُقْ وَمَنْ حَلَفَ لَهُ بِاللَّهِ فَلْيَرْضَ، وَمَنْ لَمْ يَرْضَ فَلْيَسْ مِنَ اللَّهِ.»

«በአባቶቻችሁ አትማሉ፤ በአላህ የማለ እውነትን ብቻ ይናገር፤ በአላህ የተማለለትም ሰው የተነገረውን አምኖ ይቀበል፤ ያልተቀበለ ከኛ ውጭ ነው» ብለዋል። (ኢብን ማጃህ ሐሰን በሆነ ሰነድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአያት ቅድመ አያቶች መማል የተወገዘ ነው።
2. አንዳች ነገር በአላህ ተምሱ የተነገረው ሰው የተነገረውን አምኖ መቀበል ይገባዋል።
3. አምኖ ያልተቀበለ በጥብቅ ተወግዷል።

ምዕራፍ ስርዓ ስራተ

«በአላህና በአንተ በጎ ፈቃድ» በማለት ስለመናገር

ቁተይላህ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

«أَنْ يَهُودِيًّا أَنَّى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: إِنَّكُمْ تُشْرِكُونَ: تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتُمْ، وَتَقُولُونَ وَالْكَعْبَةِ، فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرَادُوا أَنْ يَخْلِفُوا أَنْ يَقُولُوا: وَرَبُّ الْكَعْبَةِ وَأَنْ يَقُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شِئْتُمْ».

አንድ የሁዳ ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ዘንድ በመምጣት :- «እናንተ የሸርክ ተግባር ትፈፀማላችሁ፤ በአላህና በአንተ በጎ ፈቃድ ትላላችሁ፤ በካዕባም ትምላላችሁ» አላቸው። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተተከታዮቻቸው መማል ሲፈልጉ «ወረቢል ካዕባ» (በካዕባ ጌታ) በማለት እንዲምሉ፤ «በአላህ ከዚያም በአንተ በጎ ፈቃድ» እንዲሉም አዘዙ። (ነሳኢ ዘግበውታል፤ ሶሊኩ ብለውታልም)

ነሳኢ ኢብን ግባስን ጠቀሰው ተከታዩን ዘገባ አስፍረዋል:-

«أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتُمْ، فَقَالَ أَجَعَلْتَنِي اللَّهَ نَدًا؟ مَا شَاءَ اللَّهُ وَخَدَّهُ».

አንድ ሰው ለነቢዩ:- «በአላህ እና በአንተ በጎ ፈቃድ» አላቸው። «ለአላህ ባላንጣ (ኒድ) ታደርገኛለህ? በአላህ በጎ ፈቃድ ብቻ በል» አሉት።

የአዲሻ ወንድም ጡፈይል እንዲህ ሲሉ ማስተላለፋቸውን ኢብን ማጃህ ዘግበዋል:-

«رَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّاسُ كَأَنِّي أَنَيْتُ عَلَى نَعْرِ مِنَ الْيَهُودِ قُلْتُ: إِنَّكُمْ لَا أَنْتُمْ الْقَوْمُ لَوْلَا أَنَّكُمْ تَقُولُونَ عَزِيزُ ابْنِ اللَّهِ، قَالُوا وَإِنَّكُمْ لَا أَنْتُمْ الْقَوْمُ لَوْلَا أَنَّكُمْ تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ مُحَمَّدٌ. ثُمَّ مَرَرْتُ بِنَعْرِ مِنَ النَّصَارَى فَقُلْتُ إِنَّكُمْ لَا أَنْتُمْ الْقَوْمُ لَوْلَا أَنَّكُمْ تَقُولُونَ الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ قَالُوا وَإِنَّكُمْ لَا أَنْتُمْ الْقَوْمُ لَوْلَا أَنَّكُمْ تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ مُحَمَّدٌ. فَلَمَّا أَصْبَحْتُ أَخْبَرْتُ بِهَا مَنْ

أَخْبَرْتُ ثُمَّ أُنَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ قَالَ هَلْ أَخْبَرْتَ بِهَا أَحَدًا؟
 قُلْتُ نَعَمْ، قَالَ فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: أَمَا بَعْدُ: فَإِنَّ
 طُفَيْلًا رَأَى رُؤْيَا أَخْبَرَ بِهَا مَنْ أَخْبَرَ مِنْكُمْ وَإِنَّكُمْ قُلْتُمْ كَلِمَةً كَانَ
 يَمْنَعُنِي كَذَا وَكَذَا أَنْ أَنْهَأَكُمْ عَنْهَا فَلَا تَقُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ
 مُحَمَّدٌ وَلَكِنْ قُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ وَخَدَّهٗ.

በሀልሜ ወደ አንድ የየሁዶች ስብስብ የሄድኩ ይመስለኛል።
 «አዙይር የአላህ ልጅ ነው። የማትሉ ቢሆን ኖሮ የአላህ ሀዘቦች
 ነበራችሁ።» አልኳቸው። «በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ፣
 የማትሉ ቢሆን ኖሮ እናንተም የአላህ ሀዘቦች ነበራችሁ» አሉኝ።
 ከዚያም በአንድ የክርስቲያኖች ስብስብ አለፍኩ። «እየሱስ የአላህ
 ልጅ ነው። የሚል እምነት ባይኖራችሁ ኖሮ የአላህ ሀዘቦች
 ነበራችሁ» አልኳቸው። «በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ፣
 የማትሉ ቢሆን ኖሮ እናንተም የአላህ ሀዘቦች ነበራችሁ» አሉኝ።
 ሲነጋ በሀልሜ ያየሁትን ላገኘኳቸው ሰዎች አጫወትኩ። ከዚያም
 ከመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ዘንድ በመሄድ ይህንን ነገርኳቸው።
 «ለሰዎች አውርተሃልን?» አሉኝ። «አዎ» አልኳቸው። ለአላህ
 ምስጋናና ውዳሴ አቀረቡ። ከዚያም፡- «ጡፈይል አንድ ሀልም
 አይቷል። ከመካከላችሁ ለተወሰኑት መናገሩንም አጫውቶኛል።
 የምትሏቸው አባባሎች ነበሩ። እንዳልከለክላችሁ ይህ፣ ይህ ሁኔታ
 ይዞኝ ነበር። በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ፣ አትበሉ። በአላህ
 በጎ ፈቃድና ፍላጎት ብቻ በሉ» አሉ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሁዳዎች መለስተኛውን ሽርክ ማወቃቸው።
2. የሰዎች የግንዛቤ ችሎት በግላዊ ስሜታቸው ሊታፈን ይችላል።
3. «ለአላህ ባላንጣ አደረከኝን?» የሚለው ነቢያዊ ቃል ከፍተኛ ትኩረትን ይሻል። «የፍጡራን ሁሉ ፈርጥ ሆይ! ክርስቶስ ውጭ ሌላ መጠጊያ የለኝም» የሚለው የአንድ ገጣሚ አባባል ምን ያህል የተወገዘ ነው!
4. ይህ ከትልቁ ሽርክ የሚካተት አይደለም። «እንዳልከለክላችሁ ይህ፣ ይህ ሁኔታ ይዞኝ ነበር» የሚለው የመልዕክተኛው ቃል ይህንን ያመለክታል።
5. ትክክለኛ ሀልም የወሀይ (ሪዕይ) አንድ ክፍል ነው።
6. ሀልም፣ አንዳንድ የሽሪዓው አሕዛቦች እንዲደነገጉ ምክንያት ሆኗል።

ምዕራፍ ስርባ ስምስት ጊዜን መራገም ስላህን ማወክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُبَدِّلُهَا إِلَّا الدَّهْرُ ۗ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كَانُوا يَظُنُّونَ ﴾

«እርሷም (ሀይወት) የቅርቢቱ ሀይወታችን እንደ ሌላ አይደለችም። እንምታለን፤ ሀያውም እንሆናለን። ከጊዜ ማለፍ በስተቀር ሌላ አያጠፋንም፤ አሉ ። ለነርሱ በዚህ በማለት ምንም ዕውቀት የላቸውም። እነርሱ የሚጠራጠሩ እንደ ሌላ አይደሉም።» (አል-ጁመ-ሀ :24)

ቡኻሪና ሙስሊም አቡ ሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«قَالَ اللهُ تَعَالَى: يُؤْذِنِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ أَقْلُبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ.»

«አላህ፣ የሰው ልጅ ያውከኛል። ጊዜን ይሰድባል። ጊዜ እኔው ነኝ። ሌሊት ቀንን፣ ቀን ደግሞ ሌሊቱን ተከትለው እንዲመጡ አደርጋለሁ፤ ብሏል።»

በሌላ ዘገባ ደግሞ :-

«لَا تَسُبُّوا الدَّهْرَ فَإِنَّ اللهَ مُو الدَّهْرُ.»

«ጊዜን አትሳደቡ፤ ጊዜ አላህ ራሱ ነው»
የሚል ተወስኗል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ጊዜን መሳደብ የተወገዘ ነው።
2. አላህን እንደማወክ ይቆጠራል።
3. «ጊዜ አላህ ራሱ ነው» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል።
4. ይህ ሐጢአት አስበውት ብቻ ሳይሆን ሳያስቡትም ሊከሰት የሚችል ነው።

ምዕራፍ ስርባ ስድስት
«የዳዎች ሁሉ የበላይ ዳኛ» በሚሉና መሰሰ
ስያሜዎች መጠራት

ቡኻሪ እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«إِنَّ أَخْنَعَ اسْمٍ عِنْدَ اللَّهِ رَجُلٌ تَسَمَّى مَلِكِ الْمَلَائِكِ لَا مَالِكَ إِلَّا اللَّهُ» .

«ከአላህ ዘንድ እጅግ ርካሽ + የዓለማት ንጉሥ + በሚል ስያሜ የሚጠራ ነው። ከአላህ ሌላ የዓለማት የበላይ ገዥና ንጉሥ የለም።»

ሱፍያን እንደሚሉት «ሻሃን ሻህ» ተብሎ መሰየምም እንዲሁ የተወገዘ ነው። በሌላ ዘገባ እንደተወሰነው፡-

«أَغْيَظُ رَجُلٍ عَلَى اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَخْبَثُهُ» .

«የቂያማ ዕለት ከአላህ ዘንድ እጅግ የተጠላና የተናቀ ሰው የዓለማት ንጉሥ በሚል ስያሜ የሚጠራ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «የንጉሦች ሁሉ ንጉሥ» በሚል ስያሜ መጠራት የተከለከለ ነው።
2. ተመሳሳይ ትርጉም ያላቸው ሌሎች የማዕረግ ስሞችም የተወገዙ ናቸው።
3. ለእንዲህ ዓይነት ጥቃቅን ጉዳዮች አፅንኦት መስጠቱን ልብ ልንል ያሻል። ሰዎች ስያሜውን የሚጠቀሙት ለተጠሪዎች መለኮታዊ ማዕረግ ለመቸር ባይሆንም።
4. ልዕልናና ክብር የሚገባው አላህ ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስርዐ ሰባት
የአሳህን ስሞች ስለ ማሳቅና ሰዚሁ
ሲባሲ ስምን ስለመቀየር

አቡ ሹረይህ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

«أَنَّهُ كَانَ يُكْنَىٰ أَبَا الْحَكَمِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَكَمُ وَإِلَيْهِ الْحُكْمُ فَقَالَ إِنَّ قَوْمِي إِذَا اخْتَلَفُوا فِي شَيْءٍ أَتَوْنِي فَحَكَمْتُ بَيْنَهُمْ فَارْضِي كِلَا الْفَرِيقَيْنِ، فَقَالَ مَا أَحْسَنَ هَذَا. فَمَا لَكَ مِنَ الْوَالِدِ؟ قَالَ شُرَيْحٌ وَمُسْلِمٌ وَعَبْدُ اللَّهِ: قَالَ فَمَنْ أَكْبَرُهُمْ؟ قُلْتُ: شُرَيْحٌ، قَالَ: فَأَنْتَ أَبُو شُرَيْحٍ.»

አቡልሐሲም በሚል ስያሜ ነበር የምታወቀው። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ):- «ሐኪም አላህ ብቻ ነው፤ ሐ-ክም (ብይን) የርሱ ብቻ እንጅ የሌላ የማንም መብት አይደለም።» አሉ። «ሀዘቦቼ በአንዳች ነገር ሲወዛገቡ ከኔ ዘንድ ይቀርባሉ። ብይን እስጣቸዋለሁ። ሁሉም ወገኖች በምሰጠው ብይን ይስማማሉ።» አልኳቸው። «ይህ ውብ ነገር ነው። ልጆች አሉህ?» ሲሉ ጠየቁኝ። «አዎ፤ ሦስት ልጆች አሉኝ፤ ሸሪህ፤ ሙስሊምና አብደላህ ይባላሉ።» አልኳቸው። «ከሥስቱ ትልቁ የትኛው ነው?» ሲሉ ጠየቁኝ። «ሸሪህ» አልኳቸው። «ከአሁን በኋላ አቡ ሹረይህ በሚል ስያሜ ነው የምትጠራው» አሉኝ። (አቡዳውድና ሌሎችም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህን ስሞችና ባህሪያት ማላቅ። በማወቅም ይሁን ባለማወቅ ክብራቸውን አለማጉደፍ።
2. ሰዚሁ ሲባል ስምን እንኳ መቀየር።
3. የበኩርን ልጅ ለመጠሪያነት (ኩንያ) መጠቀም።

ምዕራፍ ስርዓ ስምንተ

በሰላህ፣ በመልዕክተኛው ወይም በቁርአን መቀሰድ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللهِ وَآيَاتِهِ
وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِؤْنَ﴾

«በእርግጥ በተጠይቃቸው እኛ የምንዘባርቅና የምንጫወት ብቻ ነበርን ይላሉ፤ በአላህና በአንቀጾቹ፣ በመልዕክተኛውም ታላግጡ ነበራችሁን?» (አል-ተውባህ ፡ 65)

ተከታዩ ዘገባ ኢብን ዑመር፣ ሙሐመድ ኢብን ካብ፣ ዘይድ ኢብን አስለምና ቀታዳ በጋራ ያስተላለፉት ነው፡-

«أَنَّه قَالَ قَالَ رَجُلٌ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ مَا رَأَيْنَا مِثْلَ قُرَائِنَا هَؤُلَاءِ أَرْعَبَ

بُطُونًا وَلَا أَكْذَبَ أَلْسِنًا وَلَا أُجِبْنَ عِنْدَ اللَّقَاءِ. يَعْنِي رَسُولَ الله

ﷺ وَأَصْحَابَهُ الْقُرَاءِ، فَقَالَ لَهُ عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ كَذَبْتَ وَلَكِنَّكَ

مُنَافِقٌ لِأَخْبِرَنَّ رَسُولَ الله ﷺ فَذَهَبَ عَوْفٌ إِلَى رَسُولِ الله ﷺ

لِيُخْبِرَهُ فَوَجَدَ الْقُرْآنَ قَدْ سَبَقَهُ. فَجَاءَ ذَلِكَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ الله

ﷺ وَقَدْ ارْتَحَلَ وَرَكِبَ نَاقَتَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ الله إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ

وَنَتَحَدَّثُ حَدِيثَ الرَّكْبِ نَقْطَعُ بِهِ عَنَّا الطَّرِيقَ. قَالَ ابْنِ عَمْرٍ:

كَأَنِّي أَنْظَرُ إِلَيْهِ مُتَعَلِّقًا بِنَسْعَةِ نَاقَةِ رَسُولِ الله ﷺ وَأَنَّ الْحِجَارَةَ

تَنكَبُ رِجْلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ. فَيَقُولُ لَهُ

رَسُولُ الله ﷺ: «أَبِاللهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِؤْنَ. لَا

تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ». مَا يَلْتَمِثُ إِلَيْهِ وَمَا يَزِيدُهُ عَلَيْهِ:

የተቡኩ ዘመቻ ዕለት ነበር። አንድ ሰው ፡- «ስነኝህ (ከነቢዩ (ሲ.ዐ.ወ) እና ከሰሃቦቻቸው) የበለጠ ሆዳም፣ ውሽታምና በውጊያ ወቅት ፈሪ አይተን አናውቅም» አለ። አውፍ ኢብን ማሊክ፡- «ዋሽህ! ሙናፊቅ ነህ። ያልከውን ለመልዕክተኛው እነግራለሁ»

አለውና ሄደ- ያደመጠውን ሊነግራቸው። ቁርአን ቀድሞት አገኘው። ይህን የተናገረው ሰው ከመልዕክተኛው ዘንድ መጣ። ከግመላቸው ላይ ወጥተው ጉዞ ጀምረዋል። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! የመንገድ መቁረጫ ወሬ ነው፤ እየቀለድንና እየተጫወትን ነበር» አላቸው። የመልዕክተኛው ግመል አንገት የታሰረበትን ገመድ ይዞ፣ እግሩ ከመንገድ ላይ ድንጋዮች ጋር እየተላተመ በሩጫ ሲከተላቸው ይታየኛል።

«እየተጫወትንና እየተቀላለድን ነበር» ሲላቸው በድጋሜ፣ «በአላህ፣ በአንቀጾቹና በመልዕክተኛው ትቀልዳላችሁን? ምክንያታችሁን አትደርድሩ። ከእምነታችሁ በኋላ ክፍችኋል» አሉት። ዞረው አልተመለከቱትም። ሌላ ያሉት ነገርም አልነበረም።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው። በእንዲህ ዓይነቶቹ ጉዳዮች የቀለደ ካፊር ነው።
2. የአንቀፁ ትክክለኛ ትርጓሜ ይኸው ነው፤ ድርጊቱን የፈፀመው ሰው ማንም ይሁን ማን።
3. ገንቢ አስተያየት (ነሲሐ) አፍራሽ ከሆነ ትችትና ሐሜት ይለያል።
4. አላህ የሚወደው ይቅር ባይነት በአላህ ጠላቶች ላይ መኖር ካለበት ጥላቻ ተለይቶ ሊታወቅ ይገባል።
5. የተጠቀሱት ምክንያቶች ተቀባይነት የላቸውም። ውድቅ ሊደረጉ የሚገባቸው ሰበቦች አሉ።

ምዕራፍ ስርዓ ዘጠኝ

«ይህን ገንዘብ ያገኘሁት በጉልበቴና በእውቀቴ ነው»

ማለት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلَيْنَ أَذْقَنَهُ رَحْمَةً مِّنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتَهُ لِيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَيْنَ رُجِعْتُ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُمُ الْحُسْنَىٰ فَلَنُنْتِزِعَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَاَلَّذِي يَقْتَهُم مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾

«ካገኘኸውም መከራ በኋላ ከኛ የሆነን እዝነት ብናቀምሰው ይህ (በኔ ለሥራዬ የተገባኝ) ነው። ለዓቲቱም መጭናት ብዬ አላሰብም። ወደ ጌታዬም ብመለስ ለኔ ከርሱ ዘንድ መልካሚቱ ገነት በእርግጥ አለኝኝ፣ ይላል፤ እነዚያንም የካዱትን ሥራዎቻቸውን በእርግጥ እንነግራቸዋለን። ከብርቀውም ሰቃይ በእርግጥ እናቀምሳቸዋለን።» (አል-ሰድዳህ:50)

መጻሕፍ ይህን አንቀጽ ሲያብራሩ:- «መልካም ነገር ያገኘሁት በጥረቴ ነው» ማለት እንደሆነ ተናግረዋል።

ኢብን ግብረ ጊዮም:- «መልካሙ ነገር የተገኘው ከአላህ ሳይሆን ከኔ ነው።» ሲሉ አብራርተውታል።

﴿قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي﴾

«ሀብቱን የተሰጠሁት ከኔ ዘንድ ባለው እውቀት ብቻ ነው» (አል-ቀሰስ: 78)

የሚለውን የቁርአን አንቀጽ አስመልክቶ ቀታዳ ሲናገሩ:- «በእውቀቴ፣ በጥረቴና ልፋቴ» ብለዋል። ሌሎች ምሁራን ደግሞ:- «ከአላህ በሆነ እውቀት። እኔ ለዚያ እውቀት የተገባሁ ነኝ» ብለውታል። ይህ፣ «ባለኝ ክብር የተሰጠሁት ነው» ከሚለው የቀታዳህ ትርጉም መንፈስ ጋር ይጣጣማል።

አቡ ሁረይራ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«إِنَّ ثَلَاثَةً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَبْرَصَ وَأَقْرَعَ وَأَعْمَى فَأَرَادَ اللَّهُ أَنْ

يَبْتَلِيهِمْ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكَ فَأَتَى الْأَبْرَصَ فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ
إِلَيْكَ؟ قَالَ لَوْ نُنَّ حَسَنٌ وَجِلْدٌ حَسَنٌ وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِي قَدْ
قَدَّرْتَنِي النَّاسُ بِهِ قَالَ فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ قَدْرُهُ فَأُعْطِيَ لَوْنًا حَسَنًا
وَجِلْدًا حَسَنًا. قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ الْإِبِلُ أَوْ
الْبَقَرُ شَكَ إِسْحَاقَ. فَأُعْطِيَ نَاقَةً عُشْرَاءَ، وَقَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ
فِيهَا. قَالَ فَأَتَى الْأَقْرَعَ فَقَالَ: فَأَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ، قَالَ:
شَعْرٌ حَسَنٌ وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِي قَدْ قَدَّرْتَنِي النَّاسُ بِهِ فَمَسَحَهُ
فَذَهَبَ عَنْهُ وَأُعْطِيَ شَعْرًا حَسَنًا. فَقَالَ أَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟
قَالَ الْبَقَرُ أَوْ الْإِبِلُ. فَأُعْطِيَ بَقْرَةً حَامِلًا قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِيهَا.
فَأَتَى الْأَعْمَى فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: أَنْ يَرُدَّ اللَّهُ إِلَيَّ
بَصَرِي فَأُبْصِرُ بِهِ النَّاسَ فَمَسَحَهُ فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيْهِ بَصَرَهُ. قَالَ أَيُّ
الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ الْغَنَمُ. فَأُعْطِيَ شَاةً وَالِدَاءَ. فَانْتَجَعَ هَذَانِ
وَوُلِدَ هَذَا فَكَانَ لِهَذَا وَاِدٍ مِنَ الْإِبِلِ وَلِهَذَا وَاِدٍ مِنَ الْبَقَرِ وَلِهَذَا
وَاِدٍ مِنَ الْغَنَمِ. قَالَ: ثُمَّ إِنَّهُ أَتَى الْأَبْرَصَ فِي صُورِهِ وَهَيْئَتِهِ
فَقَالَ: رَجُلٌ مَسْكِينٌ قَدْ انْقَطَعَتْ بِي الْجِبَالُ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَغَ
لِي الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ. أَسَأَلُكَ بِالَّذِي أَعْطَاكَ اللَّوْنَ الْحَسَنَ
وَالْجِلْدَ الْحَسَنَ وَالْمَالَ بَعِيرًا أَتَبْلُغُ بِهِ فِي سَفَرِي. فَقَالَ الْحُقُوفُ
كَثِيرَةٌ. فَقَالَ كَأَنِّي أَعْرِفُكَ أَلَمْ تَكُنْ أَبْرَصَ يَقْدِرُكَ النَّاسُ، فَقِيرًا
فَأَعْطَاكَ اللَّهُ عَزًّا وَجَلًّا الْمَالِ؟ فَقَالَ: إِنَّمَا وَرِثْتُ هَذَا الْمَالَ كَابِرًا
عَنْ كَابِرٍ. فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَصَيِّرْكَ اللَّهُ إِلَى مَا كُنْتَ. وَأَتَى
الْأَقْرَعَ فِي صُورَتِهِ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِهَذَا. وَرَدَّ عَلَيْهِ مَا رَدَّ

عليه هذا. فقال: إن كنت كاذباً فصيرك الله إلى ما كنت. قال: وأتى الأعمى في صورته فقال: رجل مسكين وابن سبيل، قد انقطعت بي الجبال في سفري فلا بلاغ لي اليوم إلا بالله ثم بك أسألك بالذي ردّ عليك بصرك شاة أتبلغ بها في سفري. فقال: قد كنت أعمى فردّ الله إليّ بصري. فخذ ما شئت ودع ما شئت. فوالله لا أجهدك اليوم بشيء أخذته الله. فقال: أمسك مالك فإتما أبتليتم فقد رضي الله عنك وسخط على صاحبك».

«ከበኒ እስራኤሎች መካከል ሦስት ሰዎች- አንደኛው ለምፃም፣ ሌላኛው በራ፣ ሦስተኛው ደግሞ እውር አላህ ሊፈትናቸው ፈለገ። መላኢካ ላከባቸው። ለምፅ ያለበትን ሰው መጣና፡- «በጣም የምትወደው ነገር ምንድን ነው?» ሲል ጠየቀው። «መልካም መልክና መልካም ቆዳ። ሰዎች እኔን እንዲጠየቁኝ ምክንያት የሆነው በሽታዬም እንዲወገድልኝ» ሲል መለሰ። አበሰው- መላኢካው። አስፀያፊው ሁኔታም ተወገደለት። መልካም መልክ ተሰጠ። «ከገንዘብ የትኛው ነው ካንተ ዘንድ ይበልጥ ተወዳጅ» በማለት ጠየቀው። «ግመል ወይም ላም» መለሰለት። እርጉዝ ግመል ተሰጠው። «አላህ ይባርክልህ» ሲልም መረቀው። ወደ በራው ሰውዬ በመሄድም፡- «እጅግ የምትወደው ነገር ምንድን ነው?» አለው። «መልካም ፀጉር፣ ሰዎች እንዲፀየቁኝ ምክንያት የሆነው በራዬም እንዲወገድ» አለ። አበሰው። በራው ተወገደለት። ማራኪ ፀጉርም ተሰጠው። «ከገንዘብ የትኛው ነው ካንተ ዘንድ ይበልጥ ተወዳጅ» ሲል ጠየቀው። «ላም» አለ። ያረገዘች ላም ተሰጠው። «አላህ ይባርክልህ» አለው። ከእውሩም ዘንድ በመምጣት፡- «ይበልጥ የምትወደው ነገር ምንድን ነው?» ሲል ጠየቀው። «አላህ የዓይኔን ብርሃን መልሶልኝ ሰዎችን መመልከት መቻል» በማለት መለሰለት። አበሰው። አላህ የዓይኑን ብርሃን መለሰለት። «ከገንዘብ የትኛውን ነው ይበልጥ የምትወደው?» ሲልም ጠየቀው። «ፍየል» አለ። ወላድ የሆነች ፍየል ተሰጠው። ሁሉም ተራብቡ፣ ተበራከቱ። አንደኛው አንድ ሽለቆ ግመል፣ ሌላኛው አንድ ሽለቆ ከብት፣ ሦስተኛው ደግሞ የአንድ ሽለቆ ፍየል ባለሀብቶች ሆኑ። በሌላ ወቅት መላኢካው ድሮ

በነበረው መልክና አኳኋን ሆኖ ለምፃም ወደነበረው ሰው መጣና፡- «ችግር የደረሰብኝ መንገደኛ ነኝ። አላህና አንተ ከምትለግሱኝ ችሮታ በስተቀር ጉዞዬን ለመቀጠል የሚያስችለኝ ስንቅ የለኝም። ለመዳረሻዬ የሚሆነኝ ስንቅ ታቀብለኝ ዘንድ መልካም መልክ፣ መልካም ቆዳና ይህን ሁሉ ግመል በለገሰህ አምላክ ስም እማፀንሃለሁ» አለው። «አያሌ ጉዳዮች አሉብኝ፤ ልረዳህ አልችልም» አለው። «የማውቅህ ይመስለኛል። ሰዎች የሚፀየፉህ ለምፃምና ድሃ አልነበርክም? አላህ ጥሩ መልክና ቆዳ እንዲሁም ሀብት ለገሰህ» አለው። «ከአያት ቅድመ አያቶቼ የወረሰኩት ነው» አለ። «ሐሰት ከተናገርክ (አላህ) ድሮ ወደ ነበርክበት ሁኔታ ይመልስህ» አለው። መላጣ ወደነበረው ሰው በጥንቱ መልክና አኳኋን ሆኖ በመምጣትም ለዚያኛው ያለውን አለው። ይህኛውም ያኛው የሰጠውን ዓይነት ምላሽ መለሰለት። «ሐሰት ከተናገርክ ድሮ ወደ ነበርክበት ሁኔታ አላህ ይመልስህ» አለው። በጥንቱ መልክና አኳኋን ሆኖ እውር ከነበረው ሰው ዘንድ መጣና «በጉዞ ላይ እያለሁ ስንቅ የተቋረጠብኝና ችግር የደረሰብኝ መንገደኛ ነኝ። ከአንተና ከአላህ ከማገኘው ችሮታ ውጭ ለመዳረሻዬ የሚሆን ስንቅ የለኝም። ለመዳረሻዬ የሚሆነኝ እንዲት ፍየል ትሰጠኝ ዘንድ የዓይንህን ብርሃን በመለሰለህ አምላክ (ስም) እማፀንሃለሁ» አለው። «እውር ነበርኩ፤ አላህ ዓይኔን መለሰልኝ። ያሻህን ውሰድ። በአላህ ይሁንብኝ! ልዑልና ኃያል ለሆነው አላህ ስል ዛሬ የምትሰጠውን ነገር መልስ ብዬ አላስቸግርህም» አለው። «ገንዘብህን ያዝ። እናንተን ለመፈተን ነው የመጣሁት። አላህ በአንተ ረክቶ በሁለቱ ወዳጆቻህ ተቆጥቷል» አለ ።» (ቡኻሪና ሙሰሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ሰጅዳህ 50» ትርጉም።
2. «ይህ ሰኔ (በሥራዬ የተገባኝ) ነው» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም።
4. ከላይ የተጠቀሰው ታሪክ እጅግ የሚያስገርምና የሚያስደንቅ አስተምህሮትን ይዟል።

ምዕራፍ 4ምሳ

ከሰባህ ውጭ ያሉ ሃይሳትን ማምሰክን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ስሞች የተወገዙ ናቸው

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ فَلَمَّا آتَاهُمَا صَاحِبًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾

«መልካምን ልጅ በሰጣቸው ጊዜ በሰጣቸው ልጅ ስም ለርሱ ተጋሪዎችን አደረጉለት። አላህም ከሚያጋሩት ሁሉ ጎብኙ።» (አል-አዕራፍ:90)

ኢብን ሐቲም እንደሚሉት:- «ዓብዱል መጐሊብ የሚለው ስም ሲቀር ዓብዱ ዓምር፣ ዓብዱ ካዕባህ እና መሰል ከአላህ ውጭ ላሉ ጋይላት ባሪያ (ዓብድ) መሆንን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ስሞች ውጉዝ እንደሆኑ አጠቃላይ የዑለሞች ስምምነት አለ።»
ኢብን ዓባስ ካላይ የተጠቀሰውን የቁርአን አንቀፅ ሲያብራሩ እንዲህ ብለዋል:-

لَمَّا تَعَشَّاهَا آدَمُ حَمَلَتْ فَاتَاهَا إِبْلِيسُ فَقَالَ: إِنِّي صَاحِبُكُمْ
الَّذِي أَخْرَجْتُكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ لِتَطِيعَنِي أَوْ لِأَجْعَلَنَّ لَهُ قَرْنِي إِبِلٍ
فَيَخْرُجُ مِنْ بَطْنِكَ فَيَشْقُهُ وَلَا فَعْلَنَّ وَلَا فَعْلَنَّ يُخَوِّفُهُمَا سَمِيَاءُ عَبْدَ
الْحَارِثِ فَأَيُّمَا أَنْ يُطِيعَاهُ فَخَرَجَ مَيْتًا. ثُمَّ حَمَلَتْ فَاتَاهُمَا فَقَالَ
مِثْلَ قَوْلِهِ فَأَيُّمَا أَنْ يُطِيعَاهُ فَخَرَجَ مَيْتًا. ثُمَّ حَمَلَتْ فَاتَاهُمَا فَذَكَرَ
لَهُمَا فَأَذْرَكُهُمَا حُبَّ الْوَالِدِ فَسَمِيَاءُ عَبْدَ الْحَارِثِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ:
﴿ جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا ﴾ .

አደም ከእርሷ (ከሃዋ) ጋር ግንኙነት ፈፀመ። አረገዘች። ሽይጣን ቀረባቸውና:- «ከጀነት ለመባረር ምክንያት የሆንኳችሁ እኔ ነኝ። የማዛችሁን ትፈፀማላችሁ። ልጃችሁን ዓብዱል ሐሪስ በሚል ስያሜ ጥሩት። ካለበለዚያ ሁለት ባለ ቅርንጫፍ ቀንዶች እንዲኖሩት አደረጋለሁ። ሲወለድ ሆድሽን እየተረተረ ይወጣል። ከዚህ ሌላም ይህን ይህን እፈፀማለሁ።» አላቸው። ስልተቀበሉትም። ልጃቸው ሞቶ ተወለደ። ለሁለተኛ ጊዜ

አረገዘች። ሽይጧን በድጋሜ መጣ። በፊት ያለውን ደገመላቸው። ሊቀበሉት ፈቃደኛ አልሆነም። ልጃቸው ሞቶ ተወለደ። ለሦስተኛ ጊዜ አረገዘች። ሽይጧን ቀረባቸው። ከልጅ ፍቅር የተነሳ ሐሳቡን፣ በመቀበል «ዓብዱል ሐሪሥ» አሉት- ልጃቸውን።

«መልካምን ልጅ በሰጣቸው ጊዜ በሰጣቸው ልጅ ስም ለርሱ ተጋሪዎችን አደረጉ» የሚለው ቁርአናዊ ቃል የሚያመለክተው ይህንን ክስተት ነው። (ኢብን ሐቲም ዘገበውታል)

ኢብን ሐቲም ሶሒሕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት ቀታዳ፡- «ተጋሪዎችን አደረጉለት፣ የሚለው ቃል የሚያመለክተው መታዘዝን እንጂ ማምለክን አይደለም» ብለዋል።

ኢብን ሐቲም እንደዘገቡት ሙጃሂድ፡-

﴿لَيْنَا تَيْنَا صَلِيحًا﴾

«መልካምን ልጅ በሰጠናቸው ጊዜ»

የሚለውን ቁርአናዊ ቃል አስመልክተው ሲናገሩ፡- «ልጃችን ምን አልባትም ሰው ላይሆን ይችላል የሚል ስጋት አደረባቸው።» ብለዋል። ሐሰንን፣ ሰዒድንና ሌሎችንም በመጥቀስ ተመሳሳይ መንፈስ ያለው ዘገባ አስፍረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት ባርነትን የሚገልፁ ስሞች ሁሉ የተወገዙ ናቸው።
2. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 190» ትርጉም።
3. ይህ ሽርክ በስያሜ ብቻ የመጣ ነው። ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት እውነተኛ ባርነት ታስቦ አይደለም።
4. መልካም ልጆችን ከአላህ መለገስ «ሹክር» የሚያስፈልገው ፀጋ ነው።
5. ሰለፎች በመታዘዝ (ጧዐ) የሚመጣን ሽርክ ከአምልኮ (ዒባዳ) ሽርክ ለይተው ተመልክተውታል።

ምዕራፍ ሃምሳ ስንድ

ስላህ መልካም ስሞችና ባህርያት ስሉት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ﴾

«ለአላህ መልካም ስሞች አሉት፤ (ስትፀልዩ)፤ በርጋም ጥሩት፤ እነዚያንም ስሞቹን የሚያጣምሙትን ተውዋቸው።»
(አል-አዕራፍ:180)

ኢብን አሊ. ሐቲም እንዳስተላለፉት ኢብን ዓብባስ :-
«የሚያጣምሙትን» የሚለውን ቁርአናዊ ቃል «የሚያጋሩትን» ሲሉ ተርጉመውታል። አልላት እና ዑዝዛ የሚሉት የጣኦታት ስሞች የቃል መሠረት «አላህ» እና «ዓዚዝ» የሚሉት የአላህ ስሞች እንደሆኑም ተናግረዋል።

አዕመሽ ደግሞ:- «ስሞቹን የሚያጣምሙ» የሚለውን ሐረግ:- «ከነርሱ ያልሆነውን የሚጨምሩ» ሲሉ እንደተረጎሙት ተመልክቷል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለአላህ መልካም ስሞችን ማዕደቅ።
2. የአላህ ስሞች መልካም መሆናቸው።
3. በአላህ መልካም ስሞች ዱዓ እንድናደርግ ታዘናል።
4. የአላህን ስሞች የሚያጣምሙ መሐይማንን ችላ ማለት ተገቢ ነው።
5. የ«ኢልሃድ» (ማጣመም) ትርጉም።
6. የአላህን ስሞች ያጣመመ በጥብቅ ተወግዟል።

ምዕራፍ ሃምሳ ሁለት
ስለሳላ ሰላምታ ማቅረብ የተከሰከሰ ነው

ሶሊክ አል ቡኻሪ እንደዘገቡት ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«إِذَا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصَّلَاةِ قُلْنَا السَّلَامُ عَلَى اللَّهِ مِنْ عِبَادِهِ
 السَّلَامُ عَلَى فُلَانٍ وَفُلَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَقُولُوا السَّلَامُ عَلَى
 اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلَامُ».

ከነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር በምንሰግድበት ወቅት «ለአላህ ከባርቹ ሰላምታ፤ ለእገሌ ከእገሌ ሰላምታ» እንል ነበር። «በአላህ ላይ ሰላምታ ይስፈን፤ አትበሉ። አላህ ራሱ ሰላም ነው» አሉን- መልዕክተኛው።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሰላም ትርጓሜ።
2. ሰላም ሰላምታ ነው።
3. ለአላህ ተገቢው አይደለም።
4. ምክንያቱ ተገልጿል።
5. አግባብነት ያለውንና የሌለውን ድርጊት ያውቁ ዘንድ መ-ሰሊሞችን ማስተማር እንደሚገባ።

ምዕራፍ 4ምሳ ሦስት
«ሰላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትን ሰግሰኝ»
ማሰት የተከሰከሰ ስሰመሆኑ

ሶሊሕ አል-ቡኻሪ አቡ ሁረይራን በመጥቀስ እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ. لِيَعِزَمِ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا مُكْرَةَ لَهُ».

«ከእናንተ አንዳችሁ አላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትህን ለግሰኝ! ከፈለግክ እዘንልኝ አይበል። ጥያቄውን በእርግጠኝነት ያቅርብ። አላህን የሚያስገድደው ኃይል የለም!» ብለዋል። ሙስሊም ደግሞ:-

«وَلِيَعِزَمِ الرَّغْبَةَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَتَعَاطَمُهُ شَيْءٌ أُعْطِيَ».

«ከፍተኛ ጉጉት ይነረው። አላህ ምንም ነገር መስጠት አይቻልም።»
 የሚል ዘግበዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በዱዓ ወቅት መጠራጠር የተከለከለ ነው።
2. ምክንያቱ ተብራርቷል።
3. «ጥያቄውን በእርግጠኝነት ያቅርብ» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል።
4. በዱዓ ወቅት ከፍተኛ ጉጉት ያስፈልጋል።
5. የዚህም ምክንያት ተወስኗል።

ምዕራፍ ሃምሳ ስራተ
«ዮኔ ስገሲጋዩ» ወደም «ባሪያዬ» ማለት
የተከለከለ ስለመሆኑ

ቡኻሪ አቡሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ أَطَعِمَ رَبِّيَّ وَضِيءَ رَبِّيَّ. وَلَيَقُلْ سَيِّدِي
 وَمَوْلَايَ، وَلَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: عَبْدِي وَأُمَّتِي وَلَيَقُلْ: فَتَايَ وَفَتَايَ
 وَغَلَامِي.»

«ከናንተ አንዳችሁ ለአገልጋዩ :- ለጌታህ ምግብ አቅርብ፤ ለጌታህ መብራት አቅርብ፤ አገልጋዩ፤ ባሪያዬ፤ አይበል። አገልጋዩ፤ አለቃዬም (ሰይዲ)፤ አስተዳዳሪዬ (መውላዬ) ይበል። አለቃው ደግሞ አገልጋዮቹን፤ አንተ ወጣት ልጅ፤ ቆንጅት፤ በማለት ይጥራ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አገልጋዩ፣ ባሪያዬ ማለት የተከለከለ ነው።
2. አንድ አገልጋይ አለቃውን «ጌታዬ» በማለት መጥራቱ የተከለከለ ነው። አለቃውም «ለጌታህ ምግብ አቅርብ» ማለቱ ተወግዷል።
3. አለቃው አገልጋዮቹን «ወጣት፣ ቆንጅት» በማለት እንዲጠራ ታዟል።
4. አገልጋዩ አለቃውን ማለት የሚገባው «አለቃዬ፣ አስተዳዳሪዬ» እንደሆነ ትምህርት ተሰጥቷል።
5. ማስተላለፍ የተፈለገው መልዕክት ግልፅ ነው። የተውሂድ ጉዳይ ከፍተኛ ትኩረት ሊሰጠው ይገባል። በቃላት ደረጃ እንኳ ቢሆን።

ምዕራፍ ሃምሳ ስምስት
በአሳህ ስም የጠየቀ ተቀባይነት ሲያገኝ
እንደሚገባው

ኢብን ሀ-መር እንዳስተላለፉት የአሳህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«مَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ فَاغْطَوْهُ، وَمَنْ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ فَأَعِيدُوهُ، وَمَنْ دَعَاكُمْ فَأَجِيبُوهُ وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ. فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تُكَافِئُونَهُ فَادْعُوا لَهُ حَتَّى تَرَوْا أَلَكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ.»

«በአሳህ ስም የጠየቀን ስጡት፤ በአሳህ ስም ጥበቃ ለከጀለ ጥበቃችሁን አትንፈጉት። ጥሪ ላቀረባችሁም ጥሪውን ተቀበሉ። መልካም ውለታ ለዋለላችሁ ውለታውን መልሱ። ውለታውን የምትመለሱበት መንገድ ብታጡ እንኳ ዱዳ አድርጉለት፤ ዱዳችሁ ውለታውን የሚመጥን መሆኑ እስኪሰማችሁ ድረስ።» (አቡ ዳውድና ነሳኢ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአሳህ ስም ጥበቃን ለከጀለ ጥበቃን አለመንፈግ።
2. በአሳህ ስም ለጠየቀ መስጠት።
3. የሰዎችን ግብዣ (ጥሪ) መቀበል።
4. መልካም ለዋለ ሰው ውለታውን መመለስ።
5. ውለታን ለመመለስ አቅሙ ለሌለው ሰው ዱዳ ራሱ ውለታን መክፈል ነው።
6. «ዱዳችሁ ውለታውን መመጠኑ እስኪሰማችሁ ድረስ» የሚለው ሀረግ ልዩ ትኩረት ያሻል።

ምዕራፍ ሃምሳ ስድስት
በአላህ ፊት (ክብር) የሚጠየቀው
ጅነት ብቻ ስሰመሆኑ

ጃቢር (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«لَا يُسْأَلُ بِوَجْهِ اللَّهِ إِلَّا الْجَنَّةُ» .

«በአላህ ፊት (ወጅህ) ከጅነት ውጭ ሌላ ነገር አይጠየቅም፡፡» (አቡ ዳዊድ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ ክብር (ወጅህ) መጠየቅ የሚገባው ነገር እጅግ የላቀ ሊሆን ይገባል፡፡
2. «ፊት» ከአላህ ባህሪያት አንዱ ነው፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ሰባት ቁጥት

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَقُولُونَ لَوْ كَانُوا مِنَّا لَأَمَرْنَا مِثْقَالِ ذَرَّةٍ مَّا فَتَنَّا هَهُنَا﴾

«ከነገሩ ለኛ አንዳች በነበረን ኖሮ እዚህ ባልተገደልን ነበር ብለው ይላሉ።» (አል-ዒምራን :154)

﴿الَّذِينَ قَالُوا لَا إِخْرَجْنَاهُمْ وَقَعَدُوا لَنُؤَاغِبُنَّهُمْ مَا قِيلُوا﴾

«እነዚያ ከትግል የቀሩ ሲሆኑ ለወንድሞቻቸው በታዘዙን ኖሮ ባልተገደሉ ነበር ያሉ ናቸው።» (አል-ዒምራን :168)

ቡኻሪ እንዳሰፈሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሰወ) ተከታዩን መናገራቸውን አቡ ሁረይራ (ረዕ) አስተላልፏል፡-

«اٰخْرِصْ عَلٰى مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتَعِزْ بِاللّٰهِ وَلَا تَعْجِزْ اِنَّ اَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ اَنِّيْ فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا لَكَانَ كَذَا وَكَذَا وَلٰكِنْ

قُلْ: قَدَّرَ اللّٰهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَاِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلِ الشَّيْطَانِ».

«የሚጠቅምህን ነገር በትጋት ከጅል፤ የአላህን እገዛ ጠይቅ፤ አትሰነፍ፤ አንዳች ነገር ሲያገኝህ፤ ይህን ፈፅሜ ቢሆን ኖሮ ይህ በሆነ ነበር ብለው ይያልክ አትቆጭ። ይልቁንም አላህ የወሰነው ሆኗል። የከጀለው ተፈፅሟል፤ በል ። ቁጭት የሸይጧንን ተግባር ከፋች ናትና።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አል ሲምራን ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሱት ሁለት አንቀጾች ትርጉም፡፡
2. ቁጭት በጥብቅ የተወገዘ ነው፡፡
3. ምክንያቱም ተጠቅሷል፡፡ ለሸይጧን ተግባር በር ከፋች ነው፡፡
4. መልዕክተኛው ችግር በደረሰብን ወቅት ምን ማለት እንደሚገባን አስትምረውናል፡፡
5. ጠቃሚን ነገር በትጋት መፈለግና ለዚህም የአላህን እርዳታ መጠየቅ ተገቢ ነው፡፡
6. የዚህ ተቃራኒ የሆነው ባህሪ (ሰንፍና) ተወግዷል፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ስምንት **ንፋስን መሳደብ ስለ መከሰከቡ**

አብይ ኢብን ካዕብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«**لَا تَسُبُّوا الرِّيحَ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مَا تَكْرَهُونَ فَقُولُوا: اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ الرِّيحِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَخَيْرِ مَا أَمَرَتْ بِهِ. وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أَمَرَتْ بِهِ.**»

«ንፋስን አትሳደቡ፤ የምትጠሉት ነገር ሲገጥማችሁ:- አላህ ሆይ! ከዚህ ንፋስ፣ ካመጣውና ከታዘዘበት መልካም ነገር እንጠይቅሁለን። ከንፋሱ፣ ከሚያመጣውና ከታዘዘበት መጥፎ ነገር ትጠብቀን ዘንድ እንማፀንሃለን ብሉ።» (ቴርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ንፋስን መሳደብ ውግዝ መሆኑ።
2. አንድ ሰው የሚጠላው ነገር ሲገጥመው ማለት የሚገባው ትክክለኛ ነገር።
3. ንፋስ በመለኮታዊ ትዕዛዝ (መመሪያ) ሥር መሆኑ።
4. በመልካምም፣ በመጥፎም ሊታዘዝ እንደሚችል።

ምዕራፍ ሃምሳ ዘጠኝ ስባህን በክፋ መጠርጠር ስለመከሰከሱ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ يَطَّوُّتُ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةَ يَقُولُونَ هَل لَنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنَّ
 الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا يَبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ
 شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى
 مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
 بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴾

«ከዚያም ከጭንቅ በኋላ ፀጥታን፣ ከእናንተ ከፊሎቸን የሚሸፍንን እንቅልፍ፣ በእናንተ ላይ አወረደ፣ ከፊሎቸን ነፍሶቻቸው በእርግጥ አሳሰቧቸው። እውነት ያልሆነን የመሐይምነት መጠራጠር በአላህ ላይ ይጠራጠራሉ። ከነገሩ ለኛ ምንም የለንም ይላሉ። ነገሩ ሁሉ ለአላህ ነው በላቸው። ለእናንተ የማይገለጹትን በነፍሶቻቸው ውስጥ ይደብቃሉ፣ ከነገሩ ለኛ አንዳች በነበረን ኖሮ፣ እዚህ ባልተገደልን ነበር፣ ይላሉ። በቤታችሁ ውስጥ በሾፍችሁም ኖሮ እነዚያ በነርሱ ላይ መገደል የተጻፈባቸው ወደ መውደቂያቸው በወጡ ነበር በላቸው፣ አላህ(ፍርዱን ሲፈጽምና) በደረቶቻችሁም ውስጥ ያለውን ሲፈትን በልቦቻችሁም ውስጥ ያለውን ነገር ሲገልጽ (ይህን ስራ)፣ አላህም በደረቶች ውስጥ ያለን ሁሉ አዋቂ ነው» (አል-ዒምራን :154)

﴿ الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ ﴾

«በአላህ ከፉ ጥርጣሬን ተጠራጣሪዎቹን በነሱ ላይ ከፉ ከባቢ አሰባቸው።» (አል-ፈትሕ :6)

ኢብንል ቀይም የመጀመሪያውን እንቀፅ ሲያብራሩ እንዲህ ብለዋል፡-

«ይህ ከአንቀፁ ላይ የተጠቀሰው መጠራጠር፣ አላህ መልዕክተኛውን አይረዳም፣ ተልዕኳቸው ይከስማል የሚል ዓይነት

ጥርጣሬ እንደነበር ተነግሯል። መልዕክተኛው የገጠማቸው ችግርና መከራ በአላህ እቅድና ኘላን፣ እንዲሁም በጥበቡ የተከሰተ አይደለም የሚል ነበርም ተብሏል። የአላህን ጥበብ፣ እቅድና ኘላን (ቀደር) መካድ። የመልዕክተኛው ዲን ከሌሎች ዲኖች ሁሉ የበላይ ይሆናል። የሚለውን መለኮታዊ ቃል ኪዳን አለመቀበል እንደሆነም ተገልጿል። በአል ፈትህ ምዕራፍ ላይ የተገለፀውና ሙናፊቆችና ሙሽሪኮች እንደፈፀሙት የተወሳው መጥፎ ጥርጣሬ ይኸው ነው። መጥፎ የተባለበት ምክንያት ለአላህ የማይገባው በመሆኑ ነው። ጥበቡን ያኮሰሳል። የቃል ኪዳኑን እውነተኛነት ያረክሳል።

«ባጢል በሐቅ ላይ ዘለዓለማዊ የበላይነትን ይጎናፀፋል የሚል እምነት፤ በዚህ ፍጥረተ ዓለም ውስጥ የሚከሰቱ ክስተቶች በአላህ እቅድና ኘላን መፈፀማቸውን መካድ፤ እቅድና ኘላኑ ከፍተኛ ጥበብ ያዘለ መሆኑን አለመቀበልና ክስተቶቹ የሚፈፀሙት ያለ ጥበብ ነው፤ የሚል እምነት የነዚያ የካዱት ሰዎች ጥርጣሬ ነው። ከፍተኛ የእሳት ቅጣት ይጠብቃቸዋል።

«አብዛኛዎቹ ሰዎች ከግላዊ ህይወታቸው ጋር በተያያዘና አላህ በሌሎች ላይ እንዲከሰት በሚፈቅደው ሁኔታ መጥፎ ጥርጣሬ አላቸው። አላህን፣ ስሞቹንና ባህሪያቱን በጥልቅ የተረዳ፣ በመለኮታዊ ጥበብ ያመነ ካልሆነ ማንም ውሳኔዎቹን በፀጋ መቀበል፣ በእርካታ ማስተናገድ ይከብደዋል። ብልሆች ይህንን ጥበብ የላቀ ትኩረይ ይቸሩታል። በአላህ ላይ ላደረገቸው ክፉ ጥርጣሬ ሁሌም ተውበት ያደርጋሉ። ምህረቱን ይለምናሉ።

«የሰዎችን ሁኔታ ረጋ ብለህ ብታስተውል፣ በጥልቅ ብትመረምር በአላህ እቅድና ኘላን ሲማረሩ ብዙ ጊዜ ይገጥምሃል። ይህ መሆን ነበረበት፤ ያ መከሰት አልነበረበትም ሲሉ ታደምጣለህ። አንተስ ከእንዲህ ዓይነቱ ግድፈት የፀዳህ ነህ? ራስህን ፈትሽ። የፀዳህ ከሆንክ ዕድለኛ ነህ። ካልሆንክ ግን ለስኬት መብቃትህን እጠራጠራለሁ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ዒምራን 154» ትርጉም
2. የአንቀፅ «አል ፈትህ 6» ትርጉም
3. ከእንዲህ ዓይነት ግድፈት ሊድን የሚችለው የአላህን ማንነት በጥልቅ የተረዳ፣ መልካም ስሞቹንና ባህሪያቱን በትክክል ያወቀ ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስድሳ የአባህን ሰቅዶና ነባን (ቀደር) መካዶ

አ.ብን ዐ.መር እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«والذي نفسُ ابنِ عمرَ بيده لو كان لأحدِهِمْ مِثْلُ أُحُدٍ ذَهَبًا ثُمَّ أَنْفَقَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا قَبِلَهُ اللَّهُ مِنْهُ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ» ثم استدل بقول النبي ﷺ: «الإيمانُ أنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ».

«የአ.ብን ዐ.መር ነፍስ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላላሁ! ከናንተ ለአንዳችሁ የአ.ሁድን ተራራ የሚያክል ወርቅ በኖረውና በአላህ መንግድ በመጸውተው በቀደር እስካላመነ ድረስ አላህ አይቀበለውም።» ለዚህ አባባላቸው:- «አ.ማን በአላህ፣ በመላኢኮች፣ በመጽሐፍት፣ በመልዕክተኞችና በቀጣዩ ዓለም መኖር፣ እንዲሁም በቀደር- መልካምም ይሁን ክፉ- ማመንህ ነው።» በማለት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ያሰሙትን ንግግር በዋቢነት አቀረቡ።

ዐ.ባዳት አ.ብን ሲሉ ለልጃቸው ተከታዩን ምክር መለገሳቸውን መስለው ዘገበዋል:-

«أَنَّهُ قَالَ لَابْنِهِ يَا بُنَيَّ! إِنَّكَ لَنْ تَجِدَ طَعْمَ الْإِيمَانِ حَتَّى تَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَمَا أَخْطَاكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ أَكْتُبْ فَقَالَ رَبِّ! مَاذَا أَكْتُبُ؟ قَالَ: أَكْتُبْ مَقَادِيرَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ. يَا بُنَيَّ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: مَنْ مَاتَ عَلَى غَيْرِ هَذَا فَلَيْسَ مِنِّي».

ልጁ ሆይ! ያገኘህ ነገር ሊስትህ፣ የሳተህ ደግሞ ሊያገኝህ እንደማይችል አስካላመንክ ድረስ የአ.ማንን ለዛ አታጣጥምም። የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ አድምጹለሁ:-

«አላህ በመጀመሪያ የፈጠረው ብዕርን ነው። ጻፍ አለው። ጌታዬ ሆይ! የምፅፈው ምንድን ነው? አለ። እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ ያለውን የእያንዳንዱን ነገር ልኬታ (መቃዳር) ክተብ፣ ሲል

እዘዘው።» ልጄ ሆይ! የአላህ መልዕክተኛ፡- «በዚህ እምነት ሳይፀና የሞተ ሰው ከኔ ውጭ ነው።» ሲሉም አድምጫለሁ።

በሌላ የአህመድ ዘገባ ደግሞ፡-

«أَنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللهُ تَعَالَى الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ أَكْتُبْ فَجَرَى فِي تِلْكَ

السَّاعَةِ بِمَا هُوَ كَاتِبٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ» .

«ልዑል የሆነው አላህ መጀመሪያ የፈጠረው ብፅርን ነው። «ክተብ» ሲል እዘዘው። ከዚያን ዕለት አንስቶ እስከ ዕለተ ቁያማ ድረስ የሚከናወኑ ክስተቶች ያንዱ የተፃፉ ናቸው።»

በኢብን ወሐብ ዘገባ መሠረት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.)፡-

«فَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ أَحْرَقَهُ اللهُ بِالنَّارِ» .

«በቀደር- መልካም ይሁን ክፉ ያላመነ አላህ በእሳት ያቃጥለዋል።» ብለዋል።

በሙስኒድና ሱኒን ላይ እንደተወሰደው ኢብን ደግለምይ ተከታዩን ዘገባ አስተላልፏል፡-

«أَتَيْتُ أَبِيَّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي شَيْءٌ مِنْ الْقَدَرِ فَحَدَّثَنِي بِشَيْءٍ لَعَلَّ اللهُ يُذْهِبُهُ مِنْ قَلْبِي . فَقَالَ لَوْ أَنْفَقْتُ مِثْلَ أَحَدٍ ذَهَبًا مَا قَبِلَهُ اللهُ مِنْكَ حَتَّى تُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ وَتَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَمَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبِكَ وَلَوْ مُتَّ عَلَى غَيْرِ هَذَا لَكُنْتُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَالَ فَأَتَيْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ مَسْعُودٍ وَحَدِيثَهُ بِنِ الْيَمَانِ وَزَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ فَكُلُّهُمُ حَدَّثَنِي بِمِثْلِ ذَلِكَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ» .

ከአብይ ኢብን ካዕብ ዘንድ በመሄድ «ቀደርን አስመልክቶ ልቦናዬ ውስጥ ችግር አለብኝ። አንዳች ነገር ይንገሩኝ። ምን አልባትም አላህ ከልቦናዬ ውስጥ ያለውን ችግር ያስወገድልኝ ይሆናል» አልኳቸው። «የአሁድን ተራራ የሚያክል ወርቅ ብትመፀውት እንኳ በቀደር እስካላመንክ ድረስ ምፅዋትህ ተቀባይነት የለውም። ያገኘህ ነገር ሊስትህ፣ የሳተህ ደግሞ ሊያገኘህ እንደማይችል አምኘህ እስካልተቀበልክ ድረስ። እኔው ራሴ ልቤ በዚህ እምነት ላይ ሳይፀና ብሞት የእሳት ሰው እሆን ነበር።» አሉ።

አብደላህ ኢብን መስዑድ፣ ሁዘይፈት ኢብንል የማን እና ዘይድ ኢብን ሳቢትን አገኘኋቸው። ሁሉም ነብዩን (ሶ.ዐ.ወ) ዋቢ በማድረግ ተመሳሳይ መልዕክት ነገሩኝ። (ሐኪም ሶሒሕ ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውቷል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በቀደር የማመን ግዴታነት።
2. በቀደር የማመን ትክክለኛ ትርጓሜ።
3. በቀደር ያላመነ መልካም ሥራዎቹ ተቀባይነት የላቸውም።
4. አንድ ሰው በቀደር እስካላመነ ድረስ የኢማንን ለዛ አያጣጥምም።
5. አላህ መጀመሪያ ያስገኘው ፍጡር ተወስቷል።
6. ከዚያን ዕለት አንስቶ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ የሚከሰቱ ሁኔታዎች በሙሉ በአላህ እቅድና ኘላን መሠረት የሚፈጸሙ ናቸው።
7. በቀደር የማያምን ሰው ከርሳቸው መንገድ ውጭ መሆኑን ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተናግረዋል።
8. አንዳች የሚያምታታ ነገር ሲፈጠርባቸው ኡለማዎችን በመጠየቅ ለማስወገድ መጣር የሰለፎች ልምድ ነበር።
9. ኡለሞች የሰጡት ምላሽ ረሱል (ሶ.ዐ.ወ) በጉዳዩ ላይ የሰጡት ብይን ብቻ በመሆኑ አጥጋቢ ነበር።

ምዕራፍ ስድሳ ስንድ ሳዓዲያን የሚጠብቃቸው ስስከፊ ቅጣት

አቡ-ሁረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«قال الله تعالى: وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً.»

«አላህ እንዲህ ብሏል:- የኔን ፍጡራን አስመስሎ ለመፍጠር ከሚሞክር የበለጠ ግፊኛ ማንው? (ከቻለ) አቶም፣ የጉመንዘር ቅንጣት ወይም ገብስ ይፍጠር::»

ዓሊሻ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهِيُونَ بِخَلْقِ اللَّهِ»

«የቂያማ ዕለት ከማንም በከፋ ሁኔታ ቅጣት የሚጠብቃቸው ከአላህ ጋር በፈጣሪነት የሚፎካከሩ ናቸው::» ብለዋል::

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ኢብን አባሰ ማስተላለፋቸውን ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበዋል:-

«كُلُّ مُصَوِّرٍ فِي النَّارِ يُجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُورَةٍ صَوَّرَهَا نَفْسٌ يُعَذَّبُ بِهَا فِي جَهَنَّمَ.»

«አያንዳንዱ ሰዓሊ የእሳት ቅጣት ይጠብቀዋል:: በሰራው በአያንዳንዱ ሰዕል ልክ ጀህንም ውስጥ የሚቀጣበት ነፍስ ይበጅለታል::»

ኢብን ዓባድን በመጥቀስ ቡኻሪና ሙስሊም:-

«مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فِي الدُّنْيَا كَلَّفَ أَنْ يَنْفَعُ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِتَانِخٍ.»

«በዚህች አለም ውስጥ አንዲት ሰዕል የሳለ የቂያማ ዕለት ፍህ እንዲያገባበት ይገደዳል፤ አይሳካለትም» መባሉን ዘግበዋል::

አቡ ሂያጅ ተከታዩን ማለታቸውን ሙስሊም ዘግበዋል:-

«أَلَا أُبْعَثُكَ عَلَى مَا بَعَثَنِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَلَّا تَدَعَ صُورَةَ إِلَّا طَمَسْتَهَا، وَلَا قَبْرًا مُشْرِفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ»

አሊ፣ «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዳከናወን ያዘዙኝን ተግባር ልዘዝህን? የምታገኛቸውን ስዕሎች በሙሉ አጥፋ፤ ከፍብሉ የታነፀ ቀብርም ካገኘህ አስተካክል» አሉ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዓሊያን በጥብቅ ተወግዘዋል።
2. የዚህም ምክንያቱ ከአላህ ጋር ሊኖር የሚገባው አደብ መጣሉ እንደሆነ «አላህን ከሚፎካከር የበለጠ ግፊኛ የለም» የሚለው የዘገባው ቃል ያመለክታል።
3. አላህ የሚሻውን የማድረግ ችሎታ እንዳለውና ፍጡራን ግን ቅንጣት እንደማይፈጥሩ «ከቻለ አቶም፣ የእህል ዘር ወይም የገብስ ፍሬ ይፍጠር» በሚለው ነቢያዊ ቃል ተመልክቷል።
4. ሰአሊያን የከፋ ቅጣት ይጠብቃቸዋል።
5. አላህ፣ በሳሏቸው ስዕሎች ልክ ነፍስ በመፍጠር ጀህንም ውስጥ ይቀጣቸዋል።
6. ሩህ እንዲያገቡም ያስገድዳቸዋል።
7. ስዕሎችን ማጥፋትና መሰባሰር እንደሚገባ።

ምዕራፍ ስድሳ ሁለት መሐሳን ማብዛት ስለ መክሰከሱ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَأَحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ﴾

«መሐሳንዎቻችሁን ጠብቁ» (ሐገ- ማሲዳህ :89)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«الْحَلْفُ مَنْقَعَةٌ لِلسُّلْعَةِ مَنْحَقَةٌ لِلْكَسْبِ»

«መሐላ ሸቀጥን ሊያስወድድ ቢችልም በረካን ግን ያብላል፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ሰልማን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: أَشِيمُطُ
زَانٍ، وَعَائِلٌ مُسْتَكْبِرٌ، وَرَجُلٌ جَعَلَ اللَّهُ بِضَاعَتَهُ لَا يَشْتَرِي إِلَّا
بِيَمِينِهِ وَلَا يَبِيعُ إِلَّا بِيَمِينِهِ.»

«አላህ የቂያማ ዕለት ለሦስት ሰዎች ምህረትን አይለግስም፤ አያፀድቃቸውምም፡፡ እጅግ አሳማሚ ቅጣት ይጠብቃቸዋል፡፡ እነሱም የአዛውንት ሴሰኛ፣ ኩራተኛ የቅርብ ዘመድና ሸቀጡን በመሃላ እንጅ የማይሸጥ፣ በመሃላ እንጅ የማይገዛ ነጋዴ ናቸው፡፡» (ጦበራኒ ዘግበውታል)

ኢምራን ኢብን ሁሰይን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«خَيْرَ أُمَّتِي قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ
فَلَا أَدْرِي أَذْكَرَ بَعْدَ قَرْنِهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا؟ ثُمَّ إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا
يَشْهَدُونَ وَلَا يَسْتَشْهَدُونَ وَلَا يَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ وَيَنْذُرُونَ وَلَا
يُؤْفُونَ وَيُظْهَرُ فِيهِمُ السَّمَنُ»

«ከተከታዮቼ በላጩ እኔ የምገኝበት ትውልድ ነው፡፡ ከዚያም የሚቀጥለው፣ ከዚያም የሚቀጥለው፣ (ከርሳቸው ትውልድ በኋላ ሁለት ትውልዶችን ብቻ ያውሱ ወይም ሦስትኛ

ይጨምሩ አላስታውስም።) በመቀጠልም ሳይጠየቁ ምስክርነት የሚሰጡ፣ ፈፅሎ ሊታመኑ የማይችሉ፣ የሚሳሉ ግን ስለታቸውን የማይሞሉና ሰውነታቸው የገዘፈ ትውልዶች ከናንተ በኋላ ይመጣሉ።» (ቡኻሪ)

ኢብን መስዑድ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ».

«ከትውልድ ሁሉ በላጩ እኔ የምገኝበት ትውልድ ነው፤ ከዚያም ሚቀጥለው፣ ከዚያም የሚቀጥለው፣ በመቀጠልም ምስክርነታቸው መሰላቸውን፣ መሰላቸው ምስክርነታቸውን የሚቀድም ሰዎች ያሉበት ትውልድ ይመጣል።»

ኢብራሂም እንዲህ ብለዋል፡-

«ሀፃናት አያለን በችኮላ ምስክርነትን ስንሰጥ ወላጆቻችን ይገርፉን ነበር።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. መሰላን መጠበቅ አስፈላጊ መሆኑ ተጠቅሷል።
2. መሰላ የሸቀጥን ዋጋ ከፍ የሚያደርግበት አጋጣሚ እንደሚኖር ተወስኗል።
3. በመሰላ ካልሆነ የማይሸጥና የማይገዛ ነጋዴ በጥብቅ ተወግዟል።
4. ብዙም አስፈላጊ ባልሆነ ድርጊት የከበደ ወንጀል መፈፀም።
5. ሳይጠየቁ መሰላ የሚደረድሩ ሰዎች በጥብቅ ተወግዘዋል።
6. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የመጀመሪያዎቹን ሦስት ወይም አራት ትውልዶች መልካምነት መስክረዋል። ቀጣዮቹ ትውልዶች ምን ዓይነት ሊሆኑ እንደሚችሉም ተንብደዋል።
7. ለምስክርነት ሳይጠሩ የሚመሰክሩ ሰዎች ተወግዘዋል።
8. ሰለፎች በምስክርነትና በመሰላ ሰብስቦ ልጆቻቸውን ይቀጡ እንደነበር ተመልክተዋል።

ምዕራፍ ስድሳ ሦስት
ስለ ስላህና መሰደድተኛው የጥበቃ
ቃስ ኪዳን (ዚመህ)

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلَهُ اللَّهُ عَلَيْكُمْ كَيْلًا إِنْ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾

«ቃል ኪዳንም በገባችሁ ጊዜ በአላህ ቃል ኪዳን መሰሉ፤ መሰሉዎቻችሁንም ካጠናከራችኋቸው በኋላ አታፍርሱ።» (አል-ኦባታ:19)

በረዕይህ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَمَرَ أَمِيرًا عَلَى جَيْشٍ أَوْ سَرِيَّةٍ أَوْ صَاهُ بَتَقْوَى اللَّهِ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا». فَقَالَ اغْزُوا بِاسْمِ اللَّهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ. اغْزُوا وَلَا تَغْلُوا وَلَا تَغْدِرُوا وَلَا تُمَثِّلُوا وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا. وَإِذَا لَقِيتَ عَدُوَّكَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَادْعُهُمْ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ أَوْ خِلَالٍ فَأَيُّهُنَّ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكَفَّ عَنْهُمْ.

ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ فَإِنْ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى التَّحَوُّلِ مِنْ دَارِهِمْ إِلَى دَارِ الْمُهَاجِرِينَ وَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ إِنْ فَعَلُوا ذَلِكَ فَلَهُمْ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُهَاجِرِينَ، فَإِنْ أَبَوْا أَنْ يَتَحَوَّلُوا مِنْهَا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ يَكُونُونَ كَأَعْرَابِ الْمُسْلِمِينَ يَجْرِي عَلَيْهِمْ حُكْمُ اللَّهِ تَعَالَى وَلَا يَكُونُ لَهُمْ فِي الْغَنِيمَةِ وَالْفَيْءِ شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يُجَاهِدُوا مَعَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَاسْأَلْهُمْ الْجِزْيَةَ فَإِنْ هُمْ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكَفَّ عَنْهُمْ فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَاسْتَعِنَ بِاللَّهِ وَقَاتِلْهُمْ، وَإِذَا حَاصَرْتَ

أَهْلَ حِضْنٍ فَأَرَادُوكَ أَنْ تَجْعَلَ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ فَلَا تَجْعَلْ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ وَلَكِنْ اجْعَلْ لَهُمْ ذِمَّتَكَ وَذِمَّةَ أَصْحَابِكَ فَإِنَّكُمْ إِنْ تُخْفِرُوا ذِمَّتَكُمْ وَذِمَّةَ أَصْحَابِكُمْ أَهْوَنُ مِنْ أَنْ تُخْفِرُوا ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ، وَإِذَا حَاصِرَتِ أَهْلَ حِضْنٍ فَأَرَادُوكَ أَنْ تُنَزِّلَهُمْ عَلَى حُكْمِ اللَّهِ فَلَا تُنَزِّلَهُمْ وَلَكِنْ أَنْزِلْهُمْ عَلَى حُكْمِكَ فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي أَنْصِيبَ فِيهِمْ حُكْمَ اللَّهِ أَمْ لَا.

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ለአንድ ጦር አበጋዝ በሚሾሙበት ወቅት አላህን እንዲፈራና በስሩ ያሉ ሙስሊሞችን በመልካም ሁኔታ እንዲይዝ ይመክሩት ነበር። እንዲሁም ይሉት ነበር፡- «በአላህ ስም ዝመቱ፤ በአላህ መንገድ። አላህን የካደን ሁሉ ተዋጉ። የገንዘብ ምርኮዎችን አግባብ ባልሆነ ሁኔታ ለግል ጥቅማችሁ አታውሉ። የገባችሁትን ቃል አታፍርሱ። የሰዎችን አካል የመቆራረጥ አረመኔያዊ ተግባር አትፈፀሙ። ህፃናትን አትግደሉ።

«ሙሽሪክ ጠላትህን በምታገኝበት ወቅት ሦስት ምርጫዎችን አቅርብለት። ከሦስቱ አንዱን ከተቀበለህ ከግድያ ታቀብ። ወደ ኢስላም ጥሪ አቅርብላቸው። ከተቀበሉህ መልካም ሆነ። ያሉበትን አገር ጥለው ወደ መዲና እንዲሰደዱ ጠይቃቸው። ይህን ካደረጉ ሙሐጅሮች ያላቸው መብት እንደሚኖራቸው፣ በነርሱ ላይ የሚፀናው ግዴታ እንደሚፀናባቸው ንገራቸው። ለመሰደድ ፈቃደኛ ካልሆኑ እንደበደዊን ሙስሊሞች ተቆጥረው የአላህ ህግ እንደሚፀናባቸው፣ ከምርኮ ገንዘብ- ከሙስሊሞች ጋር አብረው እስካል ዘመቱ ድረስ- ቅንጣት እንደማይደርሳቸው ግለፅላቸው። አሻፈረን ካሉ ግብር (ጂ.ዲ.ዝያ) ጠይቃቸው። ከተቀበሉህ ተቀበል። ከውጊያውም ታቀብ። አሻፈረን ካሉ በአላህ በመታገዝ ተዋጋቸው። አንድን አካባቢ ከከበብክና ነዋሪዎቹ የአላህንና የመልዕክተኛውን የጥበቃ ቃል ኪዳን (ዚ.መሀ) ከጠየቁህ አትቀበላቸው። የአንተንና የባልደረቦችህን ዚማህ ብቻ ስጣቸው። ቃል ኪዳናችሁን ብታፈርሱ እንኳ በአላህና በመልዕክተኛው ስም የሰጣችሁትን ቃል ከማፍረስ የአንተንና የባልደረቦችህን ማፍረስ ይቀላል። የአላህን ውሳኔ ከጠየቁህ አትቀበል። የራስህን ውሳኔ ብቻ ስጣቸው። አንተ የምትሰጠው ብይን ከአላህ ፍላጎት ጋር መጣጣሙን የምታውቅበት ምንም መንገድ የለም።» (ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህና በመልዕክተኛ «ዚመሀ» እና በሙስሊሞች «ዚመሀ» መካከል ያለው ልዩነት።
2. ከሁለት ጎጂ ሁኔታዎች ቀለል ያለውን መምረጥ።
3. «በአላህ ስም፣ በአላህ መንገድ ዝመቱ» የሚለው ነብያዊ ትዕዛዝ።
4. «በአላህ የካደን ሁሉ ተዋገ» የሚል ትዕዛዝ መስጠታቸው።
5. «በአላህ ታገዝና ተፋለማቸው» በማለት የሰጡት ትዕዛዝ።
6. በአላህ «ሁክም» (ብይን) እና በዑለሞች «ሁክም» መካከል ያለው ልዩነት።
7. ሶሃቦች አስፈላጊ በሆነ ወቅት ብይን ይሰጣሉ። የሚሰጡት ብይን ግን ከአላህ ፍላጎት ጋር ሊጣጣም ወይም ላይጣጣም ይችላል።

ምዕራፍ ስድሳ ስራት ከአሳህ መብት ጋር የተያያዘ መሐሳ

ጁንዳብ ኢብን ዐብደላህ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«قَالَ رَجُلٌ وَاللهِ لَا يَغْفِرُ اللهُ لِفلَانٍ . فَقَالَ اللهُ تَعَالَى مَنْ ذَا الَّذِي

يَتَأَلَّى عَلَيَّ أَنْ لَا أَغْفِرَ لِفلَانٍ؟ إِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ وَأَخْطُتُ عَمَلَكَ» .

«አንድ ሰው፡- በአላህ ይሁንብኝ እገሌን አላህ አይምረውም፤ ሲል ተናገረ። አላህም፡- እገሌን እንደማልምረው በመሐላ ያፀደቀ ማን ነው? ለርሱ ምህረት ለግሼ ያንተን ተግባር ዋጋ ቢስ አድርጌዋለሁ፤ አለ።» (ሙስሊም)

ተናጋሪው አላህን በእጅጉ የሚያመልክ ሰው ነበር።
አቡ ሁረይራ እንዲህ ማለታቸው ተወስኗል፡-

«تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَوْبَقَّتْ دُنْيَاهُ وَآخِرَتَهُ» .

«ዱንያውንም አኼራውንም ያጠፋች ንግግር ተናገረ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ ላይ መማል በጥብቅ የተወገዘ ነው።
2. እሳት ለእያንዳንዳችን እጅግ ቅርብ ናት።
3. ጀነትም እንዲሁ ቅርባችን ናት።
4. የምንናገራትን እያንዳንዱን ንግግር አላህ ይከታተላል፤ ይቆጣጠራል።
5. አንድ ሰው ባልጠበቀው ሁኔታ ምህረትን የሚጎናፀፍበት አጋጣሚ ይከሰታል።

ምዕራፍ ስድሳ ስምስት ሰባህ ወደ ፍጡራኑ ባማላጅነት (ሸፋዐ) ስይላክም

ጁብይር ኢብን ሙጥሂም (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-
 «جاء أغرابي إلى النبي ﷺ فقال يا رسول الله! نهكت الأنفس
 وجاع العيال وهلك الأموال فاستنق لنا ربك فإننا نستشفع
 بالله عليك وبك على الله، فقال النبي ﷺ سبحان الله سبحان
 الله فما زال يُسبِّح حتى عرف ذلك في وجوه أصحابه ثم قال
 وينحك أتدري ما الله! إن شأن الله أعظم من ذلك إنه لا
 يُستشفع بالله على أحد».

አንድ በደዊን ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዘንድ መጣና፡- «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ ! ሰዎች እያለቁ ነው። ቤተሰብ ተርቧል። ንብረቶቻችን ወድመዋል። ዝናብን ይለግሰን ዘንድ አላህን ይማፀኑልን። አላህን ወደርስዎ፣ እርስዎን ደግሞ ወደ አላህ በአማላጅነት ልከናል» አላቸው። «ሱብሐነላህ!» አሉ መልዕክተኛው (ሰ.ዐ.ወ)፣ በመደጋገም ባልደረቦቻቸው ስሜታቸውን እስኪጋሩ ድረስ፡፡ በመቀጠልም ፡- «ወዮልህ! የአላህን ማንነት በትክክል ታውቃለህ? አላህ አንተ ከምታስበው በላይ ነው። አላህ ወደ ማንም በአማላጅነት አይላክም።» አሉት። (አቡዳውድ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አላህን ወደ ማንም በአማላጅነት መላክ በጥብቅ ተወግዟል።
2. የመልዕክተኛው የቁጣ ስሜት ከባልደረቦቻቸው ላይም ተንፀባርቋል።
3. የእርሳቸውን ወደ አላህ በአማላጅነት መላክ አልተቃወሙም።
4. «ሱብሐነላህ» የሚለው ቃል ትርጓሜ።
5. ሙስሊሞች ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ) ዝናብ ያገኙ ዘንድ አላህን እንዲማፀኑላቸው ይጠይቋቸው ነበር።

ምዕራፍ ስድሳ ስድስት

ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ሰተውሂድ ጥብቅና መቅማቸውና የሸርክን መንገዶች ሁሉ መዝጋታቸው

አብደላህ ኢብን ሸኪረህ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-
 «انطَلَقْتُ فِي وَفْدِ بَنِي عَامِرٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْنَا أَنْتَ سَيِّدُنَا فَقَالَ السَّيِّدُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، قُلْنَا وَأَفْضَلُنَا فَضْلًا وَأَعْظَمُنَا طَوْلًا فَقَالَ قُولُوا بِقَوْلِكُمْ أَوْ بَعْضَ قَوْلِكُمْ وَلَا يَسْتَجْرِبَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ».

ከበኒ ዓሚር ልዑክ ጋር ወደ አላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) ዘንድ ሄድን። «እርስዎ አለቃችን (ሰይድ) ነዎት» አልናቸው። «ሰይድ አላህ ነው፤ ልዑል የሆነው ጌታ» አሉን። «ከሁላችንም እጅግ የላቁ፣ ቃልዎም እጅግ የከበረ» ስንል አሞካሸናቸው። «የመጣችሁበትን ጉዳይ ብቻ ተናገሩ!» ሸይጧን መንገድ እንዳያስታችሁ» አሉን። (አቡ ዳወድ ዘግበውታል)

አነስ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-
 «أَنَّ نَاسًا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا خَيْرَنَا وَابْنَ خَيْرِنَا وَسَيِّدَنَا وَابْنَ سَيِّدِنَا، فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ! قُولُوا بِقَوْلِكُمْ وَلَا يَسْتَهْوِيَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ، أَنَا مُحَمَّدٌ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ مَا أَحِبُّ أَنْ تَرْفَعُونِي فَوْقَ مَنْزِلَتِي الَّتِي أَنْزَلَنِي اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ».

ሰዎች :- «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! በላጫችን፣ የበላጫችን ልጅ፣ አለቃችን፣ የአለቃችን ልጅ» ባሏቸው ጊዜ። «እናንተ ሰዎች ሆይ! ሸይጧን በሰሜታችሁ አይጫወት። እኔ የአላህ ባሪያ ሙሐመድ ነኝ፤ የአላህ መልዕክተኛ። አላህ ከለገሰኝ ደረጃ በላይ ከፍ እንድታደርጉኝ አልሻም» አሉ። (ነሳኢ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ነቢዩ ሰዎችን ከግነት አስጠንቅቀዋል።
2. «አለቃችን» በሚል የማዕረግ ስም የተጠራ ሰው ማለት ያለበት ትክክለኛ ቃል።

3. «ሸይጢን መንገድ እንዳያስታችሁ» የሚለው ነቢያዊ ምክርና ማስጠንቀቂያ። ምንም እንኳን እነርሱ የተናገሩት ሐቅ ቢሆንም።

4. «አላህ ከሰጠህ ደረጃ በላይ ከፍ እንድታደርጉኝ አልሻም» ማለታቸው።

ምዕራፍ ስድሳ ሰባት በሰላህ ተገቢውን ክብር ስዕሰጡም

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ يَمِينِهِ سُبْحَانَكَ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾

«አላህንም በትንሳኤ ቀን ምድር በሞላ ጭብጡ ስትሆን፣ ሰማያትም በሐይል የሚጠቀሱ ሲሆን ከርሱ ጋር ሌላን ሰማጋራታቸው ተገቢ ክቡሩን አላከበሩትም» (አል-ዙመር : 67)

ኢብን መስዑድ (ረዕ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«قَالَ جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْأَخْبَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ
إِنَّا نَجِدُ أَنَّ اللَّهَ يَجْعَلُ السَّمَاوَاتِ عَلَى إصْبَعٍ وَالْأَرْضِينَ عَلَى
إصْبَعٍ وَالشَّجَرَ عَلَى إصْبَعٍ وَسَائِرَ الْخَلْقِ عَلَى إصْبَعٍ فَيَقُولُ أَنَا
الْمَلِكُ فَضَحِكَ النَّبِيُّ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ تَضَدِيقًا لِقَوْلِ الْحَبْرِ.
ثُمَّ قَرَأَ ﴿ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ ﴾»

ከቀሳውስት አንዱ ከአላህ መልዕክተኛ ዘንድ በመምጣት፡-
«ሙሐመድ ሆይ! አላህ ሰማያትን በአንድ ጣቱ፣ ምድሮችንም በአንድ ጣቱ፣ ዛፎችን በአንድ ጣቱና ሌሎችንም ፍጡራን በአንድ ጣቱ አድርጎ፣ የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ እኔ ነኝ፣ እንደሚል ከቀዱስ መጽሐፋችን ውስጥ አግኝተናል» አላቸው። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፈገግ በማለት የአባባሉን ትክክለኝነት አፀደቁ። ከዚያም ፡-
«አላህንም የትንሳኤ ቀን ምድር ሙሉ ጭብጡ ስትሆን ከርሱ ጋር ሌላን ሰማጋራት ተገቢውን ክብር አላከበሩትም» የሚለውን የቁርአን አንቀፅ አነበቡ።

ከሙስሊም ዘገባ ላይ ደግሞ፡-

«والجبال والشجر على إصْبَعٍ ثُمَّ يَهْرُجْنَ فَيَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا اللَّهُ»

ተራሮችንና ዛፎችን በአንድ ጣቱ ይይዛል። ከዚያም ይወዘውዛቸዋል። «እኔ የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ ነኝ። እኔ አላህ ነኝ።» ይላልም፣ የሚል ተወስቷል።

በቡኻሪ ዘገባ ላይ እንደተወሰደ:-
 «يَجْعَلُ السَّمَوَاتِ عَلَىٰ إِصْبَعٍ وَالْأَرْضِ عَلَىٰ إِصْبَعٍ وَسَائِرِ
 الْخَلْقِ عَلَىٰ إِصْبَعٍ» .

«ሰማያትን በአንድ ጣቱ፣ ውሃዎችንና አፈሮችን በአንድ ጣቱ፣ ሌሎችን ፍጡራን ደግሞ በአንድ ጣቱ ይይዛል።»
 ሙስሊም ኢብን ዑመርን (ፈዕ) ጠቅሰው መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት :-

«يَطْوِي اللهُ السَّمَوَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَأْخُذُهُنَّ بِيَدِهِ الْيُمْنَى ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ الْجَبَّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ؟ ثُمَّ يَطْوِي الْأَرْضِينَ السَّبْعَ ثُمَّ يَأْخُذُهُنَّ بِشِمَالِهِ ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ الْجَبَّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ؟»

አላህ የቂያማ ዕለት ሰማያትን ይጠቀልላል። ከዚያም በቀኝ እጁ ይይዛቸዋል። እንዲህም ይላል:- «የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ እኔ ነኝ። አምባገነኖች የት አሉ። ትዕቢተኞች የት አሉ።» ከዚያም ሰባቱን መሬቶች በመጠቀል በግራ እጁ ይይዛል። «የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ እኔ ነኝ። አምባገነኖች የት አሉ። ትዕቢተኞች የት አሉ።» በማለት ይጠይቃል።

ኢብን ዓባስ (ፈዕ) እንዳስተላለፉት:-
 «مَا السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُونَ السَّبْعُ فِي كَفِّ الرَّحْمَنِ إِلَّا كَخَزْدَلَةٍ فِي يَدِ أَحَدِكُمْ» .

«ሰባቱ ሰማያት ከኩርስይ አንጻር ሲታዩ ከአንድ ጋሻ መሬት ላይ የወደቁ ሰባት ዲርሃሞችን ያክል ናቸው።» መባሉ ተወስኗል።

ኢብን ወሕብን ጠቅሰው ዩኑስ አጫውተውኛል በማለት ኢብን ጆሪር እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ዕ.ወ) ተከታዮን ማለታቸውን ኢብን ዘይድ አባታቸውን ዋቢ በማድረግ አስተላልፏል።

«مَا السَّمَوَاتُ السَّبْعُ فِي الْكُرْسِيِّ إِلَّا كَدَرَاهِمَ سَبْعَةِ أَلْفَيْتِ فِي تَرْسٍ» .

«ሰባቱ ሰማያት ከኩርስይ አንጻር ሲታዩ ከአንድ ጋሻ መሬት ላይ የወደቁ ሰባት ዲርሃሞችን ያክል ናቸው።»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት አቡ ዘር (ፈዐ) አስተላልፏል፡-

«مَا الْكُرْسِيِّ فِي الْعَرْشِ إِلَّا كَحَلْقَةٍ مِنْ حَدِيدٍ أَلْقَيْتَ بَيْنَ ظَهْرِي
فَلَاةً مِنَ الْأَرْضِ».

«ኩርሲይ ከአርሽ አንጻር ሲታይ ከሰፊ ሜዳ ላይ የወደቀችን የጣት ቀለበት ያክል ነው፡፡»

ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«بَيْنَ السَّمَاءِ الدُّنْيَا وَالتِّي تَلِيهَا خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ كُلِّ سَمَاءٍ
خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَالْكُرْسِيِّ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ،
وَبَيْنَ الْكُرْسِيِّ وَالْمَاءِ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَالْعَرْشُ فَوْقَ الْمَاءِ وَاللَّهُ
فَوْقَ الْعَرْشِ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْ أَعْمَالِكُمْ».

«በታችኛውና በሚቀጥለው ሰማይ፣ እንዲሁም በሰማያት መካከል የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት ይገኛል፡፡ በሰባተኛው ሰማይና በኩርሲይ መካከል የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት አለ፡፡ በኩርሲይና በውሃው መካከልም የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት አለ፡፡ ዓርሽ ከውሃው በላይ ነው፡፡ አላህ ደግሞ ከአርሽ በላይ ነው፡፡ ከተግባራችሁ መካከል ከአላህ ቁጥጥር ውጭ የሆነ አንድም ተግባር የለም፡፡» (ኢብን መሐድይ)

መስዑድይ አሲምን ጠቅሰው ተመሳሳይ ዘገባ አስተላልፏል፡፡ አል ሐፊዝ ዘሕበይም ዘግበውታል፡፡ «ሌሎች ሰነዶችም አሉት፡፡» ብለዋል፡፡

ዓብባስ ኢብን አብዱል ሙጦሊብ እንዲህ ሲሉ አስተላልፏል፡-

«هَلْ تَذَرُونَ كَمْ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ؟ قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ.
قَالَ: بَيْنَهُمَا مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ وَمِنْ كُلِّ سَمَاءٍ إِلَى سَمَاءٍ
مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ، وَكَثُفُ كُلِّ سَمَاءٍ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ،
وَبَيْنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَالْعَرْشِ بَحْرٌ بَيْنَ أَسْفَلِهِ وَأَعْلَاهُ كَمَا بَيْنَ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَاللَّهُ تَعَالَى فَوْقَ ذَلِكَ وَلَيْسَ يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ
مِنْ أَعْمَالِ بَنِي آدَمَ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «በሰማይና በምድር መካከል ያለው ርቀት ምን ያህል እንደሆነ ታውቃላችሁን?» ሲሉ ጠየቁ:- «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ::» አልናቸው:: «በመካከላቸው ለ500 ዓመታት የሚያስኬድ ርቀት አለ:: በሰማይት መካከል ያለው ርቀትም እንዲሁ 500 ዓመታት ያስኬዳል:: የእያንዳንዱ ሰማይ ውፍረት 500 ዓመታት የሚያስኬድ ነው:: በሰባተኛው ሰማይና በዓርሽ መካከል ባህር አለ:: ጥልቀቱ ከሰማይ እስከ ምድር ያለውን ርቀት ይሸፍናል:: አላህ ከዚያ በላይ ነው:: ከአደም ልጆች ክንውኖች ለርሱ ስውር የሆነ አንድም የለም::» አሉን:: (አቡ ዳውድና ሌሎችም) ጠቃሚ ነጥቦች

1. «በትንሳኤ ቀን ምድር በሞላ ጭብጡ ስትሆን» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም::
2. እነኝህና መሰል የዕውቀት መስኮች በነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ዘመን ከነበሩ የሁዶች ዘንድ ይታወቁ ነበር:: አልደበቋቸውም:: ሊበርካቸውም አልሞከሩም::
3. ቁሱ ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የሚያውቀውን በነገራቸው ጊዜ ያንን በማፅደቅ የቁርአን አንቀፅ ወረደ::
4. ቁሱ ይህንን ታላቅ ዕውነታ በነገራቸው ጊዜ ከልባቸው መሳቃቸው ተወስኗል::
5. አላህ እጆች እንዳሉት ተገልጿል:: በዕለተ ተንሳኤ ሰማይትን በቀኝ እጅ፣ ምድሮችን ደግሞ በግራ እጅ ይይዛል::
6. የአላህ እጅ «ግራ» ተብሎ ተገልጿል::
7. አምባገነኖችና ኩራተኞች ተዘክረዋል::
8. «ከአንዳችሁ መዳፍ ላይ ያረፈች የጎመን ዘር ቅንጣት» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል::
9. ከሰማይት አንፃር የኩርስይ ግዝፈት::
10. ከኩርስይ አንፃር የዓርሽ ግዝፈት::
11. ዓርሽ ከኩርስይና ከውሃው የተለየ ራሱን የቻለ አካል መሆኑ::
12. በሰማይት መካከል ያለው ርቀት::
13. በሰባተኛው ሰማይና በኩርስይ መካከል ያለው ርቀት::
14. በኩርስይና በውሃው መካከል ያለው ርቀት::
15. ዓርሽ ከውሃው በላይ መሆኑ::
16. አላህ ከዓርሽ በላይ መሆኑ::
17. በሰማይና በምድር መካከል ያለው ርቀት::
18. የእያንዳንዱ ሰማይ ውፍረት አምስት መቶ ዓመታት ያክል መሆኑ::

19. ከሰማያት በላይ ያለው ባህር ጥልቀቱ አምስት መቶ
ዓመታት ያክል እንደሆነ።

የዓለማት ጌታ ለሆነው አላህ ምስጋናና ውዳሴ ይገባው።
በነብዩ ሙሐመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ የአላህ
እዝነትና በረከት ይስፈን።

ተፈፀመ

كِتَابُ التَّوْحِيدِ

الذِّي آمَنَ مُوَحِّدًا ۖ اللَّهُ عَلَى الْعَبِيدِ

تأليف

شيخ الإسلام محمد بن عبد الوهاب

ترجمة ونشر

مؤسسة الهلال للنشر والاعلام

الطبعة الأولى: صفر ١٤١٩ هـ

الطبعة الثانية: شعبان ١٤١٩ هـ

ص . ب . : ١٦٠٢٣٩ اديس ابابا

حقوق الطبع محفوظة